

CIMELIA

Qu

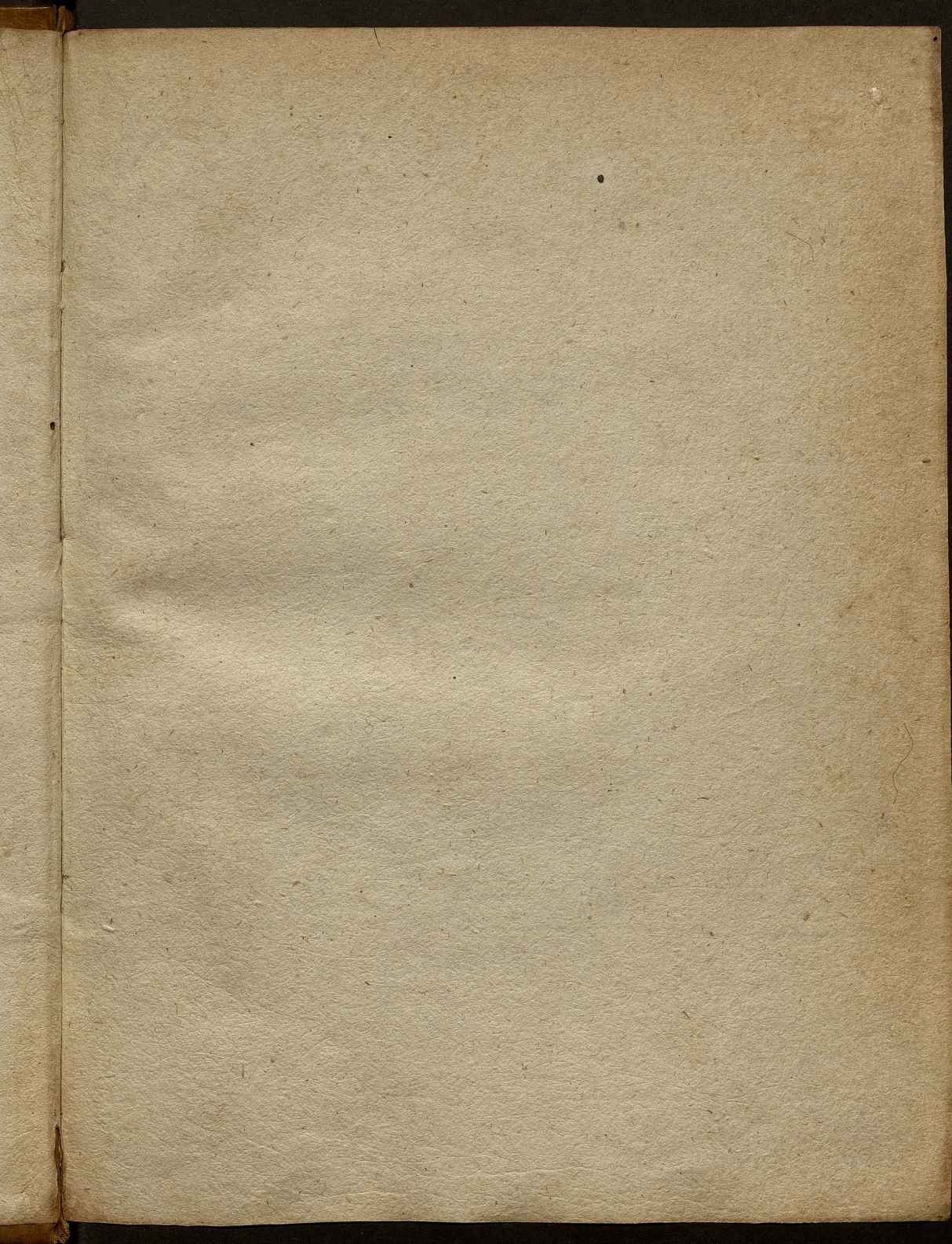
5183

5183

CIMELIA

Cim. VI. 6. 478.

Cim. Gu. 5483

תום וישר יצרוני כי קויתיד

ספר הישר לרבינו תסבעל התוספות זצל

נרפס פה ק"ק קראקא ירכתי צפון קרית מלך רב שטעפנום יר"ח

שנת ש"מו לפ"ק

פ"י נחמק כן הס"ר אהרן זצ"ל מפרוסטין המדפיס

ד"ר הכבוד יום המכס פטר פטריס

סוד ברוח הטהור	א
ממש עמודי העבודת וסבותיה	ב
עלמנה ובענייני מסודות הכורא ית'	ג
העבודת על דרך קצרה	ד
בעמודי העבודת וסס מעמם	ה
כפירוש דברים מביימים לעבודת האל ית'	ו
בענייני הקטבה	ז
מענייני דעת ית'	ח
בסימני דבון הכורא ית'	ט
בענייני הקטבה הנמורה	י
בענייני הכדיקים	יא
בסודות העולם הכל	יב
כלל ענייני העבודת	יג
בחסכון האדם עם סכסם	יד
כפירוש דעת הראשון	טו
בקצת מעודות	יו
בזכרון האדם יום העוה	יז
בהערס אשר בין בדיק ורשע	יח

שמר תם וראה ישר

שנת ו"ש לך א' ראנו ב' ישע א' להים ע' יאכא אברהם בר רוד

וצ"ל מנוישיין

הקדמה

נדרה לאלהינו ונברך יוצרנו אשר בראנו ולחזקתו לנפשינו קראנו שרם היותנו נבר
 חסדו עלינו כי מאדם הפציצנו ומאין ליש הוציאנו ויאר פניו אלנו בתורות
 וחקים ומשפטי צדיק והודיענו ביד עבדיו הנביאים איזה הדרך ישכון אור לשום מחשך
 עינינו לאור ללכת בדרך תורתו השוכח אשר עץ חיים ה' לפחזיקים בה ופח באפיו נשמה
 היא הנפש החכם לתת לפתאי ערם לדעת הטוב ולדבק בו ולחתחק מרע ולסור מנתיבות
 והורינו חק ומשפט והנחמרים על פי שנים עדי ע' השכל ראשון וע' הנביאי אחרונה
 כאשר אמר בשכל כי אם באת ותחלל הסתחלל השכל וידוע אותו ואמר בנביא ודברתי על
 הנביאים ואנכי חזון הרבותי לבעבור תודית יראתו על פניו ותורתו בין עיניו אשר שניהם
 תאיה סבה להשיג רצון האל וסלם לעלות אל המרכבת העליון ומפתח לשערי הקנדה
 ועל בן חובת עלינו לחזות לו על כל אשר נמלנו והטובח אשר הנחילנו ולשא מאתו לעורינו
 לעשו הישר בעיניו ולהניד גדולתו להשיג לתכלית השלמות בעשותנו מצותו כי על כן יצרנו
 לא לתקית ולתועל כאשר אם צדקת מה תתן לו ורבו משעיר מה חשש לו ואולם בראנו
 לכבודו ולהראות תוקם גבורתו ואין ערכו כאשר אמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתן ולכן
 אתחנן לו לחיות מעולתי לפני רצויה אולי ימלני עליה כפי רצוני לא לפי קצת יכלתי
 ואוני כי איך ישיג גדולת כוראו אנוש נכוה הולך כי מה האדם שוכח אחרי הסלך ואני
 מתחיל בעור הא ואם כי ראיתי ספרי רבי ונכבדים בענין עבודת הא כגון ספר חובת הלבבות
 לחסידה רבי בחיי בן בקודה ולספרים אחרים רבים ונכבדי אך מקצת עניינים עמוקים ולא
 יתעסקו בה אנשי דורנו כי אם מעט מעט וכל לב מדעת נכער כי התאזח מתגברת השכל
 נחלש והו' דרך חול ולא יקדש ויצר לב האדם רע מנקוריו ובספרי האלה לא יספו אסוריו
 ולא ירפאו מאורו כי כל יום ירדו למצער אנשי חסד האיתנים וגמר חסיד ומסור אמונים
 וכל איש רודף אחרי העושר והתאוה ואחרי הכבוד והנאות ולכן בין שניהם כאשר שבור
 וכנבר עברו יין נכחל לחון איש רע עין לא ישמע לקול מורית ולא יאזין לתוכחות מוכיחים
 ומחזירי טוים אני חולית כחם אליהם נמשלת כי קויתו בקראם ספרי חללו אולי יכנעו לנגב
 הערל הוא חזק מצור חלמיש ופסקומו לא ישיש ובאשר ראיתי כאבי נעמר ושכלי ביד
 הבלי נפכר אמרתי ללכבי הלא תבקש לך מנוח אשר ישב לך מקח עיניך וראח ואמץ יארת
 רעיוניך ואת תאזור את מתניך והכן לך צידה בטרם בא הפקדה ניאין לה מעצור להשיב
 לך מגור משנה ולשום בפיך דבר ובלשונך מענה ואל תבטח על אשר חכר קדמוניך
 אשר היו לפניך רק על אשר יחברו רעיוניך כי לא ידע ננע לכבד הולתך ועל כן לא ידעא
 בלתיך מחץ מכתך כאשר אמר המעורר איכה ישוכון הפתאים מחטא אם לא היא מדהם
 לנפשם נוער ילבי לבי שאנא עיניך לשמים והתכונן גוראותיה וחמאיה ופמלותיהם
 וחרים ומוסדותיהם והארצות ויושביהם ושים לבך לדעת מי בראם וסדרם בהכנסה
 ואחרי כן התכונן סוד בראותיהם מאין ולמה נבראו והתכונן בחדשי העולם ומקורו גם
 בחסדי הכור וטובתו וחמלתו והתכונן בחדשי העולם האבר הות חמלת לקיות שנין לילה
 היה ובין לילה אבר ושם בין עיניך היותו חרדתו ומעמד הדין וסביבתו ועונש משפטו
 ופאתיו ויוה הדברים האלה עיונים לפניך ואל יסורו מנגד עיניך כי יארת חשדך במשך
 לעמוד בין נתיב החכמה תקוה ואימה וימשיך לעבודת הכורח האמונה והדארה ובשם חס
 תשיג תכלית רצונך וחפצך וכל אחד מהם מבור שאין ירדך ואם תסקוד על חס

אליהם יפתחו לך שערי התקוה והשען והחילוק מעמקי הפשע והחילוק למנוחת אס תשכח
 וזכירך. ואם תישן ועירך ואם תשנה וזכירך וגו' יהיה לך שכר טוב בעמלך. ולא יאבד
 כפולך. וכאשר יעולך החבור הזה יעול לכל אש אשר שידו כפולך. וחילו כחילך. ואם
 החכמי וחכמי דילא יהיו צריכים צל ויחולו אדם הועד פדרך תשכל ימצאנו. ובאשר אל לבו
 ישיבנו. אולי פשינת סבלתו יעירנו. ויהיה לך שכר טוב כאשר אמר בחירי להם דוד המלך
 ע' ה' אלמדה מושע' רכבך וחמאים אל'ך ישובו. ובראותי כי ה' העצה הטובה ולא קרובה
 חשתי ולא החמאתי לבקש את אשר יעלני מיד שאול יגאלני וממעמקי שאול יצני. כ
 ונעתי חצני וחבתי עינים אשר גם יוסיפו לקח המשכילי ויבינו דעת הכסילי וכל המתבונן
 בהם יכיר סודות עבודת ד' ויעלה בהם למעלה העליונה אשר שם נוח הנשמות הטהורות
 ועבור על לבו כל אשר יש לו לפרוע לבעל חובו. ויזכור יום המר והנורא אשר לא ימצא בו
 ערוה וגאולה בעת ימים אל לבו העניני האלה יקנא במעלת ר' חסידים ותמסכהו הקנאה
 להדמות אליהם ולעשות כפעשדים ולא עובתי ענין מכל הענינים אשר בהם ינעורו הלכבות.
 וירגזו שאנני המוחשבות. מכל אשר ידעתי ומפי החכמים שמעתי אשר לא שמתי בספר הזה
 דקראתי שמו ספר הישר אשר דרך עבודתו לפני ד' ישר ועץ חיים היא למחזיקים בה
 ותמכיה מאושר וה' המגלה תעלומי ומרגין לשון אלמים יחיה עם מ' בהסיפוי וישיר רעיוני
 והרגוני וישמור דרכי מחשבותי בלשוני וישם בפי דברי נכונה וינחני במעגלי צדק ואמונה
 ככתוב נפשי ישוב ינחני במעגלי צדק למען שמו וחלקתי הספר הזה לשמונ' עשר שערים :

השער הראשון סוד בריאת העולם

מן ה' ידוע כי כל מנוקש יעיד על מנוקשיו וכל מעשה מעיד על תכונת עושהו ועל כן
 ראוי לכל משכיל להתעסק במנחת העסקים למען יהיה לאורו על שכלו ומוה ידענו
 כי אין העסק הנבחר מכל העסקים המעשה הנכבד מכל המעשים כי אם עבודת האל ית' כי
 הו' יעיד על רוב שכל האדם ועל שלמותו וכל חכמי העולם יאמינו וישיבילו כי השכל לא יוכל
 להשיג לבד משני דברים הא' הנורא והשני הנכבד ואין עוד זולתם וכן יאמינו כי חבור הקדמות
 והנברא מחודש וכי חבור אין לית חלה ולא תכלה ולכל נבר' יש תחלה ותכלה וכן יאמינו כי
 אין לבורא צורך לדבר בעבור כי כל נצרך הו' חסר לדבר שהו' צריך לו ובו יהיה שלמה הנורא
 שלם על כן אין לו צורך לדבר ואחרי אשר אין לו צורך לדבר נלמד מזה כי הו' לא צרא עולמו
 לצורך ואחרי אשר לא צרא לצורך נכלל לדעת כי בראו נדבה לגמול טוב לזוכים לו כאשר אמ'
 כל הנקר בשמי ולכבוד יבראתיו והראיה על זה מדרך הכתוב בבריאת העול' כי במעש בראשית
 הוא אומר על המאורות ויתן אותם לה' ברכים השמים והאיר על הארץ ולא אמר להאיר על
 השמים ולא לשמים כ' על הארץ א' כ' נדע כי לא נבראו המאורות לתועלת הנורא ולא להא'
 לשמים כ' להאיר לארץ והשניה ועוד נכיר כי אלו יהיה הנבר' לתועלת הנורא היה קדמו
 במהו כי תועלתו לא נברדה ממזרק היתה מצויה עבות מיד ואחרי אשר נדע כי העולם
 סתודש ואינו קדמון נדע כי שרם היות העולם לא נצרך הנורא אליו. וכאשר לא נצרך אליו
 שרם היותו כן לא נצרך אליו אחר היותו רק כל כוונתו בבריאתו העולם היתה לתועלתו
 שעוד נדע וגבי' כי העולם לא נברא הנורא בעבור חוששים והמכניסים אותו כי זה לא יצוי

סוד בריאת העולם

אותו חשכל ואלום כראו כעבור החסידים היו דעים אהותו והעובדים אותו כראוי וכל כוונת
היתה לברוא החסידים אך נבראו הרשעים מכח טבע הבריה וכאשר יש לפרק קליפה והמנחה
הוא מה שנתן הקליפה כן החסידים הם מרי בריאת העולם והרשעים הם כמו הקליפה
וכאשר נראה כוונת הבורא להצמיח החיות לבריה אבל כח הצמח יוצא עם החסידים בנאשה
ועם השושנה מיני קוצים כך כוונת הבורא לברוא החסידים אבל כח הכריאה יוצא עם החסידים
רשעים כי אין דבר נברא שלא יהיה ממנו ג' חלקים חלק נכח וברור כמו הסלת וחלק הרפש
והפגולים והמותרות כמו התבן או הפסולת וחלק בינוני וכן תפס בגני האדם חלק נכח וזך
והם החסידים והם הסולת או מבחר הפרי וחלק גרוע ופסול הם הרשעים אשר הם כמו
הפסולת או התבן וע"כ נאמר כי לא נברא העולם כעבור הרשעים כ"א כעבור החסידים כאשר
האילן לא נטעו בעליו ולא יצא כעבור הקליפה לא כעבור מבחר הפרי אשר יתן ועוד אנו
רואים השמים יתנועעו וכל מתנועע יש לתנועתו תחלה ואחרי שיש תחלה לזנועתו נדע כי
יש לו התחלה - וכי הו' נברא כי התחלת תנועתו היא התחלת

ואחרי שנדע כי יש לו תחלה נדע כי קודם בריאתו לא היה לבורא צורך אליו
וכאשר לא נצרך אליו קודם בריאתו כן לא נצרך אחרי בריאתו כי הכח אשר היה לבורא קודם
בריאתו הי' שטמה אחרי בריאתו לא חסרה ולא הוסיפה ולא התחלפה וכן שכן נדע כי
כאשר לא נצרך אליו קודם בריאתו כן לא נצרך אליו אחר בריאתו ואם תאמר כי הדבר אשר
חייב הבורא לברוא העולם הוא צורך הבורא לעולם נאמר כי כח החיוב כופה את המחוייב לעשות
הדבר וידענו כי הבורא אין כח כופהו לעשות שום מעשה אבל כחו חייב על הנבראים לצאת
ליש מאין וא"ת למה חייב עליהם כדי להכיר אהותו ולהראות כבוד גדולתו ולשמוח במעשיו
כי כשינברא האדם חסיד ישמח בו כאשר ישמח האב ברחליו בן משכיל וחכם אשר יביר
בכבוד אביו וכפד לאביו כראוי ישמח בו האב ויתפאר בו וע"ז נאמר ישמח יי במעשיו
ואחרי אשר התבאר כי לא נברא העולם לצורך נאמר כי נברא לטובה גדולה וה' עבודת הבורא
בי כאשר המלך לא יקר מלך עד אשר יהיה לו עם כמו שנברא עם הדרת מלך כמו כן שם
הבורא לא נקר בור עד אשר יהיה לו נברא ולא נקר להימעד אשר יהיה לו עם כמ"ש ויהי לי עם
לאהים ואתם תהיו לי לעם ואע"פ ששם האהות לא יחסר בחסרון בני האדם ולא יוסיף בהם
אך נבראת העולם הי' ראוי להקרא שם הבורא אהים הדמיון כי הסבה יכול להכרח אבל
לא יקרא מכה עד אשר יהיה לו מוכה ואם אין לו מוכה נשכיל זה לא יחסר כח הפקיד אך
במוכה יהיה ראוי להקרא מכה וכן חבורא לא יחסר כחו בשרם נברא העולם אך נבראת
העולם הוסיף שלימות שלו וזו היא הסבה אשר למענה נברא העולם אם כן נדע ונשכיל כי
בריאת העולם היא שלמות שם האהות וכאשר נדע כי כל אומן אשר יעשה מלאכה אין כוונתו
לעשות כי אם מבחר המלאכה אשר הוא ידע וכפי גדולת כחם יהיה תקון מלאכתו ובעבור כי
נראה כי העולם נברא בתכלית התקון נדע כי בראו כמו כן בתכלית החכמה וכאשר ראו
הטוב אין כוונתו כי אם לעשות המלאכה נאה ושוכה כמו היוצר הטוב המשכיל אשר כל כוונתו
לעשות כלים נאים מאד ואם יצא אחד מהם מכווער או עקום או שאינו מתוקן ימאסנו ולא
יחברנו אל הכלים הנאים רק ישליכהו או ישברנו כן הבורא ית' לא דיתה כוונתו לברא בעולמו
כי אם הטובים החסידים וכשימצאו הרשעים ימאסם ה' ב' אינם מתקן מלאכת עולמו
וכאשר

סוד בריאת העולם

ג

וכאשר האומן החכם בעשוריו מלאכה נאה יתפאר בה לכל רואיו כן הבורא יתבאר
 בחסידיו כאשר אמר וכישראל יתפאר ואמר ישראל אשר בך אתפאר ויתפאר בחסידיו ממני
 שהם אות גדול על תקון מלאכתו וראיה ברורה על ישר פעולותיו והרשעי הפך מה שאמרנו
 כי הם נותנים פגם בכריאתו והם סבה לחלל שם כבודו ושיאמרו כל רואיהם כי אין פעולת
 הבורא ית נכונה כמו שאמר ויבא אלהים אשר באו שמה ויחללו את שם קדשי כאמור להם
 עם יי אלה ומאד צו יצאו ואם אמור יאמר העבד איך נמשיל פעולת האלהים ואיך נקח
 ראיה מן האומן על הבורא ית והוא נפלא ונשגב וכאשר לא נעריך לוי ערך ותמונה מתמונת
 בני אדם כן לא נעריך לוי ענין מעניניהם ולא נמשיל פעולותיו לפעולותיהם נשיב על דבריו
 ונאמר הרי מצינו החסידים ישתדלו ויגיעו בכל מאורם להדמות לבורא ית במעשה היושר
 כמו שנ' כי צדיקים יצדקות אהב ישראל יחזו פנימו ועל כן נדע כי כל מעשיו הם מעשה ישר
 והם כבורא אמתים ונבנרא מקריים ועל כן כל מעשה היושר אשר נמשיל לוי במעשה האדם
 הם כבני אדם מקריים ונבנרא אמתים וכל מעשה היושר אשר נמשיל להם מעשה הבורא ונקח
 ראיה ממעשיו הגלויים על הנסתרים הנעלמים וכאשר יתנהג הבורא במעשה אחד כבישור
 כן יתנהג בשאר המעשים וכל מה שיתקן האדם ממעשיו הוא מתדמה בהם לבורא כי כשיהיה
 אדם ארך אפים ירצה להפסיל עצמו בזאת המדה לבורא ואם יהיה גופל חסד או שופט
 בצדק הו' ממשיל עצמו כפי יכלתו לבור וכן שאר המדות הטובות הראויות לבני אדם וכפי
 קרבת האדם לבורא יהיו מעשיו ישרים ועל כן נקח ראיה ממעשה בני אדם על מעשה הבורא
 ונאמר כי לן נמצא אומן חכם אשר יוכל לצייר כל צורה ונשאלו איך היה ראוי לעשות גוף ה'
 האדם היה אומר לנו זאת ההרכבה והכנייה אשר אנו רואים באדם לא פחות לא ימר כי היה
 אומר לנו צריך שיחיה האדם בקומה זקופה כדי להיות יתרון בינו ובין בהמה ועוד כי
 הנשמה אשר בקרבן ה' עלינה ואצולה מן השמים ותמשכהו לפאר מקורה ועל כן תעמידהו
 בקומה זקופה והבהמה ממני אשר נפשה מן העפר תמשכנה לארץ ותלך כמופת ועוד
 היה אומר כי הו' צריך אל הכנף לבשל המאכל ולהפכו לרוב להשקות לגוף ולתיות נמשכים
 מן הכנף גידים ומשתרנים יהיו כמות עלות רחוקות ככל אבר מאברי הגוף להיות בהם
 סענר הדם אל כל הגוף והיה אדם כי הו' צריך להיות לו ריאה מרחפת בכנפיה על הלב
 לבל ישרף ברוב עשן החמימות וידע והיה אומר כי הו' צריך אל הלב להיות לו סקור
 החיים והרוח להגיע ממנו אל כל האברים להיות וכו' החיים והיה אומר כי הו' צריך
 אל העינים שיהיו לו כמו צופים לשמור אותו מכל היקף ואונים לשמוע הקול ואף להריח ומה
 לאכול ולשעו ולדבר וש' צא ממנו עשן הריאה ויכנס בו אויר נד וטוב והיה אומר צריך
 להיות כפה שיניב לשחן המאכל מקצתם מחודדות לחתוך ואחרים שטוחות לכרש ולרכך
 בהם המאכל והלשון לרכך ולהפך המאכל כי בחיותו שריו או יהיה כתוש וטחון עד אשר דק
 עד יקל על החיך לבלוע אותו והיה אומר כי הו' צריך להיות הראש מעצם חזק ואמץ
 ונבוכ כדי שיהיה לסגן חזק על המוח אשר הו' מעין הנפש ועוד מלכד עצם הראש דרד
 אומר כי הו' צריך להיות שער על הראש לבל יכנס הקור בתוכו כי עצם הראש לא יוכל
 לדחות מן המוח כ' א' היקף גוף כסודו כמו הכאת אבן שנפלה על הראש אבל חזק הקור
 ותהום והדומה לו לא יפגעו כי אם השער ועל כן היה צריך לו לחסם אותו מן הקור ולקנן
 עליו מן החום

והיה

סוד בריאת העולם

והיה אומר כי היה צריך להיות לו עינים להורות לו הדרכים והיה צריך לעפעפים להניח על
העינים מכל נוק ואבק ורוח זכ' שבעת השינה כי לא לא היה לו עפעפי לא וכל לישן וגם אם
יושן היה כל דבר מוסיף להם וימול עליהם אנק או יכנסו שטרמשים או זנבים והיה אומר כי
היה צריך להיות העיני במרום הגוף כדי להשקיף על כל דבר ולשמור הגוף כמו הצופה שצרי
להיות עומד במרום העיר כן העינים במרום הגוף והיה אומר כי הו' צריך לידים לקחת ולתת
ולעשו כחם העסקי והמלאכות והיה אומר כי אצבעות היד צריכים צפרנים מפני רוב המלאכות
וחקסקים אשר יתעסקו כחם בני האדם וכ'ש האומנים ולולי ד' צפרנים היח מתאכל ד' הבשר
ברוב המלאכה אך הצפרנים חן למנן ולמשען על הכשר לחזק אותו כל מוס והיה אומר כי
האדם צריך להיות לראש קטן וגוף רחב כי הבטן והחליצים והפתנים והירכים הם כמו בנין
המנדל אשר על פני כל הארץ וע'כ פרי' להיות רחב וראש האדם דומה לתלפיות אשר בראש
המנדל וע'כ הו' דק ומיצר והרגלים הם כמו העמודים עליו יעמוד הבנין והיה אומר כי היה
צריך לפה להיות מובא לפאכל ומשתה והיה אומר כי צריך להיות בבטן אצטומ' שתהיה
כמו שק קטן לקבל המאכל והמשתה ושחיה לה שתי מיות אחד לפעלה לקבל ואחד למשתה
דוחה הרפשים והשומרים הנשואים וכדומה לזה ענינים רבים בבריאת אברי הגוף אשר כל
משכיל ידן כי כן היה ראוי להיות ואלו היה באדם יכולת לבדו באדם א' לבדו יצאנו כ' לא
בענין זה וע'כ נא' כי מעשה השם בבריאתו חולק ע'ד חשכל ונא' אחר להם חבור יתבר'
לעשו ל' מש' ונא' פירש א' י' עשוהו היו עושים אותו קרוב לתקון זה כי כאשר נע בשתי
צריך לננות בארסון למלך יעשו לו כל תקון כפי הראוי וע'כ אנו דואים כי המשכיל יחם
פ' כחם מתדמים לבורא כמעטו הישרי וע'כ נקראוהו ממעשה הישר אשר אנו עושים על
מעשה הבורא אשר נקח ראיה מקצת הדבר על כלו וכאש נקח ראיה מן העשן על האש וכן
הדבר הזה ונא' אשר שתהיה בריא העולם למוות אחרים ולענינים אחרים לבד מלא אך זה
הענין אשר נשיב בשכלנו הו' אחד מהם על כל מניס' וע'כ אנו דואים בבריאת הגוף כי ד' חסבר'
אשר יסבור המשכיל בכל מעשיו ה' אמתית ואחר אשר אנו דואים כי על דרך חסבר' בני
האדם ואומנותם כן הו' מלאכת בריאת ה' נוכל ללמד מן הענין הזה כי כשם של תשלם מלכות
המלך ע'ד שיהיו עבדיו אנשי אמת וישרו וסרים' משמעתו ומגבדים אותו בכל באזורים כן
מלכות הבור' ית' תוסיף שלמות וחדוד בעבודת בני האדם ויראתם ממנו וא' ע'פ שלא יחסר
שלמותו לחסרון עבודתם אך כשישלים העבד רצון אדוניו יהיה העבד בתכלית השלמות בכחו
ושכלו וכל עניניו ותודותיו שלמותי לאות על שלמו אויביו אע"פ שאין חסרון עבודתו לאות
על חסרון מעלת האדון הנחל'ך ראה ברורה כי עבודת הבור' ית' ויראתו נחלת ע'ד עבודת
בני האדם ועבודת העבד לאדוניו ואולם הית' נוגתו להמשיל מלכותו למלכות המלכים כלי
להקריב מלכותו לשכלנו בדברי גשמי' וע'כ באנו לבאר סודות מלכותו ועבודתו בלא תדמינים
למען ירישבו כלב חקור כדמיון אור הנר לאור היום בהעלותנו על מחשבותינו איש אשר
יהיה סגור במסגרת רחצת הארץ מים היוותו ולא דאה אור כ' אור הנר לבדו והו' איש שכל
ובינה יאמר כי בלי ספק יוכל מבחו ומשכלו לדעת מלכות הנר כל כחות החסם אע"פ שאין
כחות כח זה ולא עצם זה כעצם זה וכן נלמוד סדמינות הכחות השפלות כח ד' ר' וכו'

וכן

העליונות ומן ד' שש' ונ' נקח ראיה על האלהות

סוד בריאת העולם

ד

ובן נאמר כי נז' כל בראיות כחות מן הכתוב וכן השכל לנאר סוד בריאת העולם וסוד הנפש
 וסוד העולם והנפול כדי שנתן פניו לטוען אך הכל שמור בלי גדר נפרץ ולא נבול נהרם
 ואומ' כי סודות העולם העליון וכל כל חכם לב וכל משכיל לחבין אותם מדיני העולם הזה
 השפל כי אנתנו מוצאים רוב עניני העולם הזה השפל דופין לעניני העולם העליון כאשר נז' ע'
 כי צורות העולם הזה כצנין נקער חנושא אותם וכאשר אנו רואים כי צורת ענפי ד' אילן
 ופכח' וציציון משנין נקערו תחת הארץ ואע"פ שאינן נראין ולא נמצאים כי אם נבח השכל'
 נדע כי הם בו מצויין כי שרש אילן האנושים לא יצמח בן תמות ולא שקד' סמפני שאינו נמצ'
 בכח שרשורק מדי שפצא בכח שרשו הו' היוצ' בענפיו ולא יצא מהם כי אם שורת אנושים
 ואין יחיה נמצ' בשרש התמות' ואם השקד' היו נראים נפריו כאשר על גורא בו צורת
 האנושים כי לא יצא בענפים לא מה שיהיה נמצא בשרש כי נזכ' לחבין כי כל מה שבטעולם
 דמות הו' נא מכח העולם העליון כי העליון הו' כשרש וזה כצנפי' ועל כן בנין מסודות העול'
 השפל סודות העולם העליון אומ' כי כאשר הם בני אדם על הארץ מתעסקים בדברים
 עליונים מהם ולתת תורה ולעשות כמעש'הם ולתורות אלהם והמלאכים כאשר
 הם מבקשים דברים העל' וגם יתור מהם ויתעסקו בדעת האלוהים ובדעת עניני הכוכבים
 והנלגלי' כן נהודי מעלה ותנשמות המהורות וחלגלים והככבי' תשוקתם וכל רצונם להתאחד
 בכח העליון מהם והנבור' יר' וזאת ה' עבודתם כי כל תנועתם ה' לקיים כרצונם
 באלין וכרשוקתם עדיו וכל זה יהיה מכח דונפש החכמה כי כל שפע יפצר לשוב אל סודו
 והדמיון על זה כי כאשר נקח אבן מן הארץ ונשלכ' למעלה נכח ידנו תעלה נכח ההשכלה
 ובהגיעה לתכלית עליונה נחכיה המשליך לשוב לרדת בטבעה אל המקום אשר לוקחה משם
 וכן חסידים כענוקם למעלה יגיעו עד תכלית מה שיגיע נח חנוק וכלו כח חנוק ישובו מיד
 בטבעם למקומם לטפה וכן דורות כשתבגידו בנאדו נפוח ותכרמוהו יהיה עצור בהכרח
 בעוד שיהיה סגור וכאשר נפתח הנאר ישוב מדירה וישוב ליסודו וכן האש כשתעלה שלחבת
 אנו רואים דשלחבת דהפאר לעלות למעלה ליסודה אך כפני שדי קשורה בעץ חנוף לא
 ראוכל לעלות לבד' וכאשר תפרד ממנו תעלה אל מקור' כמו כן הנשמה כי נלקחה מן
 השמים ונצמדה בנוף ודמתה לשלחבת האש הקשורה בעץ ולא תוכל להפרד ממנו עד כלות
 כחות דגוף המהותיים הנפש וא' ותוכל הנפש לשוב ליסודה ומקומה למעלה למעלה הנה
 נתבאר כי העולם השפל כעליון ומלאכת שוכני עולם השפל כמלאכת שוכני עולם העליון
 ושני הכחות יפצרו להשיג הסעלה העליונה מהם ואין הפרש במלאכה כי כל אדם משהיה
 יבקש להתאחד בגבוה ממנו אך בעולם השפל ה' המלאכה חלושה ופלה ובעולם העליון
 ה' חזקה ועליונה ויבאולם חולשת מלאכת השוכנים בעולם השפל באספני הבור' הגויר
 לנשמות ויחזרי אשר התבאר מדרך השפל כי לא יבא הבור' לעולם לעולם כי אם לעבור
 אבותו נבאר אותו מדרך הכתוב וזה שחוקדסתי ראיות השכל על ראיות הכרוב ממנו שדלכ
 יקבל אור' מטהר יותר מראיות הכתוב ויתושרבו בנפש חשומע בעבור האותות והמפורס'
 הכאים עליהם ועל כן אומר כי בריאת העולם כצאנו תכרוז מקיד כי לא נכר לצורך לא
 לנבזה וחמד כמו שאמר הכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים ועוד מצאנו כי כל שובה
 שיעשה הבור' ל' לברואיו לא יעשה לצורך ולא לחובה כ' למענו כצאנו אמר למעני למעני
 אעשה וזו ועוד אמר אירא משובתם ואזהבם נדבך ואומר

עניני עבודת הא'ית

ואומר וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי' וכבר הורנו השכל קודם זה כי הכורא ית' לא כרא
עולמו לצורך כי אם לעבוד אותו אם כן הנה נתכאר מדרך הכתוב והשכל סוד כריא' העולם

השער השני מפרש בו עמודי העבודה וסבותיה

אומר כי אחרי אשר זכרנו קצת ענינים מסודות כריאת העולם ומהאור כי לא נברא ב'א
לעבודת הכור'ית נפרש עניני עבודת הכור'ית ונאמר כי עניני עבודת הא'ית לא
תתקיים כי אם אחרי ידיעתו והעבודה יש לה שלשה עמודים העמוד הא' הלב הטוב והוד כי
בהיות האדם טוב עם בני אדם יהיה טוב עם אלהים יהיה טוב עם אנשים כאשר אמר הכור' טוב
עם יי' וטוב עם אנשים והעמוד השני הוא להאמין כי כל נמצא וזולתו הוא חסר והעמוד השני
הוא להכיר כי הכור'ית שלם ובעת יקבצו באדם ג' כחות א' ותמשך נפשו בסכנה לאהוב הכור'א
ית' ובעת אשר יאהבנו את תחיה עבודתו בתכלית השלמות בעבור כי מן האהבה תחיה היראה
וכל מי שיאהב האדם ייראנו ואפשר שיירא אדם ממי שלא יאהבנו ועל כן אומר כי הירא' בכלל
האהבה ואין האהבה בכלל היראה ומצאנו כי עבודת אברה' אבינו ע'ה היתה בתכלית השלמות
כי אמר בעדו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושפרו דרך יי' וזו עדות
ברורה על רוב צדקתו ונח הכור'ית העיד עליו אחרי פותו באומרו עקב אשר שמע אברה' בקולי
וישמר משמרת מצותי חקותי ותורותי • ומצאנו כי עבודתו היתה מאהבה ולא מיראה והיא
העבודה העליונה ולא שבח אותו הכור'ית כיראתו אותו ולא אמר זרע אברה' הירא ממני או
המפחד רק אמר זרע אברה' אוהבי וכבר אמרנו כי היראה נכללת באהבה • ודע כי עבודת
הכור'ית מיראה אינה עבודת החסידים לא עבודת הרשעים או אימר העולם כמו שאם לרשעים
האיתי לא תיראו ואומר על המצריים הירא את דבר יי' מפני שלא היו עושים מצותו מאהבה
כ'א מיראה אך לחסידים יאמר ואהבת את יי' לחיך לאהבה את יי' אלהיכם ואם באינו איש תם
וישר ירא אלהים וסר מרע ולא אמר עליך אוהב אלהים וכן אמר יראו את יי' קדושינו על הרשעי'
כי הרשעי' כשידבקו בעבודת האל ויתקשרו מטומאתם חס נקראים קדושים כאשר אמר התקשרו
למחר אך החסידים אשר לכס טהור מיום היותם אמר עליהם אהבו את יי' כל חסידיו אמוני'
נוצר יי' ואם על חנוך ויתהלך חנוך את האלהים ולא אמר ויירא חנוך את האלהים ואמר
על נח איש צדיק תמים היה בדורותיו ועל כן אין עבודת היראה בעבודת האהבה והאהבה נכונה
בעשר דברים מן האהבה הא' להיותו באהבה תורת אלהיו השני להיותו נהנה בת ענוה עבודת
חאל יותר מכל תענוה הנ' למאוס מואסי חבור ולאהוב אוהביו הרביעי להיורא באהבה נשוב
העולם חשוכה כאין לצד עבודת הכור'ית החמישי שתערכ לו כל יגיעה וחסרון ועניני לנגד
אהבת האל ית' הולכל יקדים עסק מעסקיו על עסקי הא'ית הו' להודיע לבני אדם אהבתו באל
ית' ולהתפאר בה • הח' לכל ישמע לקול מסיתים ומדיחים בעבודת האל ית' חט' אם יתחרשו
עליו מארעות מסוב ועד רע לכל יעזוב נשאל עבודת האל ית' חשירי לכל תחיה עבודתו
על מנת לקבל פרס כי אז תהיה עבודתו תלויה בדבר ואלה העשר מדות כשיתקבצו באדם
יבקר אוהב האל ית' והו' חסיד בתכליתו • ולא אמר הכור'ית על אברה' אבינו ע'ה זרע אברה'ם
אוהבי אלא בעת שנראו בו כל המדות האלו ואני מפרשם לך מן הכתובים המדה הראשונה
ידע כי אהבת אברה'ם אבינו ע'ה היתה ללמד

לכל

לכל באי עולם עבודת הבור' ו' ולקראו בה תמיד כאשר אמ' ויקרא שם אברהם בשם יי' ואמר
במקום אחר ויבן שם מזבח ליי' ויקר' בשם יי' ואמר וישע אשל בבאר שבע וקר' בשם יי' :
להודיע כי בכל מקום אשר היה הולך שם היה קור' בשם יי' ומתעסק בעבודתו ולא היה נמנע
מפני פחד אומ' העולם הסדה השנית כי דחם ד' הנהגה באהבה אליו יותר כבה שנהגה
בכל תענוגי העולם כי מן הידוע שאין תענוג ושמחה לאדם כמו בבני' כמו שנ' שכח אביך
ואמך ותגל יולדתך והיה אברהם אבינו ע' הנהגה בעבודת ד' ה' וכהגבר הנאהג בעבוד ד'
ית' על אהבת בני ויחרק מסנו את ישמע' בנו מרוב אהבתו באל ית' רמדה השלישית כי
החסיד מואס לכל מואס' הבור' ו' ואוהב אהביו כי הבור' ו' אמר לאברהם יך לך כארצך
וסולדתך ומבי אביך והו' מאס במשפחתו ובית אביו מפני שמאס אותם האל ית' שנ' וילך
אברהם כאשר דבר אליו יי' הפדה הד' כי החסיד אהבתו בכל שינה העולמית שובה אליו כאין
כנגד אהבת האל ית' והנה הבור' ו' אמר לאברהם אבינו ע' קח נא את נכד את יחידך אשר
אהבת את יצחק ואמ' אשר אהבת להראות לבני אדם כי מה שהיה אוהב אותו בתכלית האהב'
מאס אותו והרחיק מפני אהבת הבור' ו' הפדה הה' כי החסיד חושב כל יגיעה וטורח תענוג
והנאה בעבודת האל ית' כי אברהם אבינו ע' ה' מעינה בדרכ' ומנוסה בכמה נסיונות ולא
קץ בהם וקבל הכל בסבר פנים יפות כי מנערותו נסדו הבור' ו' בדרך' ואח' בלקידת שורה
מעמ' ואחר כן בבית מילה ואחר כן נסדו לגרש ישמע'ל ואחר כן לשחוט את יצחק ואלו
ה' תענוגותו מיראה ולא מאהבה לא היה מתקיי'ת בכל אלה הנסיונות אך ברוב אהבתו ע'
באל ית' הכל היה ערב בעיניו שלא יוכלו לכנות אר' דאהבה הפדה הששי' כי החסיד לא
יקדים עסק מעסקיו עד שלים מצות הבור' ו' כי מצאנו כל דבר שצוה הבור' ו' לא דקדק
שום מעשה עד שהשלים מצות האל ית' כי הנה בבית מילה נאמר ויעל מעליו אלה וכת'
בעצם היום הזה נסול אברהם ולא הקדים שום עסק עד השלים המצוה ואמר בישמע'ל כל
אשר רצאמר אליך שרה שמע בקולך בני בישחק יקר לך ורע וכת' אחריו וישכם אברהם
בבקר ויקח לחם וחמט מ' שסעל שכמה יגו' ולמדנו מזה כי בחלום הלילה נאמר לו הדג
ועל כן השכים בבקר נטרם שיעשה שום מעשה להשלים מצות האל ית' הפדה השביעית
פי' החסיד יודיע לכל אדם אהבתו בבור' ו' ודרכיו כי כן אמרו ר' ל' כי אברהם אבינו ע' ה'
מנערותו היה מזהיר אנשי דורו ומודיע לכל אדם אהבתו באל ית' כי כאשר אמר הכרזו כי
יעתו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך יי' ר' ל' יודיעם שהיו אלהים
לאב' באהבתו ולא אמר את בניו לבד רק את בניו ובני ביתו כל הנלוי' אליו ואשר
יש לו רשות עליהם הסדה השמינית כי החסיד לא ידאג ללעג הלועגים ולחרפת המחרפים
אמרו כי אברהם אבינו ע' מנערותו החל לדבק בעבודת האל ית' והיו אנשי דורו מחרפים
אותו ולא היה מש'ם לבו אליהם עד שחשליכותו לבנשן האש והצילו הבור' ו' כס' ש' אני
יי' אשר הוצאתיך מאור כשדים הפדה הס' כי החסיד כשיחדש עליו מאורעות טובות
או רעות לא ינטל עבודתו וכן עשה אברהם אבינו ע' ה' כי בכל אשר ה' מתחדש עליו הן טוב
הן רע היה נאמן לבנו שנ' מצאת את לבנו נאמן לפניך הפדה העשירית כי החסיד אין
אהבתו באל ית' תלויה בדבר או על מנת לקבל פ'ס ובעבור שלא נקש אברהם שבו מעבודתו
על כן אמר לנהאל ית' שכך הרבה מאד כי מנהג האל ית' עם חסידיו נעת ענדוהו על מנת

עניני עבודת האל יתברך

שלא לקבל פרס יכבול להם שכרם ויתן להם סופה פפולה כאשר אמר לשלמה המלך ע'ה
 יען אשר לא שאלת עושר וכתיב אחרי ג'ם אשר לא שאלת אתן לך ג'ם עושר ג'ם כבוד ואלה
 הם יסידו האהבה וכל שיחיו בו עשר מדות הללו נקראת אהבתו אהבה גמורה ועל אלה המדות
 נאמר ואהבת את' אלחיד בכל לבבך ובכל מאודך ודע כי כפי אהבת האדם באל'ת' כן תהיה
 אהבת האל'ת' בו וכן שאלו לאחד מן החכמים ויאמרו לו האד' עובד האלהים בכל מאודו מתי
 יתאוה האל'ת' לראותו אמר להם בעת' שישליך אחרי ג'ו העולם וכל חמדתו ויקוף בחייו
 ויתאוה לפתו או יתאוה חש' לו לראותו כלומר כשאחכ מאד הנורא או יאהבנו והכור' מאד
 ואחרי אשר זכרתי עניני האהבה אזכור כל עניני ד'יראה ונאמר כי תהפוש אשר בין עבודת
 האהבה וד'יראה ה' גדול מאד כי עבודת היראה תסור בסור היראה ועבודת היראה ברה אם
 תהיה לתקוה תסור בחשג התקוה או באכזר התקוה ואם איננה לתקוה ולא לתועלת רעמור
 לנצח כי הסבה הנורמת לאהבת התקוה ה' סבה מקרית ובסור הסבה המקרית יסור וכל הדברים
 הנמשכים ממנה והבאים מכחה אבל הסבה שה' גורמת הצהבה אשר איננה לתקוה ה' סבה
 עקרי' קיימת ולא תסור לנצח ועל כן לא יסורו הדברים הבאים מכח האהבה הנמשכת ודע
 כי עבודת האהבה יש בה אלו עשר מדות אשר זכרנו אף בעבודת היראה לא תמצא אחת מהן
 אלא אם תהיה יראתו באת מצד אהבה ומכחה אבל אם תה' ד'יראתו ממושכת באהבה
 ונשנים שוין יתחברו מעט מעט מן המדות אשר זכרנו כי האהבה תביאנו מיראת השם ואם
 לא יהיו שוין ותכבד היראה ותחלש האהבה לא ימצא בו דבר מכל המדות אשר זכרנו ואם
 תתחזק היראה ותחלש האהבה מאד עד אשר לא תודע בו יתיה בו הפך המדות אשר זכרנו
 והוא מאוני הצדק ומשקל הישר אשר בו יבחנו בני אדם . ועל כן אומרים כי רוב החסידים
 אשר ניכר בהם יראת הכבוד יתכבדו לפעם ב' ד'ירא נאמר על היראה חמשה שבת באהבה
 ולפעמים נאמר על תוקף היראה אשר תנא מבח האהבה וזאת היראה קיימת מפני שכחות
 מבח האהבה אם כן העבודה הנכונה מבח האהבה היא הנכונה ואשר באה מיראה היא ע'
 עבודת החסיד לבד אם תהיה היראה מאהבה ואחרי אשר זכרנו על עניני האהבה והיראה
 שהם שיערי עמודי העבודה נזכיר ענין החכמה שהוא עמוד השלישי מעמודי העבודה ונאמר
 כי עמודי האהבה והיראה והחכמה הם שלשה כחות משותפות ומתחברות בו ומשלשון
 תקום העבודה השלמה ולא מאחת מהן ולא משתיהן ואין בכל שתיהן אחת שתסתפק לעצמה
 שלא תעשרך לחברתה אלא האהבה לבדה כי אם תהיה עבודת האדם לבדו או מאהבה או
 שלא תה' היראה נצמדת עמה וא' ע'ם שלא יתכון האהבה ליראת הכבוד ית' או אפשר שתהא
 אהבה בלי יראה אבל יש לך לדעת כי החכמה היא עמוד גדול לעבודה וכאשר תתחבר
 החכמה עם האהבה ית' בהם כל חפץ ויושג כל תכונה ומכלי חכמה אין האהבה שלימה
 כי חכמה אשר רק מן החכמה אף על פי שהוא אוהב לבדו לא ידע לעשות רצונו ולדע
 ידע דרכי השם אלא יאסור חסות ויתיר האסור ולא ידע ואשפות תהיה אהבתו כעוף כלי שרש
 וכנכין מאין יסד אבל אם תה' לו אהבה ויקנה חכמה או יכיר מקומות העבודה ומקום הראוי
 לחסוף ולברוע ולירע מיד עבודת האל ואופניה ודרכיה . וכן כל מלאכה אשר ירגיל בה
 האדם יירענה השם ואם ית' חכמה לא יעשה כש'ש' מפני שזמנו עתים אשר יתחדשו
 פעמים וכל מלאכה ההיא תדושן אשר לא למדו ולא ידעו בשעת למודו ואם ית' חכמה

עניני עבודת האית'

לא יזיק לו זה אחרי אשר למד העבד כי כבוד דעקרים יוצא שאר דענופים וזמן העניינים
המתחודשים ואם יהיה כסיל לא ידע יסוד ענייני הכלאה נשיג עליו שום חוש ועל כן
נדע באמת כי בשלשה אלה תהיה העבודה שגבר ונכונה ואי אפשר ביה בנוד האהדה ח
והחכמה שלא תמצא היא נהנים ונכללים ותהיה אדרי אשר ותהיה כי עבוד ואהבה
שלשה ומירשנו כל אחד בדרך קצרה נאמר כי יסוד דכפר וכוונתו היא עבוד אשר נהי' שכי
האדם רצון האל עד יסוד לבו כפושעו וינקהו משומאיתו ואותו נק' לבנו עבודה דאל' ככר
הב נד אשר תרצה לעבד את ואם היה כפיוף לא יזנקנו דענוף עד שר תרצהו היסוד ש
חסיר כל כחמיו ואין ידכבו הענין ועל זה אמר דנב אלה עיון ושל דוכו ואי און
פחשנותיו ושוב אל י' וירדסו ואל אלהינו כי יונה לסלוח וזכר שמואל דנני' אם בכל
לכנסם אתם שבים אל י' אלהיכם הסירו את אלהי הנגר ואחרי אשר התנאר כי כוונתו
בעבודת הנורא יתבדך וכי נשכ' לה נבוא העולם נאמר כי העבודה דונה עליו לעשרה סן
הכתוב וסן השכלסן הכתוב כי הנורא ית' לא נרא העולם אלא בשביל דתורה כמו שנאמר
אם לא נרתי יוסם וליה דקות שמים וארץ לא שבת ואמר י' בהנחה יסוד ארץ כונן שמים
בתבונה ואמר י' קנני ראשית דוכו קדם מפעליו מאז ונאמר כי העבודה חובה עליו כי דתור
לא נתנה הנורא לישראל כסיני כי אם לעבוד אותו שנאמר כי לעבוד נסות אתכם נא ח
האלהים ובעבור תהיה ידעתו על פניכם לבלתי יהי כפאו ואמר בהוציאך את העם מצרים
תעבדו את האלהים על דרך הדרך ואמר את י' אלהיך תירא ואותו תעבוד דהקדים
היראה לעבודה ללמד כי אם אין יראה אין עבודה וכן אמר ועתה ישראל מה י' אלהיך שאל
סעמך כי אם ליאה ואחרי אשר נדע כי רעולם לא נבוא אלא בשביל דתורה נדע כי דעולם
לא נבוא אלא בשביל העבודה ובעוד אשר תעמוד העבודה והצוקה יסוד דעולם על ידם
שנאמר וצדיק יסוד עולם ואחרי אשר התנאר כי העבודה אנו חייבין לעשותה בדרך הנתי
נפרש אותה בדרך השכל ונאמר כי מן הידוע כי מלך נשר ווס לא הוכן מלכותו כי אם כ
בעבודת עבדיו ואם לא יעבדוהו וייראוהו אין לו כי משלה עליהם ואין בכה יודע יתרונו עליהם
ואנו רואים כי המלך ימול ענדיכם יעבדוהם ויראהם אותו ואם כלך נשר ווס צריך להראות
סמשלתו ויתרונו על עבדיו אשר הם נרואים נמותו ואפשר שיהיו פונים ממנו על אדרי נכה
וכמה היא ראה שמשלת הנורא יתבדך להראות עליו ביראתו אותו ונסה יודע כי דהיא
נוראנו ואנחנו עבדיו והוא קיים ואנחנו אינדים כי אם נעשותו רצונו ויראתו כפנינו ונבד
נביר מה אנו מה חיינו ואחרי אשר נדע כי עבודת האל יתבדך היא חובה עליו

על פי הכתוב והשכל נאמר כי העבודה נהלכת לשני חלקים דחלק

האחד העבודה רעליגנזה והנמוכה אשר היא נתגלית השלמות

בגון עבודה אנשי העם קושר דעהם אשר לא

יכירו הנורא ית' כי אם נמנחן הפלאות

כפתאים והסכלים ואין יתרון

להם משאר האוילים

בדעת הנורא

אל

השני

הסער השלישי באמונה ובעניינים מסודות הכורא יתכרך

ה כי האמונה תהיה מן השכל והשכל הוא שם כללי שחבר מן האחכ והיראה והחכמה
 כי שלשה לה כשתחכרו ויתערבו יקום מהם השכל וכן תשכל תקום האמונה
 ואפשר שתתחבר האמונה מן השנים לבדם מן האהבה והיראה אך תהיה הסדרת
 האמונה חזק ואפשר שתחיה רוב החכמה משחת מחסר האמונה כגון חכמת האפיקורסין
 והמניס והפילוסופים אשר אינם מאמינים בתורה הקדושה וזה מופני רוע חכמתם וכאשר
 יתקבץ כחכמה הרעה לב רע ומדור נרועות תאבד האמונה תעדר תכליתה כי לא תחסר האהבה
 מפני הלב הרע בלבד לא מפני למוד חכמות רעות ויתחדשו בלב עניינים רעים אשר ישחיתו
 מוצא האהבה וישכח מקורה מקיר משחת ומעין נרפש וכאשר יתקבץ חסרון האהבה עם
 החכמה הרעה תאבד כל האמונה וע"כ אומר כי העבודה תבא מכח האמונה והאמונה תבא
 מכח הנאמרה החכמה והאהבה והיראה נ' לה ילכו עליהם כחות רבים כגון היחוד והנאמרה
 והענוה והמוסר והדומה להם ולא באנו עתה לפרש אותם כ' א' שלשה לה שהם העיקר ואח
 השלשה יבאו מכח השכל כאשר הקדמנו וע"כ אנהנו באים עתה לפרש דרך קצרה ענין השכל
 ואר"י כן נפרש כל עניני האהבה וכל עניני היראה וכל עניני החכמה וסכלם יתבאר לך סוד
 האמונה וכאשר ישלם לנו פירושם נוכל ללמוד מהם פירושי יסודות העבודה וכהשלימו כל
 הנפרש שער העבודה וכל תנאיה ועתה נרחיל כע"הונאמר כי כל דבר מושג בשכל או
 באחד מן הרגשים יש לו שני כחות אחד פנימי נעלם ושני חיצוני גלוי כגון ארבעה היסודות
 בי ייש בכל אחד מהם שני כחות כח שומר אותו מלשלוט עלו והפסד ומכדיל כינו לבין וולתו
 כגון כח המחמם האש והאש הוא הצורה הגלויה לעינינו וכן יש למים ולעפר ולאוויר כי אע"פ
 שה' דקמאד יש בו כח נעלם אשר בו יוכל לנוע ואנחנו לא נשג אותו רק נשיג כח החיצוני והוא
 כח שרגש פנימי ונפנינו כשתעבור הרוח עלינו וכאשר לא היסודות והמכות יש להם
 כח פנימי וכח חיצוני כן נאמר כי יש לצומח כח אשר בו יהיה הגידול והתוספות והכח והוא
 שומר הצומח מלהפסד ומכדיל כינו נבין וולתו וגוף הצמח הוא הכח החיצוני א"כ יש להם שני
 כחות אחד גלוי ואח' נעלם וכן החיות והבהמות יש להם כח אשר בו תהיה התנועה וההרגשה
 והחמסות היסודיות יש להם כח חיצוני גם וה' נפיותם א"כ יש להם נ' כחות פנימיים זה למעל'
 מזה הראשון כח היסודי אשר מהן נבר גופן והעליון אשר עליו כח הצומח והעליון והעליון
 אשר על כח הצומח הגס' וכן כני אדם יש להם כח פנימי דק והוא הנפש החכמה וה' נעלם
 יותר מכת החו והכח הגס הוא הגוף וכן יש לגלגל כח פנימי נעלם והוא הנפש הכללית אשר היא
 עליונה מן הנפש החכמה וכח גסה וה' גוף הגלגל וכן יש באישים העליונים כח פנימי עליון
 ודק יותר מכח הגלגל וכח חיצוני וה' צורה הנראית לבני אדם כגון צורת החיות והאיפונים
 וגו' ישיג שכלנו למעלה מזה היינו מתארים אותו באלו הכחות אבל אחרי אשר הבור'ת' הו'
 עליון ונשגב מהשגת שכלנו נדע כי איננו משיגים לו כח פנימי וחיצוני כשאר המושגות וזה
 הדבר היה כעבור כי השכל הוא הנפש והוא מתחבר עם הגוף א"כ הם ב' כחות אחד פנימי נעלם
 ואחד חיצוני כאשר אנו רואים כי כל דבר ישיג את מינו כאשר ישיג האדם אל החכמה ולא יוכל
 הסוס והבהמה להשיג אל החכמה כי איננה מבינים כאשר יתחבר האדם לאדם והבהמה לבהמה
 מכלי סוגם וכאשר ישמע השימע לכוונת המדבר מפני שהו' מינו וכאשר תשיג היד כח כל חס
 אולת או קר או יבש מפני שה' מסיבה כי ה' המדבר וה' ויבשה בשוה אבל היד לא תשיג
 לחכמה

סדרות הכורא יתברך והאמתה כו

לחכמה ולענוה ולא לאהבה ולא ליראה ואינה יודעת מה הם מפני שאינה מבינה ומפני
שלא תדמה היד לאחד מאלו הכחות כענין מן הענינים כלא נבראה כי היד נבראה והחכמה
והענוה תבא מן האדם אשר הוא נברא ועל נאסר כי הענוה נבראה בעבור שתבא מכח הנכרא
וכפי ההפך והתרון אשר יש בין אלו הכחות משכילים על הנפשות המורגשות השפלות כן
היתרון והמעלות אשר בין הכחות הנאצלים מן הנורוין השכל העליון הפועל ואולם אמרנו
בין כחות הכורא ולא אמרנו בין הכורא מפני השותפות אשר בין כחות וכן המדות החמודות
וכפי מה שביאר לכתוב כן היא עבודתם ועל הוצרכו להיות להם ספר יהנותן אמרי שפר
כענין ספר חובת הלבבות וחלתו ספר כולל עבודת האל ית' והיה להם למשיב נפש ולמור דרך
יזכירם אם ישכחו וזהו המדע מה שיקראו וידעו מה שלא ידעו ועל אמרנו כי
עבודת האל ית' יש לה שני עמודים והם היראה והאהבה ולשני העמודים האלה
יסוד והו' השכל והשכל הפרי הנפש החכמה כי בעת יולד האדם ויצא לאור העולם חרטה
נפש בתוך גופו כמו הורע דהורע תחת הארץ אשר לא נודע כחו אך ישקחו בעליו בכל יום
וישמרה מחורב ומקריח עד אשר יתחיל לצמוח וישלח ענפים וינקות ואחרי כן יוציא פרח ויצא
צץ ובסוף יגמול פריו וכן הנפש בתחילת היותה בנוף לא נודע כחה ולא נראו פעולותיה
וה' כמו הורע חסר רוח הארץ ובכל אשר תלך הילוך וגדל יראו כחותיה דוסי' בכל יום
מעט עד שיגיע אדם לזמן הבחור ואז תרמה הנפש לאילן אשר יוציא פרחו צץ ובעת יוסיף
יוסי' שלים שכל האדם ותדמה הנפש לפרח ולצץ אשר גמל פריו ופרי הנפש הוא השכל
ואולם לא כל עץ עושה פרי טוב ולא כל נפש ישלה שכל טוב אך כפי טוב האדם ופרי השרש
וטוב השמירה יהיה טוב הפרי וכן כפי טוב יסודות הגוף אשר הוא האדמה וכפי טוב יסוד הנפש
אשר הוא השרש וכפי טוב השרש אשר הוא השם רה כן יהיה טוב השכל ובעבור זה אמרנו כי
השכל הוא יסוד ליראה ולאהבה ושני אלה הן עמודי העבודת וכפי טוב השכל כן יהיה טוב
האהבה וחיראה ושלמים וכו' תהיה העבודה נכונה והנני מפרש לך סודות השכל והדעות
ונכמה יודע השכל ונאמר כי אדם אשר מעשיו בכו המישור ולא יעבור בהם התימנה ולא יקצר
מעשיו מהניע אלה ה' בעל שכל טוב ודמיון זה כענין הדבור אם יוסיף אדם בדבורו על הראוי
מק' שושה והו' חוטא כמו שנ' כבוד דברים לא יחדל מפשע ואם מעט דבריו בן הראוי נקר אויל
כאשר אמר דמיון לאויל חסות בשער לא יפתח מין ואם יהיו דבריו פיו כראוי וכל דבריו
במשפט ובמישור נקר משכיל כאשר אמר משכיל על דבר ימש טוב ואמר הכתוב שמחה לאיש
במענה מין ודבר נעמו מה טוב ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה אל חתי צדיק הרבה ואל תרסע
הרבה למה תשומם ורצה בשני אלה להודיענו קו המישור בכל מעשה ובכל מאמר כן
בעבודת הכורא ית' ותבין מזה כי המעשים והדברים אשר הם בכו המישור בכל מעשה ובכל
מאמר הם טובים בעיני יי' והם הנקראים עבודת יי' וזאת המדה לא תשלם כ' א' בדעת ובהשכל
כאשר אמר הנביא וגת' לבס רועים כלבי ורעו אתכם דעה והשכל וכפי הדעת והשכל שיהיה
לאדם כן יהיו מעשיו במישור ויהיה טוב עם יי' ועם אנשים כאשר אמר שלמה המלך ע"ה לפי
שכלו יהולל איש ואם לא יהיה לו שכל לא יעבוד את אלהי' כראוי מפני ארבעה דברים המונעים
את העבודה ומשחתים אותה האחד מפני שלא ידע המישור והשני שלא ידע בין טוב לרע
השלישי מפני שלא פחד מאלהי' והרביעי מפני שלא יאמין כי יש שכל לפעולתו והמקור

הנאלה

סודות חבורא יתברך והאמונה בו

ואלה ארבעתם יחסדו לחסדן השכל ולא יתקבצו כי אם בדעת ובהשכל ואם לא יהיה לאדם
דעת השכל לא יכיר אלהיו ולא יעבדנו כאשר אמר הכתוב כי אם בזאת יתהלל רשעוהלל ח
השכל וידעו אותי ר' כל מי שיהיה לו שכל מיד יכיר וידע אותי כי בדעת יכיר אדם את בוראו
ואז יעבדנו וכן פירש במקומות רבים בשכל הוא אומדן למען תשכילו את כל אשר תעשו וכדעת
הוא אומר אתה הראית לדעת ואחרי אשר התבאר כי העבודה תהיה בשלשה דברים בראיה
בהכמה ובאחבה שלשתן נתנו מרועה אחד והו' השכל כי השכל כולל שלשתן וכולל כחור
אחרים כי מן חידועי השכל כולל החכמה וכולל האהבה וכולל שיאחז המשכיל בכל דבר
דבר חפ' שור לכל יוסף באחד מהם על הראוי או יגרע מהראוי ונלמוד מזה כי לפי שלמות
שכל האדם תהיה עבודתו שלמה וכפי מה שיחסר משלמו עבודתו יחסר בשכל בעל המדות
ואם תהיה העבודה שלמה אין ספק כי דעת בעליה ושכלו שלמים כי הכתוב אומר נחטא
בזכר כל אדם שדעת לא ידעו ולא יכינו שם מראות עיני הם מהשכיל לכותב ואמר ולא ישנו
אל לבו ולא דעת ולא תכונה ר' כי העבודה תהיה מכה החכמה כאשר אמר ראשית חכמה
יראת י' וזהו לאות כי עבודת האל ית' תכלית השכל והחכמה ועיני האל ית' הם אוילים
ואם יאמר אומר הנה אנחנו רואים רשעים שיש מהם חכמים ומשכילים בכל חכמה ואין תאמר
כי הם אוילים וחסרי לב נאמר לו כי כל חכם אשר בעת תנא עליו צרה עושה דבר מזה שלא
עשה קודם לכן וכבר היה לו צרה וישועה זה לאות על סכלותו ואנחנו רואים
הרשעים בעת חליים או בהיותם בצער או בהיותם נוטים למות ישנו בעל כרחם לבנר יתברך
ויתחננו לו ויכירו כי לא יבא להם רוח והצלח ב'א מאתו ואחרי שלא יעשו כן בהיותם בשלח
ולא יכירו כי המעשה הה' טוב אין ספק כי הם כסילים וזה לאות על קצת אנשי השם החסיד
אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן דוד ושלמה והנביאים אליהם ע' והחלק השני היא עבודה
חסרה מזאת אשר נכרנו כמו עבודת חסדי הדורות ה'א אשר לא יכלו לטהר אחר לנב כפ
הראשונים ועל כן לא יגיעו למעלה העליונה והנני זוכר מעלת מדות חסד דים מעלה עליונה
והמר' אנשי מעלה השפלה למען יראה כל אדם מה שיש עליה לעשות ואז יגיע אליה דע כי
חסדי מעלה עליונה המה הנבזרים אנשי השם יראי ה' ואין ברם חטא ואשם עושי רצון
ה' ואינם מחלינו ומטאטאים ללכת בדרכיו מיום הולדם לא ישנו ולא זדו ולא פשעו ולא
סדרו וכאשר גדלו מכל ארח רע נבדלו ובנואם בימים הכינו כל העולם מכון לשבתם עולמים
בשבתם ולכתם בשבתם ובקיוםם גם לילה גם יוםם בתורת י' יהנו ובעבודתו ישנו לא יעשו
דעה ולא ילמדון וזון ורשעה צנועים לא לבני אדם כובשים יצום בכל גפשים וכל מאוזה
פזים בעיניהם ונכבדים בעיני אדוניהם עמוד אש ודלת תמיד עומד עליהם וחמכתו ראוי
פניהם וארון ברית י' נוסע לפניהם לבס בנית אבל מפני שידעו כי הכל הכל לא תהיהו בענין
שכל עניני העבודה ואחרי כן ימיהו וטוב ברע לא יחליפיהו לא ישנו כסוד משחקים ואין
שעאעיהם כי אם חקים ומשפטים צדיקים מתעסקים בצרי צנאם ופדון שנויים חברותם
חכמה ותכונה ורבתם נכונה ואהבתם אמונה רמיה לא תמצא בניהם ומתהללת אליהם לא
יכלו שפתיהם יברחו מן השררה והמלוכה ויתחכרו לכל נפש נמוכה ונכונה הם השמחים
בחלקם ולא יבקשו כי אם לחם חקם למלאות ספקם יתאו אכילתם בעבור חיותם ולא יתאו
יתם בעבור אכילתם ומשקם לא יערבו לחם מיני מעדנים ולא יתאו ללבוש בגדי שמים
ועורן מהמלבושים מה שכן מערוניהם ומן חזקתן מה שיק' בו חיותם ומן

סודות הבורא יתברך והאמונה בו

ח

וּפְנֵי הַדְּבָרִים שֶׁהוּא צָרִיךְ אֵינֶם וּמִן הַמַּעֲשִׂים מִה שִׁבְיָה תוֹעֵלֶת אֵינֶם וְיִדְחִיק חִזּוֹק מִמֶּנּוּ יִסְתַּח
הַבָּעִים מִלִּבָּם וְיִצְאוּ הַמַּשְׁטָמָה מִקִּרְבָּם לֹא יִשְׁתּוּ לֹכַּ לְמִגְרָפָם לִישׁוֹר וְלִיקוֹם וְלִמְקַלְלֵה נַפְשָׁם
חֲדוּם אֵין בְּלִבָּם מוֹנֶה וְלֹא יִנּוּ וְלֹא אֵד וְלֹא עֲצוֹן כִּי אֵין כְּעוֹלָם הַזֶּה דְּבַר שִׁחְמוֹדוֹ וְלֹכֵן לֹא
יִדְאֻנוּ אִם יִחְסְרוּהוּ כִּי הֵם יִבְטְחוּ עַל עוֹשֵׂיהֶם הֵם חֲסִירֵי מִזּוֹנוֹת וּמִשִּׁירֵי לִבְנוֹת לֹא יִחְרִידוּם כֹּא
חֲתֻלָּאוֹת וְלֹא יִבְהִילֵם חֲדוֹת הַתְּשׁוּאוֹת כִּכּוֹא עַל יָהּ תִּיקֵף צִרָה אוֹ יוֹם חֲרוֹן עֹפְרָה לֹא יִקְצֹא
עַל דִּין אֱלֹהִים יִרְק וְיִצְדִּקוּ דִּינוֹ עַל דִּין אֱלֹהִים לִיסוּרֵים הַנָּאִים עֲלֵיהֶם לִבָּם יִשְׁיוּ לֹא רַחֲמֵן
לְיוֹצֵר נֶאֱמַן לֹא יִדְעוּ לְהַתְעוֹלֵל עֲלֵיהֶם וְלֹא יִבְקְשׁוּ לָהֶם גְּדוּלוֹת מִלֵּאכֶתֶם מִלֵּאכֶת יי' וְחִקְיָהֶם
חֹרֶת יי' לְמַדּוֹ אוֹתָהּ וְלִמְדוֹת לְפִשׁוּעִים וְיִחְרִירוּ נַפְשָׁם וְאַחֲרֵי כֵן לְרַשְׁעִים נִימִים יִצְטוּ בְּלִילוֹת
יִקְמוּ וְעוֹסְדִים לְרֹאשׁ אֲשֶׁמּוֹרוֹת לֶחֶת בְּלִילָה זְמִירוֹת יִנְהִירוּ אֶרֶצָה בְּתַחֲנוּן וְלִחֲשׁ וְלִוְחִים עֹמְרִים
כְּנָחֶשׁ עוֹרֵנִים בְּקוֹל שׁוּעָה וְיִוָּרִדוּ כְּנַחֵל דְּמָעָה מִסִּירֵם חֲסִאתָם וּפְתוּדֵים עוֹנָתִים גּוֹמְלֵי צְדָקוֹת
מִזֶּאֱמָרִים בְּעַמְּשִׁקּוֹת מִכְּבָדֵשׁ אֵת יי' טוֹהוֹנֵם וְנוֹתָנִים מַעֲשֵׂר מִכֵּל קִנְיָנִם לֹא יִאֲכָל פֶּתֶם לִבָּם
דֵּק יִמְתְּחוּ לֹאכִיז יִדֵּם יִלְווּ חֲסִמִּים לְקִבּוּרָתָם לְרֹאוֹת שְׁמָה מִה אַחֲרֵיהֶם חֲדוֹתֵם דְּבָרֵי אֱלֹהִים
וְלֹא חֲסִדוֹ מַעֲלָה נְבוֹהִים וְשִׁעֲשׂוּיָהֶם לֹא חוֹן עֲבוֹדָתָם בְּלִבָּם שְׁלֵם וּבְנֶשֶׁח חֲפָצָה וּנְפֶשֶׁח מִדְּמִי
חֲנוּף רַחוּמָה לֹא יִתְנַהֲגוּ דֵּק בְּעִנּוֹת אֲשֶׁר תִּרְחֹק הַנְּאוֹה לִבָּם וְדִּבְרֵי וְרַעֲיוֹנֵם טְהוֹר וְנָבֵר לֹא שׁ
יִבְעֲשׂוּ אִם יַעֲשִׂיחוּ וְהָאֵל מִגֵּד עֵינֵיהֶם לֹא יִסְרוּ תְּפִלָּתָם עֵרֶב וּבְקִרְבָּהֶם לֹא יִהְיֶה אֹלִי יַעֲזֹרֵם
לִישׁוֹר מַעֲלֵיהֶם וְלִשְׁמוֹר אֵיהֶם מִחֲשִׂיאוֹ כִּי יִהְיֶה נִלְהוּצִיָּא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה כְּשֶׁלּוֹם לְנוֹה הַשְּׁלֵם
וְאַחֵר יִצְאָהֶם מִן הָעוֹלָם יִנּוּחוּ וְיַעֲמִדוּ בְּגוֹרָלָם וְאֵת גְּחֻלָּתָם עֲבָדֵי יי' וְאַחֵר הָעֲבוֹדָה הַשְּׁלֵמָה
אֲשֶׁר בָּחַר יי' אֲבָל הָעֲבוֹדָה הַחֲסִידָה אֲשֶׁר אֵינָה שְׁלֵמָה כֹּל אֲנִשִּׁיָּה מִתְרַפֵּים וּבְעֲבוֹדָתָם נִרְפִּים
פּוֹסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים הַחֲזִיקוּ בְּתִשְׁבּוּחַ וְלֹא עֲזָבוּ הַמַּשְׁבּוּחַ לֹא תִמְלֹס עֲבוֹדָתָם וְאִם הֵיא
כּוֹהֵן מִשִּׁינֵי הַשְּׁנִינּוֹת וּבְהִילֵי הָעֲנוּת לִבָּם קִשּׁוֹר בְּחֻלֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה קִנְעוּרָתָם וְעַל כֵּן לֹא עָבְלוּ
לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ כַּעַת עֲבוֹדָתָם נָבֵר עֲלֵיהֶם הִצִּיר וְיִחִי לְסִכֵּךְ בִּינָם וּבֵין הַיּוֹצֵר צְדָקָתָם חֲלוּשָׁה
וְעֲבוֹדָתָם אֲנִשָּׁה כִּי תִחַק פֶּעַם תִּחַלֵּשׁ פֶּעַמִּים יִרְצוּ לַעֲלוֹת לְמַעַל נְבוֹהִים וְלֹא יִכְלוּ וְיִפְצְרוּ
לְחַנְשָׁא וְיִשְׁפְּלוּ כִּי הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן בְּלִבָּם עֲצָרָם וְעַם שׁוֹכֵנִי מִפֶּה הַקִּנְיָרִים הַפְּלִיאִים עֲבוֹדָתָם
לְהִרְאוֹת לִבְנֵי אָדָם צְדָקָתָם לְמַעַן אֲשֶׁר יִצָּא שֵׁם כְּדוֹרֵם הַשְּׁתַדְּלוּ בְּגִלּוּיּוֹת וְנִתְרַשְׁלוּ בְּנִסְתָּרוֹת
בְּחִירוֹ מִן הָעֲבוֹדָה הַקְּלָה וְנִלְאוּ לְסִכּוֹל הַכְּבֹדָה הַתְּנַאֵז בְּצְדָקָתָם עַל זוֹלָתָם וְתִמְעַט בְּעֵינֵיהֶם
צְדָקָתָם בְּלִתֵּם נִזְהָרוּ בְּכָל מַעֲוָה אֲשֶׁר אֵין כִּהּ יִנְיַעַת נַפְשָׁא אֲכִיד הוֹן וְהָעֲלִיסוּ עֵינֵיהֶם מִן הַחֲסוֹרִי
אֲשֶׁר בָּהֶם יִנְיַעַת וְהָזְמִינּוּ וְהִשְׁרִים אֲשֶׁר לֹא נִאֲמְנוּ לֹא לִבְנוֹת יִהְיֶה לֹא נִמְלִטוּ מִמְּכֻשְׁלוֹרָה
הַמַּשְׁנוּת וְלֹא חֲנִיעוּ לְגִים הַמַּעֲלוֹת וְהַמְדַּרְגּוֹת כִּי לִבְנוֹתָם קִצְרִים וְצָרִים מִהֲכִיל סוֹדוֹת הָעֲבוֹדוֹת
הַשְּׁכָל הַמוֹעֵל כִּי כַּחַת הַכּוֹר נִאֲעֻלוֹת מִמֶּנּוּ וְהוּא מְכֻל כַּחַתִּי אֵךְ בֵּין עֲצֵם הַכּוֹרִית וּבֵין הַשְּׁכָל
תְּכִלִּית הַמִּרְחֹק וְאֵין בֵּינֵיהֶם חֲבוֹר וְלֹא הַצְּרָפוֹת כֹּלֵל וְלֹא דְמִיּוֹן בְּשׁוּם עֵינִי כִּי הַבוֹרָא מֵאֲצִיל
וְהַשְּׁכָל מֵאֲצִיל וְכֹאֲשֶׁר הִיָּה בְּנוֹ כַּחַת הַשְּׁכָל אֲשֶׁר הִשְׁגִּנוּ בַּהּ לְמוֹשְׁכָלוֹת וּבֵין זֹאת הֵכָח אֲשֶׁר בְּנוּ
וּבֵין כַּחַת הַחֲרִגֵּשׁ מִרְחֹק גְּדוֹל אֲשֶׁר אֵין יוֹתֵר מִמֶּנּוּ כִּי אֲנִי הִיָּה בְּנוֹ יוֹכֵלֶת לְקַנּוֹת כַּחַת שִׁוְיָה מִרְחֹקָהּ
לְמַעַלָּה מִן הַשְּׁכָל כִּי הַמִּרְחֹק אֲשֶׁר בֵּין כַּחַת הַשְּׁכָל וּבֵין כַּחַת הַחֲרִגֵּשׁ הֵיָּינוּ מְשִׁיבִים מִה שְׁלֹא
נִשְׁיָה מִעֵצֶם הַבוֹר וְלֹא תוֹשָׁב אַחֲדוֹתוֹ לֹא הִיָּה לוֹ אַחֲדוֹת וּבְמִשְׁלֹל לְהַשְׁתִּיב לוֹ לְדַעְתּוֹ הוּא לְאוֹרֵה עַל
כִּי דַעְתּוֹ אִמְתִּית וּבְמִשְׁלֹל הַשְּׁתִיבָנוּ הִתְנוּ לְאוֹת עַל כִּי הִיָּיתוּ אִמְתִּית וְהַדְמִיּוֹן עַל זֶה כִּי יִדְרֹם הָאָדָם
לֹא הִיָּיתָ יוֹכֵלֶת לְאִסּוֹף כָּל מִיָּמֵי הֵם לֹא יִהְיֶה זֶה לְאוֹת עַל רִחְבֵּי הַיָּד כִּי עַל מִיעוֹשׁ מִיָּמֵי הֵם

(וְחִסּוֹ)

סודות הבורא יתברך והאמונה בו

והחסד והחסד אלו היה משיג למה ששינו בני אדם בחכמתם לא יהיה זה לצות על הכח
חסד וחכמה אלא על סכלות בני האדם וכן דוחק השחקים אם נאמר כי נגריר חרדל הוא
כולל אותם בתוכו ומקיף עליהם לא יהיה זה לאות על דוחק נגריר חרדל אלא על קטנות
השחקים ובכל זאת אין זה דמיון שלם כי בין הנגריר והשחקים שותפות כי הם נבראים והו'
נברא ואין שותפות בין שכלנו ובין הבורא אשר אמדנו בכירור כי הבורא אינו רחוק ולא קרוב
ולא גבוה ולא שפל כי אם תחייב לו אחד מאלה כבר חייבת לו מקום וחייבת לו השגת
מציאותו כי בהיות לו מקום יהיה נמצא וידענו כי אינו נמצא כ"א לעצמו ולא לו ולתוהו ההפרש
שכין הבורא' וכן הנכרא כי הנבר נמצא לעצמו ולולתו וחכם לעצמו ולולתו
ודע באמר כי אין דבר אשר צריך להחביר לבורא' לא כח ולא היים ולא חכמה ולא
מציאות ולא אתדות כי הו' נעלם מכל אלו הכחות ואין צורך לספר עליו דבר מהם
אך הכריחנו לספר אותו בהם שני דברים מפני שכא נכתוב יי' בחכמה יסד ארץ וכדומה לו
והשני כי אנו צריכין לספר אותו במציאות כדי לבטל מסנו כל הדברים אשר ילון לס' שאין
לו מציאות כי מי שאין לו מציאות הו' אין ונעדר ואין לו כח ולא יאמנו פועל טוב או רוע
אנו חייבין לספר שהו' נמצא וכן נאמר שהו' אחד כדי להרחיק ממנו כל הדברים הנלוים למי
שהו' יותר מאחד כגון הרבוי והחליק וההצטרפות והחסרון והתוספת וכדומה לו וכן כל השם
אשר נקרא אותו כי לא נקראה מפני שהו' ראוי לו רק להרחיק ממנו כל הדברים הנלוים להפך
השם ההו' ועתה בין והבין ואחרי אשר נדע כי מציאותו האמתית הו' בשל השגת מציאותו נדע
כי אינו לא רחוק ולא קרוב כלל ואחרי אשר אינו לא רחוק ולא קרוב ירחיק מדברינו באמרנו
לא רחוק כלל שהו' תכלית הקרובה ובאמרנו לא קרוב כלל כי הו' תכלית הרחוק וזה היתרון
שיש לבורא ית' על הנברא אינו כיתרון שיש למכה על המוכה כי היתרון שיש בין המכה
והמוכה אינו כי אם כחכמה בלבד וישתתף עמו בעניינים רבים כי ישתתפו בכריאה ובכח
וכצורה ובמדות רבות וכמעשים רבים ואחרי אשר השתתפו במעשים רבים אין תרון אמיתי
לפועל על הפועל כי היתרון האמיתי הוא כשלא ישתתף אחד מהם עם השני בשום דבר או
יהיה ראוי לו היתרון האמיתי וזה היתרון האמיתי הוא יתרון הבורא ית' עם הנברא ר' שיהיה לא
רחוק ולא קרוב כי מדרך בשל השגת מציאותו צריך לומר לא קרוב ומדרך השגתו נברא
והנהגתו אותם צריך לומר לא רחוק אם כן היא רחוק עד סוף תכלית כל מרחק והוא קרוב
עד לפני תכלית כל קרובה ועל כן יש לנו לדעת כי הוא קרוב אלנו ורואה אותנו וידע עניינינו
ומנהיג אותנו ואין תנועה מתנועותינו כי אם על פיו ונר שותו ועל כן צריך כל אדם להאמין כי
הבורא ית' מר' לפניו וקרוב אליו וסופר כל צערנו ומסדק מציאותנו וכל תנועותיו
ומחשבותיו ואין לנו לחקור על הקצת האחד ולומר כי הוא רחוק מאד ואינו משיג בנו מפי
שלא נשיג מציאותו ולא שנשיג זה הדבר לאות על תכלית רחוקו ממנו אבל יש לבני אדם להשיג
כי כאשר קרב אליהם הבורא בשעת בריאתם ליש מאין ויתן להם חיים ושכל וחכמה וישריפם
לחם חם כן הוא תמיד קרוב אליהם בתכלית הקרובה ואולם אמרתי אין לחקור
על הקצת האחד ולומר כי הוא רחוק מפני כי שני הדרכים שוים ואחד הוא שראמר לא קרוב
או לא רחוק כי בשניהם הצדק ואחר אשר בשניהם תצדק כהר' לך משיגהם הצדק אליו אשר
תצדק בו ועל כן צריך שראמר כי הו' קרוב אליך ומשיג כן ושוכר אנך וסופר כל ענייך
ועל כן

ועל כן תאמר כי אינו רחוק ספני העניינים הלא הצריכים לזה ואחרי אשר התנאר שדוא לא רחוק ולא קרוב יהיה כלא אמרנו רחוק וקרוב ועל כן נאמר כי הרקוב לא המעשים הטובים כי ידבקו לו ורוצה בהם מדרך קרבתו בנו אך מדרך רחוקו אין לו רצון ולא קרובה לזכרו ואלא נרחיק מה שאנו אומרי כי זה קרוב ורחוק כחד ורוצה ואינו רוצה כי מה שאתה מרחיק לא תרחיקו לא בעבור שבגוף נבדל לא יתחברו לא ההפכים כי המרחק והקרבה אשר נבדלו אינם כהפכים אשר נבריות כי לא ההפכים הם נבריות אך ככח הנבואה אינם כן ואין לך לסבור מן הנבדל ענין הנבואה וכאשר אין ראוי לומר אחרי אשר כל פועל יעיד עליו פועלו כן לא נאמר שהעולם יורה על הנבואה ית' כדרך הנבואה המועל על הפועל לא על הפך מענין ההוא וכאשר כח הפועל הנמצא בפועל יעיד על מצא את הפועל וכחו ופועלו והרחבתו ואל הפועל ומשלו בו כן נאמר כי כח הנבואה לא ימצא כנבואה כח הפועל בפועל לא על ענין נעלם מזה ולא ימצא בו כח הפועל ופועלו והרחבתו ואל הפועל לא על דרך אחרת רחוקה ועמוקה מזה

השער הרביעי העבודה על דרך קצרה

דע כי אופני העבודה ששה דברים וכל אחד מהם כולל עניינים רבים וכל מי שיוכל להכריח את עצמו ולהרגיל את יצרו ולשקוד עליהם זמן קצוב שקידה שמור תכנס בלבו אהבת הנבואה ית' וידבק בעבודתו ולא פקודיהם הראשו שיתחבר אדם לאנשים שיעורוהו לעבודה כגון החכמים והחסידים והעניים והחולים והשרוים בצרות והשני לרחק מהפך כל לא הנזכרי והם אנשי הענוה והעשירי והרשעי והכסילי והנעדר השכל והנשי והאפיקורסין כי חבית כל לו שחיתו האמונה ולא תתקיים עמהם עבודה והשלישי לשום עליו לחק ללמוד בכל יום מדברי ר' זל כפי יכולתו כי הם יאירו פניו ויפתחו לו שערי התקוה וכן לקרוא בתור' יי' בכל יום שנ' והגית בו יוסם ולילה ולהסתכל תמיד בחבורי הצדיקי כגון חבור החסיד רבי בחיי בן בקודה זל וזולתו בן הספר והחבורים אשר יזכירוהו ומשנתו יעורוהו או שידירה לו ספר כולל עניני העבודה ויסתכל בו בכל יום והרביעי לרחק מהסתכל בחכמות החיצונות לגד מה שידע ויאמין כי תחזק בו אמונתו וצריך שילמוד ממנו כמשפטו ויעסיק בו כי אם יעסיק האמונה מנעד עניני ירחיק ובחשבו כי ידו באסת תחזיק ימצא הגל וריק והלהעביר על לבו בכל עת תמיד נמול הצדיקים ועונש הרשעי וחרדת המות ומאורעות העולם ומכשוליו ומוסיו וחריפותיו וקורותיו והששי לדעת כל אופני העבודה וחקיה ותכונת כל ענין מענייניה וענייני תפלתו וענייני תחנוניו ותעניתו ועסקיו והתבוננותו בסודות העולם וזה החלק הששי הוא נחלק על הנפש ועל הגוף קצתו יבא מכחות הנפש וקצתו יבא מכחו הגוף ותחלה נזכיר בחות הנפש ואחר כן בחות הגוף ואם כי מכחו הנפש הי' האמונה וצריך אדם להשתמש באמונה כפי מה שאני זוכר צרי' להאמין אמונה שלימה בייחוד הא' ית' ובמצאותו ובאחוריו ובקדמוהו ובחכמתו ובזכותו ולהאמין בתורה ובכל החתוכ בה ובכל ענייניה אשר לא יקלם השכל וא' ישים העין עליהם כ'א על קוצר שכלו בלבוא עד תכונתם וצרי' להאמין בנביאים ובנביאורם ולהאמין בחכמי' ובעל דבריהם וביום הדין וחשבונם ועונשם ונמולו ונחתיו ית' המתי ובנאולה

העבודה על דרך קצרה

ולא יאמץ בחכמות הישנים והאפיקורסים וחכמות ותעזוב ייהם ומכחות הנפש האחרת
צריך להשתמש בה כפי הראוי צריך לאהוב האל ית' אהבה גדולה נמורה לא לתקרה ולא
לתועלת וצריך לאהוב תורה ולאהוב בכל יגיעה בהשגת רצונו ולאהוב החכמים וכל דבריה
ולאהוב כל אחבי הכבוד ית' ולאהוב העניים וחגרים ושלא לאהוב אויבי הש' ושלא לאהוב
המעשים הרעים ותענוגי העולם כ"א במשפט וכמסור ושלא יאהב כל החכמות והמעשים
הרעים הפשטותיים את עבודת האל ית' והמרתיקים מעבודתו ית' ומכחות הנפש הבטחון צריך
להשתמש בו כראוי וחזו פירושו צריך לנשיח באל ובדרכיו ובנחמותיו ולבטוח כי יש שכר ש
למעולתו וכי יש תקוה לאחריתו ואל יבטח בכל עדי האל ית' ולא בעשרו ולא בחייו ולא בכחו
ובצדקתו ולא בדברי המסיתים אותו ומכחות הנפש היצון צריך להשתמש בו כראוי וצריך
לקבל עליו ברצון כל הכא עליו מאלהיו ואל יקוץ בתוכחתו ושיקבל עליו ברצון מוסר הוריו
ומוסר רבותיו ולשום כל רצינו רצון אלהיו ומכחות הנפש הענוה צריך להשתמש בה כראוי
שיחיה ענו עם כל אדם ושגל וצנוע בלכתו ושבתו ודרכיו ותפלתו ולהתחזק לעניים ואל תיקר
נפשו בעיניו ומכחות הנפש הבושת צריך להתבייש מחטאיו וצריך להתבייש מאלהיו ולשאת
עניו אליו בזכרו סנוף מעשיו ומזמרתו ותועבותיו ושיחיה בעיניו שפל פאד ונכנע ומרבייש
ומכחות הנפש הקנאה צריך שיקנא בחסידים ויותר מהם בכלי תשובה ויותר מהם בצעירים
מסנו לימים השוקדים מנעוריהם בעבודת הש' וצריך לקנא בעניים אשר איך להם מחיה רגע
ועם כל חסרונם ודלותם לא יתשלו מעבודת האל ית' וצריך לקנא באומות העולם ועובדי ע"ז
השענים נפשותם ככל מיני עינוי הנסגרים במסגרותיהם באפסי ארץ מהלך חדש לחורב
ביום ולקרח בלילה ויוציאו ממנום כהכל וריק ותנה מה שיעשו הפתאים והשומים עובדי ע"ז
על אחת כמה וכמה מה יש לעשות ועובד לארון העולם והלא יצטרך לקנא בהם ולעשות
כפלי כפלים כפי יכולתו ומכחות הנפש המחשבה צריך להשתמש בה כראוי ולחשוב מה
היה ראשיתו ומה תהיה אחריתו ולחשוב בגדולת הבורא ית' ובגדולתו וכו' צדקת שמים וארץ
ולחשוב כי צדקת נופו ולקדק כל החסדים אשר גומלו האל ית' מיום היונו ולחשוב כי העולם
מבד והכל הכל ולחשוב כמעמד הדין ומכחות הנפש היראה צריך שיירא מאלהיו ומחרון
אפו ומחוריו ורבותיו שנאת יי' אלהיו תירא ומספרדש השם ושיירא מתהפכות הזמן ומן
התלאות הבאות על האדם ושיירא מיום המות ושיירא מעונותיו ושיירא שמא לא יזכה לראות
פני אלהיו ומכחות הנפש אומץ הלב צריך להיות אמיץ לב בעבודת האל יתברך ואל ישמע
למסיתים ולא למכריחים אותו לעזוב עבודת האל ית' ושימסור נפשו למות ולא יפחד מן המות
בעבור עבודת האל ית' ומכחות הנפש הרחמנות צריך לרחם על העניים והמרוזים והחולים
והנכסלים אשר איך להם מורא ושירחם על אנשי ביתו ועבדיו ועל נפשו ויצילנה מרדת שחת
ומכחות הנפש האכזריות צריך שיהיה אכזרי וקשה למסיתים ומרדיו ושלא יחמול על הרשע
שנ' לא תחמול ולא תכסה עליו ומכחות הנפש הגדבה צריך להתגבר בעבודתו בהונו ובכחו
ובנופו ובנפשו לאל ולהתגבר לעניים בהונו ולמרוזים בעצתו ומכחות הנפש החכמה צריך
לסודר דברי תורה ודברי חכמים ואל יתעסק בחכמות רעות המבטלות העבודה ולעזוב סוד
הבורא ית' וסוד המצות וסוד העבודה ודברי החכמים ואחרי אשר זכרנו בחזקת הנפש וסוד
העבודה ודברי החכמים אשר הוא לכוין אותם ולשם נזכר מצד הדין והאומר כי מאביר

7

דד
לא
ייה
חב
ים
רוד
ש
בתו
רוד
וריו
אוי
נ'קר
אאת
ל'יש
ירם
נע
י'ע
חורב
ע'
שות
כ'מ
וארץ
עולם
מחרון
ס'וס
לראת
ש'מע
המות
חול'ם
ש'חח
ורשע'
ובכחו
ח'רד
ס'ס
ס'סוד
מא'ר

השקר החמישי בעמודי העבודות חמשה וא' ה' השכל והאח' והיראה והחכמה והאמונה
 דע כי השכל הרבו לדבר עליו הפילוסופים ולחלק אותו ולהודיע הדבר אשר בין השכל
 והמשכיל והמושכל כי יש בהם אופי' כי הכל אחד ולא כי אינו אחד אלא ג' זה אינו
 לנו תועלת בו ולא היק אף התועלת אשר יש לנו להבין וללמוד שנוע שהשכל ה' פרי הנפש
 כאשר התפוח פרי האילן והתפוח צריך לעבודה רבה פנעליו לשמוך דאילן ולחפור ולעזר
 ולחשקותו בכל עת ולנקותו מן הצמחים הרעים וכפי טוב דשמייה דה' טוב הפרי כן צריך
 האדם להרגיל גופו במדות טובות ובחכמה ובמוסר ובנסינות החדושים ובקורות העולם
 ובשינוי גופו בכל אה אז ישלם שכלה אשר בכח ויצא אל הפועל וכאשר יצא השכל אל הפועל
 מן הפח באלה הדברים אז יקרא האדם שלם כמו האומן בהיותו בקי ויהיו לו כלים נאים אז
 השלם אומנותו ואז יוכל להשיג כל הצפוי וישיג כבוד מן השרים ותועלת מפני אדם וכן
 המשכיל כשיהיה לו שכל שלם אז ישג כבוד מלאה וימצא חן בעיני ובעיני בני אדם כי בהיו
 השכל שלם גורם לאדם שיהיה עובד לאלהיו ואותו וירא מפני כי יראת האל ת' ואהבתו
 ועבודתו מבח השכל יצאו שלשתן כאשר יצאו הנחלים אע"פ שהם רבים במקום אחד ועל כן
 כל אהבת ויראה חכמה אשר תהיה מבלי שכל אין לה שרש ולא סוד : והנני
 מבאר לך שלשתן הישג כי כאשר תתבונן בהפ' אשר בין אהבת חסד דעת ובין אהבת בעל
 שכל יתבאר לך כי אהבת השושה איננה אהבה אלא מחשבה עונתה והמשכיל ישיכל למי
 יאהב ואיך יאהב וכן בשומך לבך להפ' אשר בין יראת השושה לאדניו ויראת המשכיל
 תכיר כי יראת השושה היא שגוען ויראת המשכיל מפני שמכיר ערך אדוניו ואימתו ונכו וכי
 חובה עליו לעבוד אותו ולירא אותו מפני אשר הוא ברשותו וייסב לו וכן כאשר רשית
 לבך להפ' אשר בין חכמת השושה לחכמת המשכיל תדע כי חכמת השושה הוללת וואין
 לה פרי וחכמת המשכיל שכל ומוסר ויש לה פרי והוא רצון תאל ירחיב

חמשה עמודי העבודה

ידעמה יצטרך לעשות בחכמתו ושכלו אבל השוטה כשירצ' בחכמתו לדעת מה יצטרך לעשו'
 תגבר עליו ההוללות ותאנף מחשבתו כמי שיש לו קין דולה וחלושה ושירצה להביט לאור
 החמה ותחשך עינו וילך כחשך ולא יראה מה שהו' צרי' לראו' ומי שעינו בראה וכל להסתכל
 באור ולראו' כל עסקיו ולדעת איך יעשם ואיך ישמר בהם א"כ הנה התיישב בדעתך כי השכל
 הו' יסוד לשלשה עמודי האמונ' שהם היראה והאהבה והחכמה ועתה אנו צריכין למרש כל א'
 מלן השלשה ונתחיל מהם האהבה ונאמר כי ענין האהב' הו' כח מחביר בין האהוב ובין האהוב
 ורע' כי האהבה נחלקת לשלשה חלקי' הא' אהבה שתהיה לתועלת ותקוה וחב' אהבת חברה
 ורעות והג' אהבת חסדות הטוב אשר באהוב וזאת ה' האהבה הנכונה והאמתית ועוד
 יש בה כח כי לא תתחלף ולא תשתנה לעד בעבור כי האהבה נשואה וקשורה במדות האהוב
 וא"א לה להשתנות לא אם ישתנו מדות האהוב הנושאים אותה ואין כוונתנו לזכור המדות
 אשר ישתנו כי אם המדות הקיימות והם מדות הבור' כי כאשר יאהב אדם לאיש א' בעבור
 שכלו וחכמתו וסוסורו וענותו ושאר מדותיו הטובות תהיה זאת האהבה הנכונה ולא תשתנה
 לעולם מפני שלא תשתנה הסבה הגורמת לאהבת האהוב וע' אומר כי זאת ה' האהבה הנכונה
 התמימה כשיאהב אדם לאהובו בעבור גבורתו ובעבור כי הו' כורא הכל ובעבור כי הו' חנון ורחום
 ארך אפים ושאר המדות הטובות לא תמוש לעולם זאת האהבה כי לא ימוש מדו' הבור' תעלה
 ולא ישתנו לעולם ומכל שלשת חלקי' האהבה אשר זכרנו לא יתקיים כ"א זה החלק והו' עמוד
 העבודה והשנים האחרים לא יתקיימו כי אין בהם עקר בכל אוהב ואהוב ידע כי
 האהבה תתחבר בשני חלקים הא' ממדות האהוב והשני ממדות האהוב וכפי טעם מדו' האהוב
 תהיה תוקף אהבתו במדו' הטוב אשר באהובו ועתה אפרש מדות האהוב ואומר כי מדו' האהוב
 הם השכל הטוב והנפש הזכה הצחה וכשיהיה באהוב קצת מאלו המדות יהיה נמשך לאהוב
 לכל איש אשר נמצא בו כמדות האלה בעבור כי כל מין יסור אל מינו וירחק מהפכו ובעבור
 זה ימשך כל איש בעל שכל טוב ונפש נקיה לאהבת האל בעבור כי הנורא הם בו המדות
 הישירות והטובות הכלליות האמתיות ועל כן כשימשך האדם לעבודתו הו' לאות כי יש בו ממדו'
 הנורא ית' וע' כ' ימשך אחריו כאשר ימשך המשכיל לחכמתו הנערים והזקן לחכמתו הזקנים וכל אדם
 החכם וכל כסיל לחכמת הכסילים והנער לחכמת הנערים והזקן לחכמת הזקנים וכל אדם
 לחכמת חכרו ועוף השמים למינו וע' כ' כשתראה אדם מתרחק מעבודת האל ית' דע כי אין בו
 ממדות האל כלום אלא חכמתו וע' כ' ירחק מהם כי אלו יהיה בו שכל או קדושה או תמימות או
 יושר נדע כי אלו המדות הם מדו' הבור' ית' וכשיהי' לאדם מהם שמץ דבר ימשכהו לבו לאלהיו
 כאשר תמשוך נפש החכם ניו' האדם למעלה והעמידה ביומו בקומה וקופה מפני שהיא
 נמשכת למקום השכל אשר הו' מסנו' וכאשר תמשך נפש הכהמה לארץ עד אשר נפשה אותה
 וחלכה כקומה כפומה מפני נפשה אשר הו' מן העפר והי' נמשכת לשרשה וע' כ' נדע כי השכל
 הטוב אשר באדם הו' עיריהו לכקש תוספת על מדותיו והנפש הזכה אשר הו' לו כראי' מוצק
 מלה לו מה שנעלם מסודות אלהיו כי בהיות הנפש לטושה זכה יראה האדם מסנ' אל הבור'
 ית' ואחרותיו וסציאותיו ושאר כחותיו הטובים בשכל כאשר יראה האדם בראי' מוצק מה שנעלם
 מסנו' ואם לא תהיה הנפש זכה ונחה לא יוכל לראות התעלומ' מבלעדה כי הנוף אפל וגם לא
 יוכל הרואה לראות מה שיהיה לאחריו אם לא יהיה הראי' זך ורק שיעבור בו הראות וע' כ' בהיות

חמשה עמודי העבודה

יא

זכה יעבור בה ראית השכל ותראה מה שלא חריה ואין אחרי הנפש כ'א הבור' ית' ע'כ' אפרתי
 כי כה' יות לאדם שתי אלה המדות והם שכל טוב ונפש זכה תתעורר מן האדם אלהה גמורה
 לבור ית' וכאשר האהבה הגמורה באל ית' תצמח מן האהבה הה' היראה כי אנו רואים כל מי
 שיאהב לאדם אחד בעצמו מדות טובות שיש בו תהיה האהבה עול על צוארו ותכניעוהו לבקש
 רצון האהוב ולא ימצא מנוח רק בעת יגיעתו בעסק האהוב ותמתק לחכו היגיע יותר מהמנוח
 וכעת יעשה האהוב לאהוב דבר אשר ייטב בעיניו וכן דיוקר נפש האהוב בעיניו מפני אשר
 יכול למצוא חן בעיני אהובו לעשות דבר אשר ייטב בעיניו ואם יודמן לו דבר חטא או שגגה
 או יעשה דבר אשר לא ייטב לאהובו יהיה האהוב משתומם ונכלם ויתנגב כאשר יתנגבו העם
 הנכלמים וזה הדבר סבה האהבה אשר הי' קעול כרול עליו להכניע האהוב לאהוב כאשר אמר
 הכתוב כי עזה כמות אהבה וגו' ואחרי אשר האהוב תכניעוהו האהבה לאהובו לבא בכפל רצונו
 יש לנו לפרש מדוע יש באהבה חכמה ונאמר כי אהבת האהוב לאהובו תהיה בשביל המדות
 הטובות אשר באהוב ונפש האהוב גם כן יש לה קצת מדות טובות ועל כן זה המעט אשר יש
 באהוב ממדות טובות ימשכחו הדבה כאשר ימשוך כל מין אל מינו והו' לאות על בעל נפש נדיבה
 שחו' נמשך לכל דבר נכבד וזאת הי' האהבה אבל החכמה אשר באהוב להשלים רצון האהוב
 הו' מפני שיכיר האהוב יתרון האהוב עליו כאשר יכיר התלמיד יתרון רבו והעבד יתרון אדניו
 וע'כ' יכנס לאהובו בהכירו יתרונו עליו וזה הדבר יראת האהוב לאהוב כאשר יירא העבד מאדניו
 והתלמיד מרבו מפני היתרון אשר לו עליו ועוד שיקנה ללמוד תמיד ממדות הרב ומחכמתו
 ומסורו ואלה המדות יכריחו שיהיה האהוב ירא מאהובו אם כן הנה נתבאר כי מן האהבה תצא
 היראה וכאשר נאמר כי האהבה והאהבה אמר ש' הי' מפני אדם מצוי' כן נוכל על הדרך הזאת
 לדעת כי על הענין הזה הי' אהבת אדם לבוור ואם יאמר אומר אין להמשיל אהבה דנכבד
 לאהבת הבורא ית' נאמר כי אנהנו ברואים והאהבה אשר ירגיל האדם בבורא אע"פ שיש הפרש
 בין האהוב הנכבד ובין האהוב הבורא אין הפרש בין הכח הנאהבת לבוור ובין כח האהבה
 הנכבד כי הי' אחרת ועל כן לא יבקש ממנו חבורא ית' אם יכלתנו ויהיה חשוב בעיניו כאלו
 אהבנוהו כפי הראוי לו וצא וראה הצדקה שאנו נותנים לבוור ית' כי לא נוכל לעשותו לכבודו
 אלא כפי מה שנוכל לעזור איש לאחיו ואיש לרעהו והבורא יקבל אותו כאלו עשינו לפי הראוי
 לו ואחרי אשר ביארנו כי האהבה הי' סבת היראה ושניהם עמודי האמונה נפרש ענין החכמה
 ונאמר כי החכמה הי' צריך להיותה באהוב כי כל אהוב אם לא יהיה לו חכמה לא יכיר מדות
 האהוב אשר זכרנו ולא יכיר שכלו וחכמתו ושאר מדותיו החסודות וכאשר לא ידע מדותיו כן
 לא ידע לאהוב אותו כי כח הסבילות הסבטלת לרעת מדות חסודות האהוב הי' תכלס אהבת
 האהוב כאשר אמרנו כי הכסיל אין אהבתו אהבה ואם כן הנה נודע כי לא תשלם האהבה כי
 אם בחכמה ודעת וכפי מה שיחסר לו מן הדעת השלמה תהיה חסרון אהבתו באהובו אשר
 מרותיו חסודות ושלמות אבל אהבת האהוב למי שיש לו מעט מן המדות החסודות חספוס
 לו קצת מן האהבה וקצת חכמה ולא תקרא זאת אהבה שלמה ולא אהוב שלם ולא אהוב שלם
 ואין דברינו על ההסר כי אם על השלם והתמים ואחרי אשר נודע כי שלשה אלה הנקשרים
 זה עם זה ולא נשלים אחד מהם בלתי האחרים וכי יסוד שלשתן רוצה לומר האהבה והיראה
 והחכמה הי' עבודת הבור' ית' באמונה בלי חונף על כן נצטרך לומר כי יסוד עבודת הבור' ית' הוא

אע"פ

האמונה

לעשו'
 לאהוב
 סתכל
 השכל
 כל א'
 האהוב
 חכמה
 ועוד
 אהוב
 מדות
 בעבור
 שמתנה
 נכונה
 ורחום
 תעלה
 עמוד
 כי
 האהוב
 האהוב
 לאהוב
 בעבור
 מדות
 ממדו'
 חכמה
 אע"פ
 אין בו
 מ' או
 אלהיו
 היראה
 אהבה
 השכל
 מוצק
 הבור'
 שנעלם
 וגם לא
 בהיות

חמשה עמודי העבודה

אף על פי שהעבודה והאמונה מוצאם מן השלשה אשר זכרנו ולא תמצא העבודה כי אם באמונה וכן לא תמצא אמונה כי אם בעבודה וכל אחד מהם דבק בחבירו והנה אנלה לך סוד גדול בעבודת האל ית' ואומר כי יש לה שלשה מעלות האחת שפלה והשנית למעלה ממנה והשלישית למעלה ממנה עליונה והמעלה השפלה היא הלמוד והבינה ונסיונות העולם וארץ חיים וזנה אלה ארבעה עמודים אשר כם יקנה אדם השכל והיא המעלה השפלה ומן המעלה הזאת יעלה האדם למעלה חאכה וח' ראה ותחכמה וחם בשלשה עמודים ובעבור כי הענפים רבים והעקר יקעש עד אשר יגיע לאחד וכל אשר ירחקו הענפים מן האילן ירכו וכל אשר יקרבו ימקשו כן הכרואים כל אשר ירחקו מן הכורא ית' ירבו סיניהם ועניניהם וכל אשר יקרבו ימקשו עד שיגיעו לאחד על כן יחיו עמודי המעלה השפלה ארבעה עמודים השנייה אשר עליה שלשה ואלה השלשה כשיתנהג האדם בהן כראוי יעלה בהם אל המעלה השלישית והיא האמונה והעבודה וחם שני עמודים ומאלה חשנים יעלה אדם להרב בתכונה העליונה אשר היא אחת וח' חשגת רצון האל ית' ולחדגן בו ושים לבך וראה איך יתחיל האדם לעלות ממעלות רבות אל מעלות מועטות עד אשר יגיע אל האחד ושם יעמוד כי אין אחרי דגאחד המושכל דבר ואחרי אשר הנענו עד התכלית אשר היא כונת עובד האוהב נאמר עתה מזה תהיה תועלת הנאה מכל זה ונאמר כי התועלת הכללית הנאה מעבודת הכורא ית' ואהבתו הן שיאבה הכורא לאדם העובד אותו כאשר אמר מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ונתיב ואהבך וברכך והרבה עתה יש לנו לחקור על אהבת הכורא ית' לאדם היאך היא ומה היא ונאמר כי הכסילים והפזאים לא יספיק להם בשכר עבודתם לאל אהבתו אותם עד אשר ירחק להם אותות וראיות כי ישיגו טובה גדולה ותנאח רבה ואם תאמר להם כי לא ינתן להם דגף אחר לכי מאהבת האל בהם לא יספיק להם ויחשבו אהבתו כאהבת בני אדם אשר אם לא יהיה עם האהבה תועלת אחרת או הנאה לא יספיק לאדם אהבתם והנני מפרש לך כי אין תועלת גדולה כאהבת הכורא לאדם וכאהבת האל בו לא יצטרך לגמול אחר ואין לו לבקש ולשאול אם תקיים נפשו אתרי מותו ואם לאו כי כאהבת הכורא נכלל כל הגמול הטוב בידוע שיש לו להאמין כי כשימות אדם במעשים טובים ומתנהג בחסידות כי הכורא ית' יאהבנו ומאחר אשר יאהבנו וזו הגמול ש אין למעלה ממנו כי אחר אשר יאהבנו אין ספק שיתן לו גמול טוב על מקשרו ואין לנו לחקור איך יהיה גמול חסוב אכל יש באדם תאוה גדולה וסכלות לא יספיק להם חכבוד הגדול הזה ויחקרו אם יהיה לגפשותם קיום אחרי הפרדה מן חנוף או אם יאבד כאלו נודע להם דרכי העולם חכאוכי כל הראוי לעולם הבא אנו יודעין על איזה דרך יהיה גמולם והוא אי אפשר לדעתו רק אם נהיה מלאכים ונתהלך בין חיות הקודש או היינו יודעים דרך גמול הנמשות וחיי העולם הבא היאך הם אך על משכיל מלה כוללת לדעת כי יש גמול לעולם הבא על כל מעשה וכן יש על הרשעים עונש ועל היושר שכר אך אין לנו לחקור על דרך העונש והשכר איך הוא ואם יפצר אדם לחקור מה יהיה אחרי המות ויכל להבין ר ולתאמין כי יש גמול אחרי המות מעשרים מופתים האחד מהנך ואלהיו אשר לקחם הכורא ית' וידענו כאמת כי לא יתקיים גוף בלא מונו ואחרי אשר יחסרו חסונן נדע כי נמש נוסם וניתך כאורי העליון ונשאלה נמשותם והם כמלאכים ואם כן נדע כי נפשות הצדיקים ידון בגפשות האלה

השני
ממשת רבינו ע"ה אשר הוא מנהג
ברא

חמשה עמורי העבודה

יב

פרואי חבורא נדע כי מעלתו היתה נכבדת בחייו וכן במוותו ואם מעלתו נכבדת במוותו נדע כי
 נשמתו יש לה יתרון על כל הנשמות ואיננה אובדת כי כאשר נחיו עלה לשמים והראהו חבור
 ית' סודותיו כאשר אמר בכל ביתי נאמן הוא כן יכריחנו השכל להאמין כי לא אבדה נפשו
 במוותו כי אם אבדה לא יהיה לו יתרון על זולתו ואחרי אשר דבר השם עמו נדע כי כח דבר
 עמו ישאיר לו יתרון אחרי הפרדה מן הגוף כמה שידוע ההפך אשר בניה ובין נפשות שאר
 הברואים אשר לא דבר האל עמם אם כן זהו גמולה הסוב וכאשר עלתה נפשו במוותו לישיבה
 עליונה ולא אבדה כן תעלונה נפשות הצדיקים איש איש כפי עבודתו וצדקתו השלישי
 כי אנו רואים הנפש שיש הרחוק והקרב ואשר בסוף העולם כאשר תשיג עד שיחיה לפניו
 ולאחריה ואחרי אשר משנת הדברים הרחוקים נמיר כי היא מרופפת על הסוכלים וכללים
 בתוכה ועל כן תשיגם ואנו רואים נפש החכם כי תשיג כל הגלגלים ומרחיקיהם ותכונתם
 ואחרי אשר היא משנת אותם נדע כי היא מרופפת על הסוכלים וכללים בתוכה ואם כן הדבר
 נדע כי היא עליונה מרם ואם היא עליונה מרם נדע כי מקומה למעלה סהם ועל כן בערו
 המות השוכן למקום החוץ אשר היתה משושטת שם בחיותה בגוף הרביעי אנו
 רואים הבהמות במקומה כפופה והאדם בקומה זקופה וסוה נבין כי נפש הבהמה היא מעלה
 והיא נמשכת אל יסודה ועל כן היא כפופה גויות הבהמה לארץ ונפש האדם נמשכת למעלה
 ועל כן תעמידהו בקומה זקופה ונדע מזה כי תמצור לעלות ליסודה אך לא תוכל ספני שחיה
 קשורה בגוף אם כן נאמר כי בעת שתוכל ליפרד מן הגוף תעלה למעלה החמישי הגוף
 מחובר מארבע יסודות אש ומים ורוח ועפר והתלכדו כלם ועמדו יחד בעוד החיות בגוף אך
 במוותו ישוב כל חלק אל יסודו העפר לעפר ורוחו לרוח והאש לאש והמים למים ותנשמה
 למקום הנשמות כי הנשמה אצולה ולקוחה מכחות עליונות כי הבורא יתברך הברה מארבע
 יסודות מכת מציאותו וחייתו וחכמתו ואחדותו ומכל הד' האלה נתחברה הנפש וכאשר
 הפרד מן הגוף יקרה לה כח שיקרה לגוף ישובו ארבע יסודותיה איש אל מקומו ישוב
 המציאות ליסודו והחיים ליסודם והחכמה ליסודה ויסוד כל אלה הארבעה הוא במקום
 העליון למעלה מהגלגלים ועל כן תשוב שם ולא נאמר כי יפרדו ארבעה כחותיה בעלותה שם
 אך המקום אחד ואלה הד' יסודות הם אחדים בלי גפרדים כי העצם הנושא אותם הוא אחד
 הששי כי הגוף כמו הפתילה אשר תקדח אש מהאבן להדליק אותה ונקשרה בו
 הנשמה כמו הנר בפתילה וכאשר יכבה אור הנר יעלה למעלה האש ויעוף
 ליסודו ותשאר הפתילה ביסודה אשר ממנה לוקחה ואם תאמר מה היתה הנשמה קודם היותה
 בגוף נשאלך מה היה הנר קודם שידבק בפתילה והיה החשוב כי שלחנת הנר באבן או
 בברזל עומדת ככה ולא יצאה לידי מעשה עד אשר קדחת אותה בדד ויצאה ונקשרה בפתילה
 והיתה הפתילה כמו הגוף והשמן כמו המון ונדע כי אחרי אשר ככתה שלחנת הנר תשוב
 ליסודה לגלגל האש כי לגלגל האש היה סבה ונתן כח באבנים או בברזל וע' יצאה האש מהם
 זה העולם נברא בעבור עבוד דה' ולא יוכל הגוף לעבוד הבור' ית' כי אין בו כח להבין ולדעת
 ולהכיר ול' לא תחיה הנפש מן השמים לא ידעה אותו ולא הכירהו כמי שלא ר' את המלך
 ולא נלמד במעמד משרתיו ולא יהיה מן העבדי הנצבי עליו ולא יתאוה לו ולא יכסוף לחברתו
 ולא יכירנה ואחרי שהנפש תבין גדולת הבור' ית' נדע כי מן השמים היא אצולה וע' תתפאר
 לשון למעלה

השמיני

חמשה עמודי העבודה

השמיני כי נמש הנבי לא תזכה למעלת הנבואה עד אשר תחיה וזה ועליונה מאד נמשכת בכל
 כח לדברים עלינו וע"כ היא קרובה אל הכורא ית' ואין בינה ובין הנבוא מסך אל הכורא ית'
 לרוב נכחור מחשבותיה ואחרי אשר כל כך היא גבורה נפש הנביא ובעודנה בגוף רובל
 להנביא ולהתחבר עם האשים העליונים נדע כי כפלים רעלה בהפדרה מן הגוף כי הנוף
 יעצרה לעלות בכל יכלתה כאשר העוף אשר קוצצו כנפיו לא יוכל לעוף בכל יכלתו עד אשר
 יצמחו כנפיו והכח המחקיר בינם בעודנה בגוף הכח ההו' יחנך ביניהם ואחר הפרדה ויהיה
 עליה יותר נקל וכמו כן נמשות החסידים והחכמים ור"ל אמרו חכם עדיף מנביא התשיעי
 כי כל ענול יעמוד על נקודתו האמצעית והו' עמוד דענול על כן נמשל גלגל השכל המסובב
 על כל העולם ועל כל הגלגלים כמו גלגל ענול ונקודתו אמצעי העולם ונקודתו העולם בני
 אדם ונקודת בני אדם הנשמות אשר הם כי הם עמוד העולם ועליו יעמוד כי בעבורם נברא
 ונראה כי כל נקודה שלא תאבד לא יאבד עגולה וכשתאבד הנקודה יאבד דענול כי ה' יסודו
 ועיקרו והו' עמוד והענול נשען עליה ואחר שאי אפשר ש' יאבד גלגל השכל נדע כי לא ראבד
 נקודתו והם הנשמות וזה אות אמת על קיום הנשמות העשירי דע כי הכורא ית' קיים וכל
 העובדים אותו והי' נעים למצוא רצונו אם לא ימצאו אי אפשר שיגיעו לויך בעבור כי הכורא
 ית' לא נתכוון בכריאת עולמו כי אם לעבודתו ואם אין להם גמול בעולם הזה א"א שלא יהיה
 להם גמול אחרי המות ואם אין להם גמול אחרי המות יש דבר שמעבב גמולם ואינו יודעים
 כי אין לכורא ית' דבר מעבבו כי לא ברא עולמו כי אם לעבודתו ואלה אשר עבדו אותו לא היה
 להם שכר גמולם ולא הנאה ועל כן נדע ונאשין כי גמולם אחרי המות היא מצאנו
 הכתוב אומר ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך ואמר למען תחיו • וחיות ורבי' ואמר
 למען יאריכון ימיהם ואמר רואים כי הרשעים כמו כן יחיו כמו הצדיקים ויותר מהם יעמדו בטובו
 ה"ב אנחנו מוצא סכפה קהלות נהרגו על ייחוד השם ונשרפו ואכזרו עולםם וכל טובם
 על ייחוד השם ואנו רואים אם איש יענה נפשו על אהבת דמליך ב' או יסכן עצמו למות כי
 המליך יגמלוהו גמול טוב וכ"ש הכורא שלא יגמול גמול טוב למי שיססור עצמו למות עליו
 ושלא יתן לו שכר טוב זה שקר שאי אפשר להיות ה"ג חכמה והדעת לא תאבד
 א"ד היא קיימת לנצח ואם תאבד מן היודע הנכרא לא תאבד מן היודע הכורא ית' והדעה היא
 כח עליונה קיימת לא ישלוט בה הפסד כי היא כמו גלגל מסובבת על הכל ולא ישגה הפסד
 ולא יגע אליה ואחרי אשר לא תאבד נאמ' כי כל דבר נשמר בעוד שהו' שמור לא יאבד והנפש
 שופרת עצמה בדעה שהי' יודעת עצמה וכוללת אותה וע"כ לא תאבד כי הי' יודעת וזה יודעת
 והי' הדעה כאשר השכל והמשכיל והמושכל כח אחד ואחרי אשר התבאר כי הנפש הי' הדעת
 לא תאבד כי הדעת לא תאבד ה"ד המלאכים הם כחות ואין להם לא גוף ולא צורה
 אבל ראויים ללבוש בצורת מעשה צורה יש מהם אשר יראה על צורת אריה ואחר על צורת
 חיה ואומן ויש מהם על צורת אדם והי' היקרה בעיניהם כי זאת הצורה אשר בה נראה מלאך
 חכמו כאשר אמר ועל דמות הכסא דמית כסראה אדם וע"כ אם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו
 כלומר בצורה הנכבדה אצלנו אשר הי' מכוון כל הצורות למלאכים המתדראים לבני אדם וסוף
 כלסוד כי צורת האדם הי' העליונה כי הי' צורת הדעת והחכמה וע"כ כל נפש אשר צורת צורת
 אדם יש בה כח ימשכנת אל מעלת המלאכים אם לא יודמן מנוע ממעשים רעים :

הש"ו אמר הכתוב ויציג יי' לאהבים את האדם עפר מן האדמה והנה זכר לך בראית הנוף
 מן העפר ולא זכר בנפש בראית אבל אמר ויפח באפו נשמת חיים ונבין ממלח
 ויפח כי לקחה ממנו ולא בראת רק אצל חלק מחלקי כבודו ונתן אותו באדם כאשר אצל מן
 הרוח אשר על משה רבינו ע"ה ונתן על שבעים איש חוקנים ובה גדע כי הנפש מן השמים
 הנוף מן הארץ שם חלה בציאתה אם תהיה זכה וכן אמר שלמה המלך ע"ה והרוח תשוב
 האהבים אשר נתנה וכלת תשוב היא טעודה כי תשוב אל המקום אשר באה משם והיותה שם
 קודם זה כאשר ישוב העפר אל יסודו אשר היה משם ה"ו כח הדעת יהיה מהשכל
 ומשניהם יבא הדבור וכן הדבורת היא אלהית וכשנפרדה הנפש מהנוף בכח הדבור אשר בוח
 תנוע אל המעלה העליונה ה"ו בפשות הן שלשה עליונות ושפלות ואמצעיות
 העליונות נשמות המלאכים והשפלות נפשות הבהמות והאמצעיות נפשות בני האדם וכידוע
 כי כשיתחברו שני הפכים יתחבר מהם כח ג' אשר איננו אחד משני הפכים אבל הוא עשוי
 מהם כגון אם תערב מדה מדכש עם מדה מלענה יהיה לו טעם שלישי לא מר ולא מתוק ואם
 יגבר מעט המרדות יהיה נוטה אל המלענה ואם יגבר הסתיקות יהיה נוטה אל הדגש וכן כל
 אמצעי כשיגבר עליו אחד משני הפכים יהיה נוטה אליו והאדם מחובר משני הפכים מנפש
 מדומות וגויה רוממת ויתחבר מהם כח שלישי ואם יגבר עליה כחות הנוף תהיה נוטה למסח
 ואם יגבר עליה כחות הנפש תהיה נוטה למעלה עליונה וזה לך האות על קיום נפש החסיד
 בעלותה למעלה אע"פ כי נפש האדם בינונית בין נפשות המלאכים ובין נפשות הבהמות ואם
 תעשה כמעשה הבהמות תהיה כנפש הבהמות ונסולת כנסולת ואם תעשה כמעשה המלאכים
 תהיה כהם וידענו כי המלאכים לא ימותו וכן הנפש אשר היא כהם לא תמות תל זה אמר דוד
 המלך ע"ה נמשל כבהמות בדמו ואחר כן אמר כי לא תמות נפשו כאמתו אך אלהים יפדו
 נפשי מיד שאל ואין כוונתו על מיתת גופו כי הנה הוא אומר כי יקחני סלה ר"ל בעת יוציאני
 מן העולם הזה יפדה נפשי מן המות ואל תמות כמות נפש הרשע ה"ח אנו רואים
 כי הנפש יש לה דעת ללמוד כל אשר בעולם ויש לה דעת אחרת עליונה מן אשר בה תדע
 עצמה ודעת ידעמה וזו היא דעת הדעת ודעת הדעת הוצאת קרובה ה' הכורא ע"ה כי האדם כשעלה
 לידתו הוא כבהמה וכאשר יקנה דעת יהיה לו מעלה על הבהמה ואם יפליג בדעת ובהבמה
 תרחק מרחק גדול מן הבהמה ותעלה נפשו למעלה עליונה מפני שהיא חושבת בדברים
 עליונים וע"ה עליונה מאד ואם תתעסק לחשב בענייני הכורא ית' תושיף מעלה ואם
 תהיה יודעת עצמה תכפיל מעלתה כמה מעמים כי בדעתה עצמה ידעה הדעות כלם כי כל
 הדעות נכללות בתוך הנפש ועל כן כשתעלה תקרב מאד לאל ותרחק מן המות כי המות לא
 ישלוט אלא על הגויות הקרובות אליו אבל על הכחות הדיוחוקות ממנו אין לו שלטון עליהם
 ועוד כי נפש האדם בשכלתה וחכמתה תכיר ויצרה ואחרי אשר תתחבר אליו והיא עורגת
 בנוף כן גדע כי תתחבר אליו אחרי יציאתה מן הנוף בלי ספק הש' דע כי
 פעולות האדם נחלקים לשני חלקים דולק בהם שהוא המאכל והמשתה והבע"ה והתנועות
 וחלק מלאכי והוא השכל והחכמה והדבור אמר כן נראה כי זה החלק היא ברשות
 הנפש ואם תרצה להיות מן המלאכים חובל ואם תמסך למעשה הבהמות תהיה כהם אם כן
 גדע כי הנפש תתמידה לא תמות :

השער השש

בפירוש הדברים המסייעים על עבודת האל יתברך והמעכבים אות

דע כי כל מי שיתעסק בעבודת האל ית' צריך שיידע כי העבודה היא כמו הרפואה כי כח הענין אשר
בנפשות כמו החללים אשר כגוף ותקון מעשים הרעים הוא כמו הרפואה אשר תקון
כגוף חנוף ותכיר הליחות הרעות עד אשר יהיה כריא והרפואה היא משני דברים מהרכבת
רפואה מרכבים מעולים ומסנוע את החולה מדברים המסייעים בחליו וכן תקון המעשים הרעים
הוא להסיר הרעים לעשות הטובים ועל כן נזכר עתה הענינים העוזרים על העבודה והמניין
הדברים המכשלים העבודה ותקון כל אחד ידע כי עבודת הבורא ית' יש עניני רבים
מבטלים אותה והם התאוה והתעסק והתנומה והעצלות והעזות ומאורעות העולם והכרת מתי
רשעים ורוש האמונה ולעג הלועגים והחכמות הרעות והפתיחות והקנאה ולקטן בעבודה משני
שלא יראת שוכרה ותכליתו שלא יאמין ביום הדין והנני מפרש כל אחד מאן הענינים ואומר
בתחלה התאוה היא ראשו ושרש לכל המעשים הרעים וכשתן אדם רשות לתאוותו לא ישאר
מעשה בן המעשים הרעים אשר לא יעשה אותם והתאוה היא מצויה בעשרה הדברים
כמאכל ומשתה כנשים כעושר ובשררה ובנעם ובמלכות ובמרכב ובתענוגי חנוף ובשאר
מנינים ועל כן צריך אדם לכבוש אותה ולרפא זה החולי כי כל חולי לא יתרפא אלא ברפואה
אשר היא פגמה באדם שיש לו קדחת חמה יתרפא ברפואה קרה ואם הוא חולי קר יתרפא
ברפואה חמה ועם הרפואה צריך לישמר מכל דבר מסוכן על חליו וכן אנו צריכים לדעת
התאוה וכל עניניה ונעשה לה רפואה חמה מזה ואנו אומר כי כח התאוה תקום מכל
אחד מעשרה דברים אשר זכרנו ונאמר כי הפך תאות המאכל והשתיה הוא כרוב התענוגות
ולמעשים רוב האכילה והשתיה והפך תאות הנשים חכרת מתי וישר והחכמים והפך תאות
העושר להתחבר לעניים ולמרוצים והפך השררה להתחבר לשפלים ונמוכים והפך רוב העסקי
לחשוב במית אשר תשכית ותכלה כל העסקים וכל המעשים והפך תאות המלכות שם ואשר
ותחת תאות המרכבת ללכת רגלי תמיד ולהכניע לכו והפך תאות העדון להתחזק המעצבים
וכל חרופה לרפא חולי התאוה ירגיל נפשו באלה הדברים ואם תהיה התאוה חזקה עליו יעביר
על לבו כי כמותו יעווב הכל וטוב שי עובדו כרצון נפשו כדי לרצון רצון האל ית' משיעובדו
בעל כרחו וימצא חרון האל ית' ואם יתחיל להתעסק בזה ויראה כי התאוה תתקפהו צריך
להרגיל נפשו בכל אחת מעש מעט ויוסף בכל יום ובכל שבוע וכאשר יקוץ בהם אל יתייאש
ידע כי אחרי אשר יעמוד על רשעותו ימים או יכיר הרעו אשר עשה כי הכעס אחרו מהתחיל
דבר ולא הוציאו לאור ועל כן בהעביר כל זה על לבו מיד יחזור וינחם מרעו וואם ירצה להרגיל
נפשו אל יכביר עליה בתחלה אד ישים עליה עול חמדות מעט מעט כפי אשר תוכל לסבול
ולא תכול וזה המעשה אשר יחזק בו ישנע לכל ימינו ואלי ירם משנו כפי חצי שעה ואחרי
אשר ידע כי ישקוד עליה ולא יחסר סגנה אשר שיוסף בה וכאשר ירצה אדם לעשות
ובימים העוזרים אותו על עבודת הבורא ית' צריך שזכור יום המות ודין אחריו וענינו וצריך
הזכור חיי העולם הבא ומנוחת הצדיקים ונועם גמולו עם אדם ישמר חק אחריו וצריך
שוקנה בשרים החזורים בתשיבה בראותו כי הוא משכיל סכלים ויזכר למעלה גדולה והוא
שא נזכר וצריך לחשוב כי בעת הצרות והתלאות או יכנע לבנו הערל וישוב לאלהיו בעל כרחו
ועל כן טוב לו לשוב בעודנו במרחק ואל ידמה לרשעים המתאים כי צריך לדעת כי ההפך
אשר

אשר

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

אשר בין הרשע הפותח והרשע המשכיל כי הרשע הפותח לא יעשה תשובתו אלא בעת דעתו
והרשע המשכיל יקדים מעשים טובים בטרם תבא אליו הרעה כדי שיהיה לו לכנס ולעזרה
בעתות בצרה ואין כונתו באמרי משכיל לחכמים ומבינים בכל חכמה דעה וכל עסקים
רעים ובדרך ארץ רק המשכיל הוא מי שיראה האחרונות ויכירם בטרם בואם וידע סוף
העולם ויחשוב באחריתו והמדה השנית היא הכעס הוא מן המדות הרעות אשר
ישחתו העבודה כי כל מי שיש לו כעס לא יתיישב העבודה בלבו בשעת כעסו לא ישיב
אל לבו לכלימה שיעשה רק ירבה שנוניות ויחלל שם שמים ויהרג לרעהו ויזיק לחבירו ואפשר
בעלות חרון אפו ילך ועבוד עבודה זרה או יהרג נפשו ועל כן לא יבטח האדם בעבודתו
אם לא יוכל לכבוש כעסו ורפואת הכעס היא שגדענה הם הכחות אשר יעוררו הכעס ונהפך
אותם ונאמר כי סגת הכעס יהיה ממעוט יישוב הדעת ומסכלות הכועס ומחסרון חכמת
החכמים והמשכילים אשר ירוחו לכבוש כעסו ומרוב התחברותו אל החכמים והרשעים ש
ימפני אשר לא יכיר במה מדה מגונה יש בכעס ולא יכיר במה מדות טובות יש בסכל ואורך
אף כי כל מאריך אפו לעולם לא יתהרש ולא יצטרך לעשות דבר אשר כל שמעו יחסדו
רק כל מעשיו הם גשונה ונחת כאשר אמר טוב ארץ אפים מגבור ומושל ברוחו מלמד
עיר ודע כי החכמים החסידים נרחלת תנאי עבודתם יקחו לנפשם זה רחנא
לכבוש כעסם ולא יכעסו ולא ישטמו אך לנס רחב לקבל מעשה אדם טוב ואם רע ואם
יזיק להם אדם נבזה תיקר נפשם מלהלל כבודם עמו ולהשיב לו נמולו ואם יזיק להם אדם
אכזב יסבלו דבריו ויתאפקו ועל כן ברצות עובד אלהים להסיר כעס מלבו הוא צריך להרגיל
נפשו בהנערה קושי לבו וישבע לבל יכעוס וישים בין עיניו זכרון מעלתו ובי הוא עפר ואמר
ואו יכנע לכבודי ואם יזיק לי אדם ירחיקהו ממענה רק או ישים הדמי דסן לפני ויחשוב כי לו
יקרא המשכיל משכיל אם לא יהיה מושל ברוחו וכשיביא נפשו במסורת ברייתו ושבועה לב
יכעס ימים מספר ויהיה לו כמו רפואה מרה כלענה אשר ידע כי תמנענו ממחלה קשה
דעוה ונשבץ לאכול תמיד ממנה וכשיעשה זה הדבר אפילו שני חדשים ויראה כל מיני הכעס
אשר עברו עליו וסבל הכל בסגר פנים יפות יכיר בעצמו כי הוא גבור ומשכיל
השלישית ההנפחה זאת היא מן המדות הרעות אשר לאחתקיים בה עבודת האל ית
כי כל איש חנף יוסף בעבודתו לעיני בני עמו ובהיותו לבדו יחליפנה או יגרע ממנה כזאלו
עבודתו לבני אדם ולא לבווא וזה יקרא משחף כי יחביר בעבודתו בין בני אדם ובין הבורא
עבודתו לשניהם ועל כן צוה הכתוב והזהיר לא תגורו מפני איש ורפואת המדה הזאת
לחשב בלבו כי כל הניעה תחיה לריק ואין לו מניעתו שכר כי אם חרון הבורא כי הבורא יכיר
כי עבודתו היא לרואות לבני אדם ואין לבווא חלק בה ועל כן תפלתו תהיה להישאד ועוד
כי כל חנף הוא כסיל בעבור שיעלה על לבו כי כאשר וכל לרמות לבני אדם כן ירמה
האל וזה יהיה מסכלות צמורה ועל כן צריך לדעת כי טוב הוא שיגלה רשעו בגלוי
משיעלימהו סגני אדם כדי לרמותם ולמנן יקראוהו חסיד ואם המדה הזאת תהיה בעובד
אלהים צריך להרגיל נפשו בהפכה וישים על נפשו נדר לבל יוסף על עבודתו לעיני
בני אדם אלא מה שידע כי לא יחסיר ממנו בסתר ואם יוכל לתקן זו המדה או ידע
כשישיב רצון האל :

דברים מסייעים לעבודת האל יתברך

המדה הרביעי' העוות דע כי מדה העוות תנטל רוב העבודה כמ"ש גם בוש לא יבוש גם
הכלם לא ידעו ומ' שלא יכלם מבני אדם מסעשיו לא תדבק בו העבודה כי הכתוב אומר טוב
עם יי ועם אנשים וכל מי שיהיה ענו לכורא יהיה ענו לכל אדם אם כן נאמר שכל מעיו פניו
לכני אדם מעיו פניו לכורא ועל כן צריך אדם להכניע יצרו במדה הזאת ולזכור הרעה שיש בה
ושיקנא בענוים בר אותו אותם וכשמעו רחלתם מלשון כל איש וכאשר ירצה להסיר ואר
המדה ירגיל להכניע נפשו ולהתבייש מכל בני אדם וילך בקומה כפוכה ועיניו לארץ ויזכור
כי העוות ישחית כל עבודתו המדה החמישית העצלות היא מדה רעה תנטל העבודה כי
כל אדם עצל לא ישרים עסק מעסקיו ועל כן לא תשלם עבודת העצל כי יתעצל לחשלים
תנאי הודע כי העצלה תכא מן הסבלות ומחולשת הלב ומסעוט הדעת מפני שלא ידע מה
התועלת הנאה עליו מעבודת האל יתעלה ומסעוט קנאתו בזריזים המתעסקים בעבודה וע' כ
צריך כל משכיל להזהר ממנה ולבקש תחכולות להסיר אותה ויקנא בחבריו הינעי יום וילת
בעבודת האל ית' כי כל מי שלא יהיה זריז לא ישיג תועלת וכל מתרפה במלאכתו ישחיתנה
כאשר אמר גם מתרפה במלאכתו אה הוא לבקל משחית המדה הששית הקינות והתלאות
הבאות על בני אדם כגון חרושים רעים או טובים או שיהיה במצוה או יעלה למעלה גדולה
או ירוח הון או שיקוהו בשבי או יאבד לו ממין או יחלה הוא או אחר מבני ביתו או יחיה
גולה מארצו או יכנוש בבית הסוהר או ימות אחר מאוהביו כל אלה החרושים יורבים כדמ
יסרירו לכ בני אדם מעבודת הא' וישיחיתו אותה ויסירנה מלבו אך בעת הזאת ידע וינחין
שכל כל משכיל החזק הוא הרפה כי אם יהיה חזק ואמנתו קיימת לא יוכלו כל החרושים להסיר
מעבודתו כאשר לא יוכלו הרוחות החזקות לעקור ההר הגדול ולהמישו מסקמו כן השכל
החזק והאמונה העקרת לא ימישו כל אלה המאורעות וצריך האדם ליתור בעת הזאת וידע
ביעל זה התנאי בא בברית עם אלהיו ואחר אשר התנה על נפשו לעבוד אותו צריך להשלים
בדור ולקיים אסרו וצריך לו להכין לב חזק ואמיץ לקבל המאורעות ויחשוב בהם בטרם בואם
וימתנם בכל יום ובכל שעה ובכל חודש ויאמר בלבו אם לא יבואו היום המאורעו יבאו למחר
ואם לא יבאו למחר יבואו לאחר מחר וכשיעשה זה ויהיו עיניו ולבו בהם כשיבאו המאורעות
לא יסרירוהו ולא ישיחיתו העבודה כי ימצאוהו מזומן לקבל אורחם וזה מעשה הצדיק כי
יחשוב וידע כי העולם נוח התלאות וע' עיניו ולבו בהם בכל רגע וע' לא יסרירוהו כשיבואו
ולא יחרידוהו אך יחרידו למי שהוא בטוח בעולם ויאמר כי לא תכא עליו צרה ובי שלורו
תעמוד לו וע' כשיבא עליו הפך מאשר חשב יחריד ותאבד דעתו ואמונתו ועבודתו וצריך
למשכיל לסמור נפשו תמיד ואל יבטח בטובת העולם רגע רק ידע כי התלאות מזומנות לבא
ובזה יאליח ותתקיים עבודתו המדה השביעית חכרת מתירשע דע כי זאת המדה
תשחית כל העבודה וא' ע' שיהיה העובד שלם בכל מדותיו אם יתחבר לאנשי רשע תשחית
עבודתו ואל פירושם אם יתחבר למלכים ימשיכוהו לנאווה ולבקש שררה ואם יתחבר לעצרים
ימשיכוהו לתענוגים ואם יתחבר לנשים ימשיכוהו למעשה זמה ואם יתחבר לאפיקורוסים
ישחיתו אמונתו ואם יתחבר לכסילים יאבד חכמתו ושכלו וישיכח חק אלהיו וימשך אחר
מעשיהם ואם יתחבר לעושי אונאה וגול תמשיכוהו נפשו איהם ולא ידע כי בנפשו הוא
ואם יתחבר לשוטטים ישתטה עמם ואם יתחבר לגרועים ונבנים ילמד מעשי' בוויים וע' צריך
לרחק

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

טו

לרחק תמיד מכל אלה החכרים ולדעת כי כפי רחוק מהם כן תהיה קרבתו אל הבורא יתברך
וכפי קרבתו אליהם כן ירחק מהבורא ית' ואם לא ידע איך יפרד בדם כי נגד עליו היצר
ירחוק להפכם ואז יכיר סופם ונהיכו מומם אז יוכל להתרחק מהם כי אם יתחבר למלכים
ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לזקנים ואז ישמע דבריהם ושכלם לעניים ולמרודים ואז יבאם
הנאות ונזכר הלב ואז אפשר לרחוק מהם בלאט וכשירצה לרחוק מחברת הנערים ולא יוכל
להתפרד מהם יתחבר לזקנים ואז ישמע דבריהם ושכלם וחידותם ויכיר הכבוד אשר ישיג
בחברת הזקנים והישישים וההפרש אשר ישיג בחברת הזקנים בין חברתם וחברת הנערים
ואם יתחבר לנשים ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לאנשי יושב ושכל ואז יכיר החמדות
אשר גם אשר הם הפך מעניי הנשים ואם יתחבר לאפיקורוסים והשחתו אמונתו יתחבר
לתם מי' החסידים המופלג' בחכמה והם יורוהו באותות וכסופתים על כסול דעת חפיקוסין
ואם יתחבר לכס' לים ולא יוכל להפרד מהם יתחבר למשכילים ואם יתחבר לעושי אונאה וגול
ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לאנשי צמונה ואז יראה איך הם נזהרים ואם יתחבר לגרועים
ולא יוכל להפרד מהם ירחקו לנכבדים ויקרים וילמד מעשיהם ודמיה השמינית רוע
האמונה מי שאין בו אמונה מה מאד קשה למצוא לו רפואה ולפכתות תעלה גם האלהים
ביראתו לא ידיחהו ויהפך לו לב אחר ויסיר לב האבן מכשרו ויפקדוהו בפקודת רחמים כי אין
סבה לתקונו ואם יש לו לפניו כל עניי' המוסר והתוכחות הכל הוא לו לאין ויחשבוהו ללעג
והוא כמו החולי אשר אין לו רפואה וככלי חרס הנשבר אשר אין לו תקנה ועל כן צריך אדם
לשמוע אמונתו והמדה הטלעג הלועגים וחורפת החכמים אין לאדם ליכנס לעבודת
האל ער ישות עליו לכל ישות לבו ללעג הלועגים עליו וחורפתם ואם יאסרו עליו כי היא חנף
וגונב דעת הכריות אין לו לשום לבו לדבריהם ויחשוב כי לו ישימו כל בני אדם לבם ללעג
הלועגים וחורפת החכמים לא היה אדם עושה שום טובה ולא מצוה ולא הסד כי לא ימלש
אדם מלשון הפריצים כאשר אמר שריו בשמים מיהם ולשונם תהליך בארץ וכמה לועגים אשר
לעגם מקנאה ונדופים מפני שיכירו היתרון ולא ישיגוהו ובעבור זה חרפוהו ועל כן צריך אדם
שיחוק בעבודתו האל ית' לידע כי לא יחרפוהו כ"א שני אנשי' או כסיל או משכיל ואם יהיה
כסיל אין ראוי לחוש לדבריו ואם הוא משכיל המשכיל לא יחרף אדם על עסק נכון אלא אם
תהיה קנאה מפני שאין בו המדה ההיא המדה העשירי החכמות יש חכמות משותפות
האמונה כגון חכמות החיצוניות וחכמות האפיקורוסין והכמת הפילוסופיא כל אלה אין צריך
לעזוב אלא חכמת השקד עליהם רק ירחק מהם בכל כחו כי גשרם שישגי מהם תועלת יאבד
אמונתו וידמה למי שאבד חפץ בשביל אחר ולא חשין השני וכמה חכמים בעיניהם חשבו כי
עלו למרום החכמה חושבים כי עליו ועסמו בסוד גדול ועל סיוהו מוולתם ולא ידעו כי רחוק מן
האמונה ולא יכירו הדבר כמו הנריא אשר הרגיל במאכלים רעים לאהבתו בתענוגים ונשחת
בנין אבריו והרכבת נפשו ונשתנו פניו והוא לא ירגיש ויחשב עצמו בריא והוא קרוב למות
וכאשר יתחבר לאפיקורוס תשחת אמונתו מעט מעט והוא לא ירגיש כן המתעסק בחכמת
הפילוסופיא תרחיקוהו מעט מעט והוא לא ידע אך כונת הפילוסופיא ותכונתה היא לדעת
ייחוד השם וכשידענו אז יעבדנו אבל חכמת הפילוסופיא היא כמו חים הגדול וידמה הרוצה
להתעסק בו כפי שרצה לבא בתוך חים בשיצמרו לו במצולתו יש פנינים ואכנים יקרות

ורבים

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

ודנים יחרנו נפשם על הדבר הזה כי ישחו בתוך חמים וישוטשו לבקש ולא ימצאו והנמא
 הפילוסופיא יראה בתחלתה דברי זהקדמות משכשים חאמונה ולא יבטח כל הנכנס בה
 שתאבד אמונתו אם לא יהיה לו פלסד בקי וחסיד שיוורו וישמרוהו מן הסקומות אשר תהלש
 אמונתו ואז ימלט האדם ממכשולות הפילוסופיא וישג התועלת אשר הוא מבקש אבל
 כש'קרא לבדו ספרי הפילוסופיא או יקראם עם רב חכם ושאינו חסיד גמור אין ספק כי
 תשחת אמונתו ויפסיד יותר ממה שירויח וזה הכלל הוא עמוד לכל ירא'י ועל כן צרי' ליתגר
 בו והמדה היא הקנאה כשיראה העובד אנשים רבים פחותים ממנו מתעסקים בעסקי
 העולם והשינוי כבוד יקנא בהם וישוב לבקש מעלתם ויאמר בגפשו הנה את השינוי לזה הכבוד
 מפני שבקשוהו ואני אלו אנקשרו אמצאהו וצריך למשכיל להשמר מאת המדה והמדה
 היב' הפתית כי עובד אלהים כראותו אנשים עובדי האל כי עזבו עבודתם ושבו לעסקי העולם
 והלכו אחרי תאותיהם ואמר הנה פלוני עובד עבודתו ואעשה כן גם אני והיו תכלית הפתירה
 והמדה היג' כי יקוץ אדם כשלא יראה שכר עבודתו יש אנשים מתעסקים בעבודה וכאשר יבא
 עליהם צער יבטחו על צדקתם ועל תפלתם וכאשר יראו כי לא תועיל יקוצו בה כל שכן אם
 יראה דרך רשעים צלחה והוא עומד בצער או יתקצף זה יתרון בין המשכיל והחסיל כי החסיל
 יעשה הדבר הזה אך המשכיל לא יעשה וישמלו כי עבודתו כאין וצדקתו כאפס ומי ירחן
 שיהיה בה די להנצל מעונש אלהיו ואל יבקשה עליו בעולם הזה והמדה היז' הכיליות
 גאו הרומה לו מרוע הנפש וחסרון זכותה ואולם זכרנו זאת המדה ממדות דיע הנפש בין שאר
 מדותיה מפני שנראה כי כשתהיה הנפש נדיבה נכללים בה רוב המדות הטובות אם כן הנפך
 זאת המדה ונאמר אם יהיה אדם כלי אין זאת המדה הרעה בו לבדה רק אחרות מלבד אלה
 וזאת עלתה על כלנה ועל כן אומר כי המדה הזאת תשחית העבודה כי כל מי שיהיה כלי לא
 יעשה צדקה כעתה ולא יעזור אכיון כי אם בעל כרחו וכל מצוה אשר יכיר בה תועלת יעשה
 במשפט ואם יכיר בה אפילו הפסד מעט מהונן יקל נהו ויביא ראיות עליה עד שיהינה
 ויעשה בה חרטה ופשרה כגון אם יקנה כבש וישחטוהו ונמצא שדפה ויובל להביא הלכות
 וראיות להכשיר אותה יעשה וכן אם יכנס עליו שבת יודמן לו עסק שאם לא יעשה יאבד לו
 מסון יביא ראיות כי הוא מותר לעשותו וישם דאיתו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וכל זה
 יבא מכח הכיליות ועל כן אי אפשר לכילי להיות עובד אלהים כשכיל רוע לבדו ועינו אשר
 בשכיל פרוטה יתיר כל איסור וכל שכן בינו לבין עצמו כי לא ישמור לא איסור ולא היתר כלל
 בדבר תועלת ועל כן צריך לעובד אלהים לבד ילכד במגוש הכיליות כי ירמח אלהיו בחלק
 שפתיו ויראה לו תכלית החסידות וכשיודמן לו שום תועלת או ריוח על מנת שיתיר איסור או
 יאסור מותר יעשה וכן כשיודמן לו אבוד מסון לא יניח עצתו ותחבולה אשר לא יעשה כדי
 להציל חונו והכסיל ההוא לא ימלט נפשו ועל כן צריך לכילי לרחסיר עצתו מן המדה הזו ואל
 ימכור עבודת אלהיו בעבור מחיר נכזה וגרוע כי כל מי שישמור מצות אלהיו לא ישחית לבו
 לאבוד מסון עליו וכן לא ישמח בתועלת שתבא בחלול המצוה וזה הנקרא ירא'י אשר המהבד
 אחר אשר בראנו עיקרי העבודה ועמודיה והענינים המשחיתים אותה צריך לבאר כל ענין
 מעניני העבודה ונזכור בתחלה שמות ואחר כך נפרש אותם כפי יכולתנו האחד בהרגל אדם
 גמשו למצות ולעבודת האל ית' ולבאר כל סודות ההרגל ופי' דרכי התפלה איך הסודות עניני

נפדישתו

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

מן

ופרישתו איך יהיה הכ' לעשות אדם תשובה על חטא נקורו הג' ללמוד תלמוד תורה ודברי
 דבורתו נ' ודברי אלהים ה' להודיע כפי כחו מדברים המסייעים העבודה ה' לקרוא כל
 נוראות הבורא ונפלאותיו אשר עשה עם חסידיו כגון נפלאות מצרים והים והמדבר ומעשה
 בגלות אסתר וזולתם ולקרוא כמו כן דברי נוראותיו ועונו ואפו על עוונותיו כגון אשר קרה לקרח
 ולעדתו ה' להשמר בתחלתו לכל ישנה וישכח וענין תפלתו איך תהיה ה' בענין תעניתו איך
 יהיה ה' להסתיר עניני עבודתו מבני אדם ולהעליםם כפי יכלתו המ' לשום להרגל עבודתו
 זמן ואז יוכל לשקוד עליה ה' לחלק שעות היום והלילה ולסדרם היא לסדר לעני' סחורוריו
 ועסקיו ואומנותיו ה' להתעסק בצרכי עניים ולהחזק בידי מרודים ח' לבקר תמיד
 בית הקברות כי אז נכנע לבנו הערל ולעמוד על חוליו בשעת סיתתם ואז יכיר כי הכל הכל
 היד לסדר מאכליו ומשקיו ותענוגיו ומרכבתו כספשו הט' להתחנן בכל תפלה סתמולתיו
 להציל מ'צר הרע עד יום מותו ה' אם יהיו לו בנים איך ירגילם ואיך ילמדם מעורותם
 ה' לקחת אשה אם הוא פנוי ה' לשום כונתו בעבודתו לאהבת ה' ואהבת האתשים ב'
 דברים להתחבר עם החסידים חכמים ולרחוק מחברת הרשעים והכסילים ולהתעסק בדברי
 ר'ל וכלל ספר מן הספרים הקדושים ולרחק מחכמות חיצונות וכשירגיל אדם באלה הד'
 עליו נאמר עושה אלה לא ימוס לעולם דהאחד בהרגל העבודה ודרכיה דע כי כל
 הרוצה לעבוד את אלהיו עבודה נמורה כלל שלם לא ישיגה כי אם נרוכ השקיה בארך הימים
 ברוב ההרגל ושלל יקוץ בה ודע כי עובד אלהים ימצא טורח גדול בתחלת עבודתו וטעם גדול
 באחרית עבודתו וכן כל מעשה אשר יעשה אדם ימצא יגיעה בראשונה ויסור בנדות היגיעה
 באחרונה ועל כן הרוצה לקבל עליו עול העבודה צריך לחשב בכל הנאותיה ולהסתכל בהם
 תמיד וירגיל עצמו בראשונה לעשות המעשים הקלים ואל יסריח על עצמו בכל כל אשר ילך
 יוסף כאשר אמר וזהו להם דבר יי' צו לצו לצו קו לקו קולקו ועיר שם וגו' ובראותו כי
 עסיף יותר מאשר יוכל לסבול יקל מעט ממנו לכל תקוץ הנפש בו פתאום ואחרי אשר יקל
 ממנו ויעברו עליו ימים ישוב לקדמותו והנני זוכר לך דמיון בהרגל דרכי העבודה לכל תכנה
 עליו כגון אדם הרוצה לענות נפשו בצומות ואין מנהגו לסבול תעניות ע' צריך בראשונה
 להתענות יום אחד בחדש ויחלל בימי הקור כי הימים קצרים וגופו חזק ולא יזיק לו חחום
 וועמוד על זה המנהג ימים ואחרי כן יוסף מעט ויהיה תעניתו בימי החום לא בימי הקיץ
 ואחרי כן יוסף מעט להתענות בימי הקיץ ואם יצטרך להתענות יום בכל שבוע ידע כי היגיע'
 שיסבול יהיה בכעס הראשונה ושנית וקצת היגיעה תשאר בג' ובד' ומעט כזער ממנה תשאר
 בחמישית ובששית וכשיתחיל להכנס בשביעית לא יגיע בה שום יגיעה כלל ובראותו כי
 יקוץ ויגיע בתעניתו או בענין עבודתו יעביר על לבו כל הטובות והתועלות אשר יש לו סן
 העבודה ההיא ויהיה יקוץ אשר ירחיק מעצמו בה וידע כי הצום יכניע הלב וצריך לכל הרוצה
 ללמוד ההרגל שידע כי כל עובד עבודה ומתעסק בשום מעשה או יגיע עצמו בדברים כבדים
 צריך בראשונה לחשוב כשוב הבא עליו בעשותו אות וברעה הבא עליו אם לא יעשנה וכפי גדול
 הטובה הבאה עליו כן תהיה רוב תאותו לעשותו כי אם ידע כי תבא אליו הנאה גדולה ממנו
 תקל בעיני היגיעה אשר ימצא בה כגון שכר עובד אדמה אם ירגנו לו מחיר גדול בשביל
 שסתתו במחיר הרב אשר ימצא ממנו לא יקוץ בה ולא ימאסנה אך תנעם לו יגיעה

נאולם

דברים המסמיעים לעבודת האל יתברך

ואולם יש אנשים אחרים כי לא תעיר היגיעה והעבודה לעובד אלא אחרי ארץ ימי בעבודתו
ואין יכיר הטוב והרע וידע כי יש לו גמול עליו ואין יכול לשקור על עבודתו ולא יקוץ בה אך
בהתחלת דבקו בעבודה יקוץ בה וימאסנה מעמים רבות ויונחנה ועל כן אשיב עליהם ואומר
כי לא ידבק אדם בעבודה אלא בארבעה דברים אחרי דעתו גמולו ממנה ואחרי עסרו בה שנים
רבות ואחרי קנותו שכל טוב ואחרי דעתו סוד התאווה והפכה בכל המעשים כי כל כרחו
לעשות שום מעשה אם יזיה לו כמעשה החוץ שום הנאה תכנס בלבו התאווה כי כן כל מעשה
שיש בו שום הנאה ליכנס בלבו האהבה ראשונה ואחר כך תסור ותכנס בלבו השנאה ולקץ
ימים תסור וכן יתחלפו תמיד יסור האחד ויבא השני אך אם תהיה הנאה העובד בעבודתו
גדולה ויש לו שכל תעמוד האהבה ימים רבים וחשנה ימים מספר ואם לא יהיה לו שכל טוב
ואין לו בעבודתו הנאה גדולה או יבא עליו ממנה הנאה מצד אחד וסחומה מצד אחד תעמוד
האהבה ימים מעטים והשנאה תאריך ימים וכאשר יתחלפו מעמי רבות אם יתחדשו לאדם
חדשים טובים בעבודתו או תוסף האהבה ורגדל ואם יתחדשו דברים רעים תוסף השנאה
ואם לא תתחדש בעבודה דבר יהיו שניה שוין עד יבא השכל ויכריע ביניהם כי אם יהיה השכל
טוב תתחזק התאווה בשביל הרגאות הנאות ממנה ואם תחלש האהבה תחזק השנאה ותלך
הלך וגדל ותרמסע האהבה בכל יום ואחרי אשר גלינו סוד האהבה והשנאה נאמר כי צריך
לבעל העבודה להכיר בתחלת עבודתו כי האהבה והשנאה נלחמים שניהם מעם יגבר האה
בה ופעם יגבר השנא ועל כן אין צריך בתחלת עבודתו להיות חושש אם יקוץ בה כי זה משפט
האהבה בתחלתה כי תניע לתכלית ידוע ותחול ואחר כך תשוב ותתחזק ותתחדש כנשר
ואחר כך אם תחלש האהבה ותכבד השנאה אל יתינואשן העבודה רקידע כי לקץ ימים
תחליף לא אם האדם נבער מדעת ולא יכיר ההנאה שיש בעבודת חבורה או יאריכו ימי חשנה
ויפעטו ימי האהבה וכל אשר תלך תתחזק חשנה ועל כן צריך למשכיל בתחלת עבודתו
לחנול בפשו בלא שכל יקוץ בעבודה כי בהכנס האהבה בלב לעשות דבר מצוה צריך לסהר
לעשותה ובראותו כי תמעט האהבה ותתחיל השנאה יש אנשי חכמי לבב יסורו על נפשם
ולא יניחו להקל מעליהם עד אשר תסור השנאה ויש אנשי סכל לא יוכלו לשגר שנאתם
ויקוצו במעשה החוץ ויניחוהו עד אשר יאבד מרשותו ואל יחיו במקצתו ולא יניחו הכל לא
יאבד מהם ועל כן צריך למשכיל בראותו כי רכנס השנאה בלבו ויקוץ בעבודה לבל יזיה כל
המעשה ואל יאמר אניה הכל עתה ואחרי כן אחזור לוי כי אם יניח הכל יאבד מידו ואם יחזיק
ממנו במקצתו לא יאבד כנון מי שנגזר אבר מאיבריו אם נגזר כל האבר מן הגוף אין לו תקנה
ואין לו רפואה ואם נשארה אבר מעורה כגוף יש לו תקנה ויחזור לקדמותו כשיפאהו וכן יש
לבעל העבודה לעשות בכל עניני עבודתו כגון חצונות שאם יתחיל להתענות ימים מספר
ואחר כך יקוץ בהם אל ימנע עצמו מן הכל רק ישענה יום אחד בשבוע או אפילו יום אחד
וכן אם יתחיל להתפלל ויקוץ בתפלה יתפלל ימים בשבוע או פעם אחת ביום ואם יתחיל
ללמוד ויקוץ בה יקרא מעט בכל שבוע ודע כי לא יקוץ אדם בשום מעשה רק
בהתחלתו וכשיאריך בו ימים ושנים יהיה לו הכל מנהג ותדבק בו נפשו ואף על פי שיש בו
סוד גדול כי כגדלה כל המרגיל עצמו לאכול דבר שלא נאכל מימיו או דבר אשר ימאסנו
או דבר מר אם יתקדש בו ימים או לא יכבד עליו ויהיה לו כמנוח וידבק בנפשו על כן אומר

דברים מסייעים לעבודת האל יתברך

ז

זה המרגיל נפשו בעבודה אל יתחיל בעניינים קשים כי אם בעניינים קלים ואם לא יוכל
 לעשותם אע"פ שהם קלים יעשה קצתם וכל אשר ילך יוסיף עליהם ובראותו כי רקוק
 נפשו ימנע מהם ויעשה קצתם ואל יניח הכל כמו שפירשתי והעניינים הקלים דם כננו
 התפלה ושאלת שלום ולעזור לעניים כפי יכולתו ולבקר חולים ללוות בהם אך העניינים
 הכבדים כננו להתענות בצומות ולהמנע מכל תאוה כשיזמן לו ולהשמר מן ראונאה והגזל
 וחשבועה והכעס והקנאה ולאסור פותר ולהתיר אסור יש לאדם לחנך נפשו ולהרגילה כאשר
 ירגיל האב לבנו ללמד אותו דרך ארץ כי הוא צריך בדאשונה ללמד לו העסקים הקלים אשר
 אין בהם טרח ולא יגיעה וכל אשר ילך יוסיף עליהם ואז לא יקוץ בהם דבן אך אם נתחלה
 ילמדוהו העסקים הכבדים יקוץ בהם ויהיה לו סבה למאוס הכל ולא ישוב לאי ועל כן אין דבר
 אשר יוכל המשיג ללבוש בו יצור כמו שיזכור לנפש הטובות וההנאות שיש בעבודת האל
 וחרעות הנאות למי שלא יעשה ואם תאמר כי יש אנשים אשר לא ישמעו ולא יכנעו מידעתם
 בשמעם המדות האלו ותוכחותיהם דע כי האנשים ההם אין לו לחלק בהם ולא בתפלתם וראוי
 להעלים עיניו מהם ומן תפלתם ועליהם נאמר אם ישמעו ואם יחדלו וכבר זכרתי לך בכל עת
 נלחם היצר עם השכל ועל כן בכל עסק מעסקי האדם אם תעלה מלחם בין שניהם ואם תראה
 האדם הולך בעסקיו בדרך מישור דע כי השכל נבר על היצר והכניעהו על כן אנו צריכים חייבין
 בכל עסק לעזור לשכל במלחמתו כי השכל והיצר הם שני גבורים נלחמים אך היצר מפני
 אכזריותו וקושי טבעו זמפני נעילות השכל ודקות טבעו היצר תקיף מן השכל ולפעמים
 יהיו שוים בכח ואם יעזור האדם לאחד מהם יהיה חלש ונזף ועל כן אנו צריכים לעזור לשכל
 אחרי אשר שניהם שוים ועל זה נאמר דאח נרחתי לפניך היום את החיים ואחז חטוב הוא
 השכל והטוב והרע דהוא היצר הרע והודיענו כי כח זה כח זה ועל כן צונו לעזור לשכל כאשר
 אמר ובחרת בחיים ועל כן אמרו ר"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים מפני שמלחמת
 השכל והיצר שוין ונתן הכורא יר' רשות לאדם להמשך אחר מירצה משניהם אבל אם
 ימצא האדם חן בעיני הבורא כשיצא להמשך אחר היצר ולעזור אותו יזמנו לו מנועים או
 מעכבים או דברים מטרדים ולא ינחנו הבורא לעזור ליצר והבורא יעשה כזה לאדם
 בעבור חסדי אבותיו או בעבור אשר זכיר לנו כי הוא נאמן או בעבור כי יכיר כי באחרונה
 יהיה חסיד גמור ויהיה חן הזוכים לראות פני הבורא ומן הקרובים אליו וכשיכיר הבורא מה
 שעתיד להיות ירצה שיהיה נקי בעת שישב מדרגה הרעה ויהיה קדוש וע"כ אנו אומרים
 בתפלה השיבנו אבינו לתורתך כי נתפלל לכל יודמן לנו שטן מעכב אותנו ואשר אין להם
 חן בעיני ה' לעשות טוב ינחם הבורא ללכת בשרירות לבם ועל זה נאמר ואתה הסכות את
 לבם אחורנית וע"כ כשיצא אחד מהם לשוב מרשעותיו וכיר הבורא כי לא ישוב בלב שלם
 יזמן לו הדברים המונעים ומטרידים אותו כמו שאמר כי תבא לראות פני וזהו הפי' הסכות
 את לבם כי הרשעים בעשות עבירה לא יזמן להם מנוע כדי שתצא רשעתם שבלב לודי
 מעשה כאשר אמר למען תפוש את בית ישראל וע"כ אמר הנביא ע'ה למח התענוי מדרגתך
 זכך הוא אומר אל נא תמאסנו מן יזמנו לנו מאורעות יעכבו אותנו מעבוד אלהך וצירי לבעל
 העבודה בחשבו לעשות מצוה ויצאנה לאור מהרה יש לו להכיר כי מצא חן בעיני אלהיו וכי
 הבורא אוהב אותו וכשיצא לעשות עבירה ויזמנו לו דברים מטרדים ולא רשלים לו ידע

ה א ז ב

ענייני התשובה וזכר הרפלה

כי מצא חן בעיני אלהים כפי ש' הוד ע'ה חיי אשר סנעני מהרע אותך ויש לנמלט מן העבירה להכיר כי הבור' בחר בעבודתו ונתפלתו ועל כן ישמרהו מחתעסק במעשים מטונפים כדי שיחא בקי וקדוש לעבוד אלהיו ובעבור זה צריך כל אדם לעזור לשכל ובדבר הזה ינב' השכל על היצר ויש לאדם בעשותו עבירה ויתנכר עליו היצר עד עשותו חפצו הוא חייב להנחם אחר עשייתה וידאג וישתושם ואם יעשה כן יהיה לאות עליו כי ייש' ב מעשיו ברוכ' הים' וכשיתעצב אדם כאח' משלשה עת' יש תקוה לאחריתו להשי' ב מעשיו האחד טרם עשותו העבירה והשני בעוד עשיתו העבירה והשלישי אחרי עשותו אותה ואשר ינחם טרם עשותו אותה הוא טוב מכלם ואשר ינחם אחרי עשותו אותה הוא רע מכלם וזה ידמה לפי שינחם ויעשה תשובה בשעת סתתו ולא זכר אלהיו בעת בריאתו ובבטחו בשלותו ועל כן אין בה תועלת השם יצלנו משאון היצר וישי' דרכינו ויעורנו להשי'ב מעשינו בזה וכנא וכן יהי רצון

שער השביעי בענייני התשובה

וכל הרברי' התלויין בה והנלוים איה מסדר התפלה וענייני הפריושות

דע בני כי כאשר חולי הגוף בא מהשתנות מססך התערובות אם בתוספת אם בגרעון ואז כשנוי כחם והתוספת הוא כגון שירבה הדם בגוף ותעורר חליים קשים או שתרכבה הסרה האדומה או השחורה ותעורר חליים משונים או שתרכבה הל' חה הלבנה ותעורר כמו כן חליים וכאשר התוספת תעורר חליים מן החסרון יעורר חליים אחרים הפך הראשונים . גם כל אחד מאלה התערובות כשיעמוד בקי המשיור וישנה בהם שנוי רע יעורר חליים כגון הדם כש הח' שרוף וישתנה להיות שחור וגם אף על פי שלא יחסר ולא יוסף יעורר חליים . וכן כל אחד בש' וס' אף על הקובין בכמותו בין באיכותו יעורר חליי' על כן צריך לגוף בעת יעוררו עליו חליים באחת מאלו הסבות שלשה או במקרה אחר ואלתם כגון הכאה או שרפת אש או כינוע' הגוף וזכרונה לו ראוי למחר לרפאת המכה כשרם יגדל ויוסף החולי וכפי תוספת כחו תחלש כח הגוף ויתקצץ על האדם הזק ויאכזר למיכך אמרנו שצריך לכל משכיל כש רגיש חולי' כגופו למחר לרפאתו . וכאשר אמרנו כי חליים יתעוררו בגוף כן יש לכפש משנוי הכחות או משנוי האיכות או משניהם כאחד או במקרה אחר וחולי הגוף הוא חלוק מנהגו כשיחלשו פעולותיו הפעילות או ישתנו בזה יודע החולי וכל עוד היות פעולות הגוף הטבעיות חולכות לתוספת ונוהגות על מנהגם ולא תבטל דבר מהם ולא ישתנה נאמר כי לא יקרא האדם חולה והנה לך האות כמה שנכדיל בין החולי והבריאות ועל כן נאמר כי לנפש עצמה כמו כן חליים רעים יבואו מהסבות והם החגרים וכל אחד מהם יחליאנה בין שיוסף הדבר המחליא באיכותו בין ש' חסר ויודע חולי הנשמה בשעה שישתנו פעולותיה הנפשיות או יתבטל אחד מהם ועל כן צריך לרפא אותה ולהראות הדרך אשר בה יוכל לתקן ענייניה . ונאמר כי דוע כי כל דבר פועל לא יהיה פועל כי אם לוולתו כי לא יתכן להיות אבר מאיברי הגוף מכה ומוכה ולא הפה אוכל ונאכל ולא העין רואה ונראה ולא היד בונה ונבנה ולא הנר דולק וסדליק אבל הפועל וולת' הפועל ואי אפשר להיות הפועל והפעול דבר אחר וולת' הנשמה לבדה כי היא יודעת כל הדברים הידועים ויודעת עצמה אם כן היא יודעת עצמה וידוע לעצמה

דע כי בעל הפועל הם הנכבד הוא ידוע ואינו יודע פועל ואינו פועל והכורא יודע ואינו ידוע פועל ואינו פועל וקבלה מכת הבורא לחיות

ענייני התשובה וסדר התפלה

ח

להיות יודעת ומכח הנכבד להיות ידועה והכח אשר בה היא יודעת תעיד כי לא חסרה כלל
מפני שהיא פועלת הכל ואין לה פועל ועל כן לא פעל בה הכוח פעולתו והכח אשר בה היא
ידועה תעיד כי תמות מפני שהיא פועלת לדבר אחר ועל כן נאמר כי יש בזה שני נדבות כח
ידועה וכח ידועה כשתגבר אחד אין כח לשני כי הוא הפכה ועל כן נאמר כי הכח הידועה היא
הסכלו בעבור כי הידועים הם הכתכות והצמחים והנבראים ולא תהיה ידיעה הנפש אלא
בדבר שסכלה קודם זה ועל כן נשגב המורא מלשלוט בו הכח הידועה כי אלו ידע ידוע יהיה
הוא ידוע ואחרי אשר הנפש יש בה אלה הכחות נאמר כי אם תגבר בזה הכח הידועה לדעת
דרכי האל יתברך וענין זה והדברים השונים בעיניו לא שתהיה הנפש יודעת אותו רק דרכיו
ומדותיו והמעשה הטוב בענין ותחביר אליהם להיות יודעת קצת מענייני בראיו ובסודותיו
ביראתם זאת הנפש לא תמות כלל אך אם תחלש זאת הכח תהיה בה צולת ובידוע כי זאת
הנפש תמות כאשר תמות נפש הבהמה ועל כן לא נא כי נפש החכ כשיהיה רשע היא נקראת
נפש יודעת כי אין כונתנו להכמות הזרות כי אם אל הכמות הישירות אשר ילכד אדם מוס
דרכי האל לזה יקרא חכם וזאת תהיה ולא תמות נפשו כלל ועוד איסר אחרי אשר התבאר כי
הנפש היא פועלת בעצמה ובזולתה כי כאשר היא יודעת זולתה תדע נפשה וכל מה שתפעל
בזולת אם לדעת זולתה או להחיות דעת זולתה כי תוכל לפעול לעצמה לדעת עצמה ולהחיות
הדע ותנה יצא מדבריו כי הסכלו כבש שילמד לא דרים וכל ללמד לנפשו ולא יצטרך לזולתו
כי הנפש היא המיסדת והמיסדת ובשכל שיש באדם הנח הוא שהוא יכול להחיות נפשו
בתחייב לקבל עונש על הרע ושכל על הטוב מפני שיש לו כח להזהיר עצמו ואין צורך לזולתו
כי הכחות לא יוכלו להזהיר לזולתם ולא להזהיר עצמם וכן דמיונות ודסרי הדעת וההרש
והאלם על כן אין להם עונש כי לא יוכלו להזהיר עצמם ואין להם שכר כפני שלא יעשו בכוונת
מעשה ממעשי היושר ובעבור שיש באדם כח להזהיר נפשות נאמר כי זה הכח הוא השומר
אותו וכשישגה השומר אותו עד אשר יאבד השומר יענש השומר וכן כשתשגה הנפש הידועה
ולא תשמור את עצמה עד אשר יאבד השומר יענש השומר וכן כשתשגה הנפש הידועה ולא
תשמור את עצמה עד שתאבד נאמר כי תאבד בעונה ומלכד זה העונש על אשר לא שמר נפשה
זוה מבור כאשר אמר והציפה כי יראה חרב ולא הזהיר את העם ותבא חרב ותקח נפש
רשע בעונה ימות ודפו מיד הציפה אחריו אשר הנפש תהיה משומרת והשומר אדם
ותאבד תאבד בעונה ועוד מפני שהיא שומר תענש וזהו ביאור גדול על העונש והגמול בעולם
הבא ודע כי כח השומר לא תהי' לחסרי השכל כמו שאמרנו אלא למי שיש לו שכל כי הבורא
לא יתחבר כי אם לאנשי השכל כאשר אמר רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה ועל כן
אחרי אשר יתחבר אליהם יקרינם איך ועל כן יענש אותם ולא יענש הרשעים הרדוקים כמנו
כאשר אמר בקרובי אקדש ואחרי אשר בארנו זה העקר הגדול נאמר כי רמזשים הרעיוניים
לחללים כמו שזכרנו כי בעת ישתנו רמזיותם אדם נאמרום אדם נכחותם ישתנה עיניהם הם
אשר הוא קיום הנק' ומעמידו ובהיות הדם צלול וטוב יפרדו דגוף ויאר ויהיו כעשוי במישור
וכשישתנה ירד ויחלש כי האיברים מפני שאין הדם צלול בבה יתחזקו על כן הם דלולים
ודלים כי התעורבות הרעות יתעורבו בהם והדם ההוא יעקה כל הדגוף וירד דגוף כמנו
הדם וישתנו פעולותיו

ועל ה' ג' ז' ס

ענייני התשובה

ועל כן אמר כי הנפש תחלה כמו הגוף וחולי הנפש יבא מחשש סבור מראה העינים ושמע האזנים ומלאכת הלשון והשפתים ועסקי הידים ותנועת הרגלים ומלכוד אלה החמשה הנלוו יש סבה אחרת פנימית מתערבת בנפש והיא המחשבה וממנה תתעורר התאווה אשר היא יסוד כל העכירות אך המחשבה היא מן הנפש ולא יהיה לנפש גוף ולא היתה מחשבתה עבודה ורעה לא זכה כנפשות המלאכים ואולם מפני חברתה לגוף היתה המחשבה נסה ועכה והיתה מעורבת פעם מכחות עליונות ופעם מעניינים תחתיים והדמיון לזה כלו אחר מהמלאכים הונח באדמה ונכרא לגוף והיה כאחד ממנו וצריך לנו לחשוב כי יש שני כחורז כלחמות זו עם זו אחת נמשכת למעלה למעשים עליונים ואחת נמשכת לעניינים תחתונים כשני שותפין אחד חכם ואחד כסיל כשישתתפו בעצם אחד ויעש כל אחד מהם עסקו בעסק ההוא תראה עסק הכסיל משובה ונרוע ועסק החכם נחמד כליל יופי ואם יתעסקו בעסק אחד אשר לא יחלק ולא יוכל כל אחד לעשות מעשהו לבדו כי אם בחברת שותפו תראה המלאכה ההיא מעורבת בין טוב ובין רע אבל אם יהיה לאחד מהשותפין כח ויתרון על השני תראה פעולתו יותר מפעולת חברו אם יגבר הכסיל יראה הגריעות והחסרון ורוע התיקון גובר במלאכה ההיא ואם יחזק החכם יראה במלאכה ההיא התיקון והיושר והיופי גובר על כן אומ' כי כפי כח הנפש או חולשתה יראה מכחה המחשבה ואם תהיה המחשבה נוטה לדברים עליונים יהיו הפעולות הנאות מכחה נושים לחסירות וליושר יהיו פעולות הרגשים החמשים אשר זכרנו ונמשכות ליושר ולחסידות ולא חמשה הרגשים הן כמו תועלות הגידן אשר ברוכס ילך הדם לחשקיה כל איברי הגוף וכן אלה הרגשות הם תועלות ילכו כס כחות מ' מחשבה להשקות את הנפש ועל זה אמרו ולא תתורו אחרי לבבכם וכן אר' לל ליבא ועינא תרי סיסורי דעבירה נינהו וכשתערכו דמעשים הרעים בנפש ישחיתו פעולותיה עד אשר יסורו משהם כאשר ישחיתו התעורבות מעשה הגוף כן ישחיתו המחשבות הרעות מעשה הנפש ומעשה הנפש הוא הרעה והשכל והדבור והענות והיראה והתקוה ושאר כחותיה השונים וכשתתערב בה תמאזה הרעה תשחיתם כלם כאשר ישחיתו התעורבות מעשה הגוף כן תשחית תעורבת תמאזה מעשה הנשמה וע"כ אנו צריכין לרפאת זה החולי על דרך רפואת הגוף ונאמר כאשר החולי הנא מתעורבות צריך בתחלתו רפואה משלשלות מטהרות את הנגע מכפנים ואו ר' תועיל הרפואה מבחוץ כי אם תתן לו רפואה או משיחה או תחבושת והנגע עומד בעינו לא תועיל הרפואה רק להרחיק התעורבות ותוסף על החיוק כ"ש ונוסף גם הוא על שינאיו ועוד מה תוכל הרפואה לעשות מבחוץ והאורב יושב לו בחדרו וכפי אשר תתן הוא יקלל ויאכזר הגוף בין מלח שניהם וע"כ צריך לטהר הגוף וכשיהיה נקי או תועיל הרפואה כמו הריעה המסונפת אם תרצה לצבוע אותה לא ידבק בה הצבע מפני השינופים עד רחיצה היטב ותהיה נקיה וכפי שתהיה נקיה תקבל הצבע היטב וכן הנפש כשנדיח ממנה חלאי המחשבה הרעה והתאוה הננעלת או תדבק בה כח התשובה כמו הנגד הרחיק וע"ז אמ' שז"ע בכל עת יהיו בגדיך לבנים רומן לנקיות הלב כלומ' תהיה כותך בכל עת שתהיה לכך כר ואז תוכל לקבל המעשים הטובים וכן אמר בתשובה יעזוב רשע דרכו וא"ש אין מזה שבותו וישוב אל יי' וירחמו ואמר כי כשיחלה הגוף נקח רפואה שתהיה כנגד חולי הגוף וכפי ריחוק החולי מקו השינוי לצד אחד יהיה חזק הרפואה לצד אחר כגון אם

בא על הגוף חמימות מעט נתן לו רפואה קרה מעט ואם תהיה חמימות רבה תהיה קרירות
 הרפואה בתכלית החזק כי לא ישוב החמימות לקו המישור כ"א בקרירות שיקרר אותו כפי
 רחוקו מקו המישור כרפואת הנפש אשר תהליך באהבת ממון ורגיל האדם נפשו בצדקות
 ולהסיר התאוה והכצע וזה יהיה בשמחתו בחלקו ושיחור כי הכל יאגד ושיחשוב כי המור
 יבואהו פתאום ויתחנך לחולים ויתכונן במתים ויעמד בבית הקברות ויכיר כי מחר יהיה נאח'
 מהם וכן רפואת הנפש מאהבת נשים למאוס אותם מיאוס כפי אהבתו ולזכור את מוסם
 ומדותיהם הרעות וכי הם רשת לאדם ובשכילם ישכח עבודת אלהים וכן רפואת הנפש מן
 הגאווה יהיה בהצנע לכת ואם חולית ברשע וחזק תהיה רפואתה באמונה וצדק ובעשותו
 רפואה לאחת מאלה הסודות או וולתם ורגיל הנפש על הרפואה ימים רבים כי הרפואה לא
 תסיר החולי ברגע אחד כי אם בימים רבים כשיתמיד אותה ויחדשנה בכל יום וככת רפואת
 חולי הנפש והנה לך דמיון לרפא הגאות ורגיל נפשו בשפלות הלכ ובהצנע לכת ושאל שלום
 לכל אדם ובשבועה לבד ידבר בגאווה ואל יתנאה על עבדיו ולא על שפלים ממנו ואם שמע
 חרפתו ממנו ידום ואם יזיקוהו יקבל ויכנע לא כי בכל זה תכנע הגאווה וחסור אך לא יום אחד
 ולא ימים כי אם ימים רבים וידור נדר לשקוד על זה זמן קצוב כמו שזכרנו ואם יתגבר עליו
 היצר יום אחד תענדה ויתן צדקה ויתודה חטאו ויוסיף על הזמן כדי שיהיה לו למשמרת
 בפעם שנייה ויחר מן ישלוט בו היצר ובוזה ישקוד על המצוה עד שתשוב לו למנהג כאשר
 אמר החכם מנעורי הייתי עז פנים ולא נכלמתי מעשות כל רע עד אשר קנאתי בחכמי והרגלתי
 נפשי בענוה ולא היתה מלכי כי אם בהכרח ובשבועה וכאשר שקדתי עליה ימים וראיתי
 געומותי חשקתי בה ודבקה נפשי אחריה ויצא שמי באנשי דורי כי הייתי בתכלית הענוה וכן
 אמר כי הראוהו היא מן החללים הרעים הממרים נפש האדם ועל כן אנו צריכין לזכור כל
 הדברים אשר בהם נוכל התאוה להתבטל ואלה הם כשיהיה רגיל ברוב אכילה ושתי' ובחברת
 הנשים גם ברוב העושר והכבוד גם ברוב השלוח וההשקט וברוב הפתיות וחסרון השכל וברו'
 התענוגים וחסרון חכמה וחכמים והחסידים גם בחכמה אנשי בליעל ואנשי רשע לפיכך
 תהיה הרפואה להמעיט אדם מן ההרגל בדברים האלה ויהיה מאכלו ושתייתו כמשפט ולא
 לשוכע ולא יאכל מאכלין חמין בתבלין כי בזה תחלש תאוה המושגל וימעט מחברת הנשים
 ומלשחוק עמה ומלקרוא ספרי החשק ויזכור כל מוס שיש בהן ובוזה תחלש תאוה וכשירגיל
 בזה תחלש תאוה המושגל וימעט מחברת העשירים והשרים ובוזה תחלש תאוה העושר
 והשר' וימעט מעסקיו וסחורותיו ויזכור כל מוס שיש בהן ובוזה תחלש תאוה וכשירגיל בזה
 תחלש תאוה מן העולם ומעסקי תכל וימעט מלבוש בגדים נאים ומלכא לבית המשתה
 ולטייל בגנים ובוזה תחלש תאוה מהתענוגים וימעט לאכול מינים רבים ממיני המסעמים
 והיין וכשירגיל תחלש תאוה האכילה וימעט מחברת אנשי רשע וכשירגיל בזה תחלש
 תאוה במעשיהם ובחברתם וכפי שצריך להמעיט מן הדברים המגדלים התאוה כן צריך
 להרבות בדברים המחלישים את התאוה וזה פירושם אם תהיה תאוה חזקה באהבת נשים
 יכול לאכול רפואות קרות ויבשור ואז תמעט תאוה בנשים ויתענה ימים כשנוע וביום
 תעניתו יאכל פת במים בלבד ובוזה תחלש מאד תאוה האוכל וירגיל לכת לכת חסמים וישב
 שם עד שיעז גדולת לבדו ובוזה תחלש עד מאד תאוה העולם וירגיל לחתחבר תמיד לעניים
 ולמרודים

ענייני הפרישות והתשובה וסדר התפלה

על מרדיוס ולחוליו וכו' תחלש מאד תאות העושר והכבוד וירגיל תמיד לקרוא דברי אלהים
 ומראותיו ונפלאותיו ויתבונן כאשר יקרא ויכיר מן הכתוב נכונות אלהיו ועניו ותעצמו
 ומשגשג וכו' וזוה תחלש אכזריות לבו דקש ערפו ויפחד מאלהיו וירגיל לקרוא דברי רבותיו
 אל ללמוד דבריהם וחכמתם וסודותם ויכיר וידע המצוה וזוה יכיר פתיית לבו וסכלותו ויפקחו
 עיניו וירגיל להרבות תפלות ותחנונים בכל יום ובחצי הלילה וזוה יקל מרשעו וזדונו וירגיל
 להעביר על לבו כל ההנאות הבאות לו בסוד התאוה הרעה וירגיל להעביר על לבו תמיד
 הרעות והמחשבות אשר ימצאנהו כשירדוף אחר התאוה וכאשר ירפא האדם על הדרך הזאת
 חולי התאוה בן על דרך זאת ירפא חולי חכעס והענין הזה שירגיל אדם נפשו בכל עניינים
 הממעשים את חכעס ואלה שמות קצתם כי האדם יגדל כעסו כשישתכשע ענין מענינו ואז
 יבוא לו חילוק ממקום השוכן או יאוש ממקום התקוה או יאמר דברים חפז רצינו או ישוב נכלם
 ואדם בישאלתו או כשיצטל לתקן מעשה רישתת לו או שיהי הכסיל אופתי כי אנו רואי החכם
 ימעט כעסו ויכול ללבוש כעסו וכן כשישתכר לאנשי רשע ופרצים ככה נאמר כי ימעט חכעס
 ברוב החכמה והשכל וחכמת מתי מוסר ולהמעשים מהרבות המאכלים ולקרוא הדברים אשר
 יפחד בהם מאלהיו ויחשב כי העולם כאין וכל עושרו וכל טובו ועל כן לא יכעס כשיאבד
 חפצו או ישתכשו עסקיו וכשיתנהג אדם באלה הדברים תמיד ימעט כעסו וזוהו רפואת
 הנשמה ודע כי מלאכת רפואת הנשמה נחלקת לשני חלקים חלק המחשבה וחלק המעשה
 וצריך לרפא תחלה חלק המחשבה ואחר כך חלק המעשה כי בן חולי הגוף נחלקים לשני
 חלקים חלק חוליים הנפשיים אשר נתיך הגוף וחלק החוליים הגוליים כמו בן לנפש חוליים
 בעלמים כגון הקנאה והמששמה והמדרמה וההינף הכעס והתאוה והחוליים הגוליים הנגבית
 והרכילות ולדבר נבלה והזנות הרצחנות ומקח שחד ועל כן האדם צריך לבטל בתחלה הכחות
 אשר גרמו אלה השני חלקים ואחר כך לבטל חלק המחשבה ואחר כך חלק המעשה להרגיל
 הנפש ימים רבים בזה וכשירגיל הנפש ימים רבים בזה צריך שישקול נפשו לדעת אם הוא
 צריך או רשע וישים נפשו כמו לשון החשקל בין שתי הכפות ואם יראה אותה כי נחלשה
 מאד מן העבירות הקדמוניות ואינו נכסף להם כבתחלה והוא נכסף למעשים הטובים אשר
 תחל ללמוד ואמין וידע כי מצא בעיני אלהיו חן ועלה זכרונו לטוב ונכלל לכת החסידים ואם
 יראה כי עוד התאוה החזקה לא נחלש ונכסף אליה עוד והמעשים הטובים לא יכסף אליהם
 דע כי לא מצא חן בעיני אלהיו ועוד לא נפתחו לו שערי תשובה ועל כן ישתדל ויוסיף עבודתו
 שער השמיני מעניני דעת ית

כל הרוצה לעבוד הכורא ית' צריך לדעת מה הוא ואיך ידע לעבדו וכל הרוצה לדעת אשתת הכורא
 יחשוב בלבו הכחות אשר בהם ית' נודע כל דבר נכורא ובהפך הדברים ההם יודע כי יש
 בורא על כל ואמר כי הכחות אשר בו נודע לכל דבר הוא מגדרו ומכמותו ומן איכותו ומתכונתו
 ונדר כל דבר הוא הנכול המסוכב על מנבלו ומגבלו עליו כאומרך כל מדבר אדם וכל אדם
 מדבר וכאמרך כל מספר וזוה הוא נחלק בשוה וכל נחלק בשוה הוא מספר וזוה וכאמרך כל
 אוכל חי וכל חי אוכל והאיכות הוא כאמרך איכות זאת הרפואה חמה או קרה והכמות חוץ
 כאמרך כמות זה הסמון כך וכך אלפים ותגידו כאמרך זאת התבנית משולש או מרובע וכל

ענייני דעת יתכרך

ב

אלה הכחות לא היו כי אם מכח הבריאה אבל קודם הבריאה לא היו וחדמיון נאלו על עשיית
 חוקים אוקנוס דהינו או מקודמים ותכסים אליו מימימים ויהיה הנגול המסובב אל הרהט
 והוא כמו נבול הכריאה וחמים אשר ברהט הוא דמיון
 לנבראים וחמים אשר בים דמיון לאשר הוא כחוק לבריאה ותוכל לחלוק הרהט והוא לכמה
 חלקים שתצצה ולדעת עסקו ורחבו מפני שהוא מוגבל אך רמים אשר הם חוק לגבול ההוא
 לא תוכל לחלוק אותם ולא לדעת עמקם ולא תוכל לעשות בהם דבר מכל אשר עשית
 ברהט מפני שאין להם לא גבול ולא תכלית והנורא הוא קודם הבריאה אם כן הנחות
 והאיכות והגדר אינו בו ועל כן לא יודע הכורא מהם רק נאמר אחרי אשר אלה הכחות לא
 נמצאו אלא אחרי הבריאה ולא היו קודם הבריאה נאמר כי הפנים יהיה קודם הבריאה כי
 כל דבר יש לו הפך כאשר יש לבוראית נברא והוא הפכו וכל אחד מהם בתכלית הרחק מן
 האחר ונאמר כי אלה הכחות או היו קודם בריאת העולם או לא היו ואם נאמר כי היו אין כן
 שעת הבריאה לשעת הקודמת לה הפרש כי מה שהיה קודם הבריאה הוא היה אחרי הברא
 אם כן קודם הבריאה לא היה ואם נאמר כי לא היו שם הפנים או אפיסתם ואם היה הפנים
 או אפיסתם כשנחקור עליו נמצא בו נבולם אשר יגבילו לנו מציאות הכורא ולא מדיאותות
 שהם סוכיחים על מציאותו אלא מולתם ונאמר אליו יהיה אדם נברא עור ומהיותו לא ראוי
 אור אך יהיה חכם ומשכיל וידע כי יש בעולם אורה ואינו משיג אותה ולא ידע על איזה ענין
 הוא או איזה תבנית היה רק ידע כי היא הפך ממה ששיג כי בענינו לא ישג דבר אך כשכל
 ידע כחות האור ואף על פי שלמדנו אדם ונאמר לו כי יש אור לא יוכל להודיע מראשו ואם
 יאמרו לו כי השמש לבן ודבחר לא יכיר מה הוא או כי לא ראה מימיו דבר לבן ודבחר
 ואחרי אשר לא יוכל להכיר השמש כי לא ראה דבר לבן ודבחר ויצא שהם מדות השמש
 ותארו לא יוכל להכיר השמש ואלו היה יודע מהו דבר לבן ודבחר מיד היה מכיר השמש אע"פ
 שלא ראה אותו מן המים כן חנה נודע דבר כי חסרון ידיעתו השמש לא בא אליו אלא מחסרון
 חכמת תוארו ואלו היה יודע תוארו היה יודע אותו מיד וכן אנחנו נדע כי כל דבר יש לו מהות
 הם תוארו ומן התוארים הרם ידע הדבר והם ומי שלא יכיר התוארים ולא ישיגם אי אפשר
 לו להשיג מהות הדבר אם כן לא נשיג הכורא מפני שלא נשיג כחותיו שדמם כתוארים לנו כן
 ואולם לא נשיג אותם מפני שאין בינינו וביניהם שום דמיון ושותפות בעבור שחוק בורא ואנו
 נבראים ואין לנו גוף ואנחנו בעלי גופים והוא אחד ואנחנו רבים והוא קיים ואנחנו אובדים אם
 כן לא נוכל להשיג כי לא ישג דבר לדבר אחר רק בקצת שותפות דמיון שיש בין העין והאורה
 כי האורה היא לבנה ובהירה ויש בה אור נוצץ • ואלה הנ' כחות הם מצואים בשמש ובכל
 מאור ועל כן תשיג העין האורה מפני זה השיתוף שביניהם וכן היד לא תשיג כי אם גוף
 כמוה מפני שהיא גוף ויש ביניהם שותפות ותשיג כל דבר חם וקר מפני שיש בהם כח מסוסכת
 מקרירות ומחור בקרירות אשר בה תשיג חקור ובחמיס' אשר בה תשיג החום וכן תשיג כל דבר
 לח ויבש מפני שיש בה שני אלה הכחות מסוסכות ואינה לחה מאד ולא יבשה רק במישור ועל
 כן כלחות תשיג כל דבר לח ויבשות כל דבר יבש וכן הלשון תשיג הדברים אשר בינו וביניהם
 שותפות דמיון כי הלשון לח ויעל כן תשיג כל דבר לח ולא נאמר כי תשיג היבש אך ישיג חסרון
 חלק מן הצד הזה ישיג היבש ותשיג העצמים מפני שהיא רוב הדם תשיג המתוק כי הוא הדם
 ולא

ענייני דעת וכתב

ולא נאמר שתשיג המרצוף דבש רקתשיג חסרון הסת' קו' כפי שתפשוט ויתלחלח במתיקתו
 וירקקץ ויתנגב במרירות ותשיג טעם כל דשן ושמן מפני שיש בה קצת שומן ותשיג כל דבר
 חריף מפני שיש בה הפך הסתיקות וכן העין תשיג המראות ותשיג הצבעונים ובתחלה תשיג
 המראה השחור כי הוא דמיונה ותשיג הלובן מפני שהיא מאורה ותשיג האדום והירוק מפני
 שהם מורכבים משני אלה ואחרי שהתבאר כי מכל דבר לא תשיג כי אם דבר שיחיה ביניהם
 שותפות ודמיון נדע כי לו היינו משיגים תואר מתארי הכורא ית' היה בינינו ובין התואר שהוא
 שותפות ודמיון ועוד אם היינו משיגים תואר מתארי האמתיים היינו משיגים אורחו כי אין
 ההפרש בינו ובין כחותיו והוצרכנו לו לומר שיש שותפות בינינו ובינו אם כן האות האמתי
 על היותו נשגב מהשגתינו הוא מפני שאין שיתוף ודמיון בין מדותיו ובינינו כי הוא כורא
 ואנחנו נבראים והוא אין לו תחלה וסוף ואנדרש לנו תחלה וסוף והוא קיים ואנחנו אוכזים
 אם כן אין דרך להשיגו ואחרי אשר התבאר כי אין דרך לחשיגו יהיה האות על מציאותו
 בהשגת מציאותו כי העדר ידיעת מציאותו יתחייב להיותו נמצא כאשר השגת מציאותו
 יתחייב לכל יהיה נמצא כי לו היה משיגים אותו תהיה מציאותו דומה למציאותינו שהיא
 מקרית והיא חולפת ואובדת אם כן מציאותו הפך מציאותינו אם כן נאמר כי השגת מציאותו
 היא מציאות האמתית ואחרי אשר נתבאר כי נעדרה משכלנו מציאותו נאמין כי הוא האות
 והמופת על היותו נמצא ואחרי אשר נשגב מסנו חכמתו נאמר כי האות הברור על החכמה
 הנכונה אשר בו וכן אחרי אשר נעלמה מכחני ישותו נאמר כי הוא אות אמת על ישותו כי
 חסרון השגתינו לכל אלה הכחות הם לאות על המצאם בכורא ואלו היינו משיגים אותם יהיה
 לאות על היותם נעדרים כי כל מה שאנו משיגים הוא נעדר וכל מה שתשלוש בו השגתינו
 היא יוצא ליש מאין וסופה לחזור לאין והכורא הוא בתכלית חסרוק מן הענין הזה וכשנרצה
 לדעת מדות הכורא ית' וכחותיו ותארינו נאמר כי הכורא הוא כלל הכל ואחדות והיה כולל
 תארינו זכחותיו ומדותיו אם כן אין צריך לנו לחקור אלא על מציאותו לבד כי כשיחקור אדם
 על כללו של דבר וידע אותו אינו צריך לחקור על פרטיו הנכללים בתוכו כי בידיעת הכלל ידע
 הפרטים וכן הכורא אחרי אשר אפרנו במלה כוללת כי הוא אחד אחדות ואשר לא נשיגנו
 נאמר כי האחדות ההיא כוללת מציאותו וחכמתו ונבחרתו וקיומו וכל כחותיו הראויים לו
 והוצרכנו להאמין באחדותו מפני כחו לכל נאמין כי הוא נחלקת או מרכה :

שער התשיעי בסימני רצון הכורא וכאשר יוכל אדם להכיר אם מצא
 חן בעיני אלהיו ואם קבל מעשיו :

דע שכל הרוצה להכיר אם אלהיו רוצה באותו ישקול נפשו כאשר אפרנו בין הזכות
 והעניות ואם יראה כי נפשו נוטה לתאוות הרעות ולרדוף אחר העושר ולתאווה
 הנשים והכצע וחגול והתענוגים יותר מאשר היא נוטה לעבודת האל ולתפלה ולצדקות
 ולמעשים הטובים ידע כי הוא רשע וכי האל אינו מקבל מעשיו ואם היה נוטה למעשים הטובים
 יותר מאשר הוא נוטה לרכבים הרעים ידע כי עלה זכרנו לטובה וכאשר ירצה האדם לעשות
 דבר מצוה ורחוק מן ותקרב לידו ולא נודמן לו דבר מעכב לו ידע כי מצא חן בעיני אלהיו ואם
 יראה כי ברצונו לעשות עבירה לא יודמן לו דבר משריד או מעכב ובעשותו דבר מצוה יודמן
 לו

לו דברים מעכבין ומפרידין ידע כי הבורא מואם בו ואינו אורב מעשיו שנ' ונברר שם כבוד
 אעלים עיני מכם ועוד כשיבאו על אדם ייסורין וחליים וצרות או יגלה מארצו ידע כי הבורא
 אורב אותו ויסורו כאשר יסור איש את בנו ואם יראה כי שקט ובטח בלא ייסורין וחליים
 זהו עומד בשלח ולא עברו עליו נסיונות ידע כי אין הבורא אורב אותו ועוד כראונו לבנו
 קשה מעשות צדקה ומלהתענות ומלזכור יום הדין ובראותו אנשים יפיתו ולא יעבור על לבו
 יום הס' זה זה לאות גדול כי טח מראות עיניו פן יראה בעיניו ובאזניו וישמע ולבנו יבקוש
 ורפא לו זכר כשתבא גזרה על אנשי עיר או על כשפדה ומלש הוא דימנה ידע כי הבורא אורב
 וחראה לו היתרון אשר בינו ובין האנשים האל זכר כשיהיו אנשי עיר או כשפדה כלם רשעים
 זהו לרבים בשריות לבם זה האיש נמקח ונעניו וזה עורר בשנתו ולא פנה לאלה הרשעים
 ומהר לעשות תשובה נמורה זה לאות על רצון אלהיו וזכר מצא חן בעיניו זכר כשהיה סביל
 במעשים רעים ועשה כל תועבת השם והכעיס אלהיו ואחר כך התעורר ועזב כל המעש' רעים
 והם ועזב הכל מלבד סבילי מורה כי אם מפחד אלהיו או מפני שהחזיר בראותו זה לאות גדול
 על אהבת הבורא ית' וכי יחמול עליו כהסיר את לב האבן מנשדו ונתן לו לב בשר ואזרחו
 נתן בקרבו ואין טובה למעלה מזה זכר כבא עליו חלי חב' עד שער ימות ואחר כך נמלט הוא
 לאות על אהבת הבורא ית' וכי יחמול עליו וכי רצה להזהירו למען יסור מרעתו אך אם האדם
 עושה נאצות וזבא בימים ועודנו לא ישוב רק מחזיק ברשעתו וכל אשר יבא בימים ויזקין יוסיפו
 להתחדש תאותיו ותחיל לבנות בתים ולעשות סחורות רבות ולקבץ כסות מנזל יותר ממנו
 שעשה בימי בחורותיו זה לאות גדול כי הבורא מואם אותו ועל כן לא יעירנה ולא ייסורו וק
 ישלח בשריות לבו כאשר אמר ואשלח בשריות לבם ילכו כמנעויותיהם וכן נעשו וכן
 צדקה או דבר מצוה יזית חרש עליה וכל שכן אם יהיה במצוה ההיא יג' ע' ויקוף על עשות אחרי
 עשותה זה לא הגדול כי אין לב אלהיו עליו ולא ימצא חן בעיניו יג' ע' ויקוף על עשות אחרי
 וישל מנה ישמח בה מאד ולא יתחרש רק תא תו לעשות שנייה זה לאות כי הבורא ית' חסיד
 פניו ממנו אך אם יעשה דבר מצוה וישמח בה ויחשוב כי כבר מצא ידו אע"פ שהיא נקלה ואם
 יג' ע' במצו' ההיא שמח מאד כי ג' ע' ותמתיק מאד לחכו כאשר תמתיק המנוח לכסיל זה לאות
 כי הבורא אורב אותו וכן בשמעו דברי אהיס ויכנע לבנו ויפחד מאד ואע"פ שהוא רשע יש תקוה
 לאחריתו שיחזור בתשובה כי דיה היראה היא צפונה בלבו ועל כן נדע כי כשתחלש התאוה
 המעוררת עיניו או כשבא בימים או יתעורר לו היראה הצפונה בלבו ועל כן הוא אורב כי יש
 לבורא קצת אהבה בו ועל זה יש לכל משכיל לשקול נפשו באלה המשקלים אשר זכרנו ואם
 יכיר מהם כי הבורא מואם אותו ית' כנחל דמעה על רוע מזלו ואחריתו הרעה ואם יכיר מהם
 כי הבורא אורב וישמח ויאמר אשרי מה טוב חלקי ומה יפה גורלי וימהר להעיר ולעורר את
 האהבה עד שתחפץ:

שער העשירי בעניני התשובה:

ידע כי התשובה הנמורה לרשעתו מהדנו מכל חטאתיו ויהיה כן ומו וכאשר הילך נקי מכל
 חטא אבל אין לו שום זכות כך הרשע בעשותו תשובה נמורה הוא נקי מכל חטא וזו
 נמלט מעונש הבורא אך אין לו זכות ולא זכה למעלה הצדקים המהורים אשר מסיים לא
 א 4 6 עשו

ענייני התשובה הנמורה

עשו עכירה כאשר אי אפשר לשני אנשים ממשמרת הסלך האחד נאמן מיום היותו לא נמצא
 בו ערות דבר והשני קשר עליו והכניסו ומרד בו ואחר כן נכנע אליו והכיר חטאו כמו שמעו
 בן נרא בכאומת נפל לפני דוד המלך ע"ה בידוע אף על פי שיסחול לו הסלך לא תהיה מעלתו
 בעיניו כמעלת עבדו הנאמן השכל יורט כי מנשה בן חזקיהו עשה תשובה אשר כמודה לא
 עשה איש והפליג נפשו בעניו בעבודת האל כל ימיו לא הגיע למעלת משה רבינו עליו השלום
 ולא למעלת דוד מלך ישראל אשר היה מנעוריו ירא אלהים ומה שאמרו רבותינו ז"ל במקום
 שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן עומדים ואמרם הם אמרו כי בידוע שהצדיקים
 והגיבונים יש לכל אחד מעלה אצל הבורא כרוך הוא זה למעלה מזה ועל כן אמרו רבותינו ז"ל
 כי במעלת בעלי תשובה לא יעמדו שם הצדיקים כי אינו מקומם ואינם בכת בעלי תשובה
 אלא במקום אחר ועוד פ"א כי הבורא יעשה בשביל בעלי תשובה יותר ממה שיעשה בשביל
 הצדיקים כאשר עשה בעבור אנשי גינוח וכאשר עשה בשביל אחאב והאריך לו אמו וכל זה
 כדי להתאות הבורא לרשעים אחבתו בבעלי תשובה וזו היא ידו הפשוטה לשבים למען
 ישובו מרעתם ועל זה יעשה לפעמים לבעלי תשובה נסים אשר לא יעשה בהם הצדיקים

והוא מפני שבעלי תשובה בעלי תשובה כמעלת הצדיקים אך
 מפני שבעלי תשובה אם הבורא לא יקבל אותם ולא יראה אותם להם ישובו מיד לרשעתם
 אך הצדיקים מפני שמכיר הבורא את לבבו על כן לא יגלה לו אחבתו כי ידע הבורא תוס' לכתוב כי לא
 יתן תפלה לאלהים ולא יתקצף על דיניו והמשל על זה כמלך שיש לו שני עבדים האחד נאמן
 והשני חנף והחנף הכעים למלך ועשה לו כל הרעות אשר יכול והמלך קצף עליו והשליכו מעל
 פניו ואחר כן חזר זה החנף לבקש רצון המלך והתנפל לרגליו והמלך חסל עליו וקבל אותו
 ויום אחד בקש ממנו זה הנאמן שאלה והחנף בקש ממנו שאלה אחרת וזוה למלאת שאלת
 החנף ולא נתן שאלת הנאמן בעבור אשר יכיר תמימות לב הנאמן וידע כי לא יחשוב עליו
 רעה ולא יחרף לכו מאמונתו והחנף מפני שידע כי אם לא יתן שאלתו ישוב לקדמותו לרעתו
 ויחשוב על המלך רעה כרוע לכו וינחם על עבודתו ויאמר לחכריו אין ראוי לעבודת המלך
 כזה כי חליתי פניו בדבר נקל ולא מלא שאלתי ונסת יוכל אדם לנטוח בו וכן מרת הבורא עם
 בעלי תשובה פירוש אחר והוא הנכון כי יש בעלי תשובה אשר לבם נכון כלב הצדיקים ואלה
 חנקראים צדיקים כי בתחלתם ישרים היו ושנו או נודתו להם עכירה וגבר עליהם היצר ואחר
 כן שנו לקדמותם ולישרם ונכפלה צדקתם ועבודתם בעבור החטא אשר עשו ואלה הם
 הנכבדים מהצדיקים כי צדקתם כפלים מצדקת הצדיק אשר לא חטא ועל אלה יש לזכר במקום
 שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד

ודע כי התשובה יש לה שמונה עתים אשר בהם יוכל אדם לעשותה הראשון תכף העשות
 העכירה והשני אחרי אשר יאריך ימיו ברעתו והשלישי כשיאבדו תענוגיו ולא ישיגם
 וחריביו כשיהיה חולה ותחמישי כשיהיה בצרה גדולה או במצור או ביד אויביו הששי
 כשימצא מוחיר ומורה השביעי בזקנותו וככלות כחו השמיני בשעת המות ומבחר אלה העתים
 העת הראשון אשר זכרנו וזאת היא תשובת הצדיקים אשר עליהם נאמר במקום שבעלי תשובה
 עומדים ומחות מן העת הראשון הוא העת השני כשיאריך ימים ברעתו ואחר כן הרעועור

דיקק משנתו כי הוא בהשך וימחר לשהר לבנו ולבנות אשר הרם ופחות מן העת השני
השלישי כשיהיה האדם בקצור יד ולא יוכל להשיג חפציו ישוב בבשת פנים ועם כל זה יקבל
אותו האלהים אם תהיה עבודתו תמימה הרביעי בהיותו חולה אז יכנע או יתן צדקה ויתחנן
לכורא וידור נדר וכאשר יתרפא ישים קצת עניניו ולא בכלם ככל זאת אם יעשה תשובה
במהרה הוא מקובל ופחות מזה כשיפול ביד אויביו או ישוב לבורא מרוב הצרות אשר אפפוהו
לכל זאת אם תשובתו נמורה תקובל השישי כשיודמן לו איש חסיד יורהו בדרכי התשובה
וירגילהו השביעי מהיות אדם בזקנותו ובכלות כחו וירצה להשיג תענוגיו אבל לא יוכל מפני
כלות כחו ואז ישוב לכורא ופחות מכלם כשיעשה אדם כל רעות שיכול ובעת הניעו למורה
יעשה תשובה ובכל זאת אם תהיה שלימה תקובל זה הכלל כי אין שעה בכל חיי האדם אשר
יעשה בה תשובה נמורה אשר לא תקובל תשובתו ותענה עתידתו כי הכורא אינו כנבר שינח
לעולם ויטור לנצח כ"ש ב' לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף ואמר כי חסיד אני נאום "לא
אטור לעולם ועל זה אמר דרשו יי' בהמצאו כלם בעתים אשר ימצא בהם ר'ל בעוד שהאד' חל'
ודע כי העולם נברא מארבע יסודות והם עמודי אדם והכל תלויין בהם והם אש ומים רוח
יעפר וכאשר מאלה הנופות יתלכדו הגופו ויתערבו כן דתשובה עמוד העולם והכל תלוי בה
והיא נעשית מארבע הדברים שיעוב החוטא חסאו עזיבה נמורה ושינחם על מה שעשה ויעיר
לפני בוראו לכל ישוב לעשות מה שעשה ושיתודה בשפתיו כל מה שעשה
והקודם לאלה הארבעה במעלה היא עזיבת החטא והיא כמו האש העולה למעלה ונמורה
ממקומה ולא תשוב לעולם והשני שינחם על אשר עשה ויתאבל על חטאיו כל ימי ויחשוב
בהם תמיד כמו האור המסונך תמיד סביב לעולם והשלישי שיעיד לפני בוראו לכל ישוב
לחטאיו כמו המים והנדים ארצה אשר לא יאספון והרביעי שיתודה חטאו בהכנות הנפש
וישפיל עצמו ויכנע בעפר אשר הוא סדרך לכך רגלים וידע כי כל העושה אלה הארבעה יהיה
גמולו ארבעה טובות הראשון שם טוב בעולם והשני כי ימלט מקונש הכורא
והשלישי כי תמשך טובתו לזרעו אחריו והרביעי כי ימצא לעולם הבא גמולו
השוב וינחם לראות פני הכורא ית

ודע כי התשובה אשר יעשה אותה האדם אל יחשוב כי תכף שינחם ויקבל עליו שלא ישוב
לחטאו כי תכופר חטאתו רק באורך ימי עבודתו תקובל תשובתו כילא יכנע הלב ביום
אחר ולא בשנים אלא בימים רבים כאשר כן המלך חוטא למלך אף על פי שהמלך חוטא עליו
וחושב לנשות לו טובה לא יראה לו פנים יפות אלא אהרי ארך עליו עניו וצערקתו
ויבכיתו כאשר עשה דוד המלך עליו השלום לאבשלום אף על פי שנתרצה להשיבו לירושלים
עמר שני שנים ופני המלך לא רצח עד נכנע לבנו וכן מנהג בעלי תשובה
להתחנן ימים רבים ולצעוק ואז תקובל תשובתו כמו שנאמר אלהי אקרא יומם
לא תענה וילילה ולא דומיה לוי ואמר חבקוק הנביא עליו השלום עד
אנה שועתי ולא תשמע והנה הנביאים אינם נענים כי אם אחרי רוב
עניים ושועתם וצערקתם ותחנתם וכל שכן איש חוטא

מעלות הצדיקים וסירות העולם הבא

מתעולל בדם עיניו והסכה הגורמת לוה נקיון הלב כי הלב אף על פי שבנוהג נכונה צריך להכניעו ימים רבים בעבודה חזקה ובתענית בצום ובכי ואז יכנע הלב חערל ובעת יכנע אז יהיה נקי וכאשר יהיה נקי אז יכלהו הכורא כמו שנאמר כי לא לפניו חנף יבא ונאמר כי יעלה בהר יימי יקים במקום קדשו יקי כפים ובר לנב.

שער אחד עשר במעלות הצדיקים:

ידעני כי הכורא אחד והנבראים רבים וכל אשר ירחקו הנבראים מן הכורא ירבו וכל אשר יקריבו ימעטו כאשר הענפים רבים והעיקר אחד וכל אשר ירחקו הענפים מן העיקר ירבו וישתרגו וכל אשר יקריבו ימעטו ודע כי הכוראים רבים ולמעלה מכלם הנפש וחשכל והסדע והם שלשה ולמעלה מהם החפץ ולמעלה ממנו התכונה הראשונה והוא הכורא ועל כן נמצא יורשעים רבים כפי רחם מן הכורא ית והצדיקים מעטים מפני קרבתם לעיקר ועל כן הבנתי אמצעים ובעבור זה צריך אדם להשתדל במעשה הצדקה ולהיות מהמעשים כי כל אשר תמסע חברתם הוא לאות על מעלתם וקרבתם לכורא ושים לבך לשער זה והנן אותו.

שער שנים עשר בסודות העולם הבא:

העולם הבא הוא חוצה מהגלגלים הסובבים עלינו והעולם הבא הוא רחב כלי קצוות בלי אוכל רק באורה גדולה אשר לא תימדה לאור הזה ואין שם מעלה למטה והגלגלים האלה הם מחיצות בין העולם הזה והעולם הבא והעולם הזה דומה למערה במדבר תחת הארץ וזאת חמירת יחשוב השוכן בה כי אין עולם אח' וזללה מפני מה שלא ראה מה שיש בחוץ ואלו יצא משם היה רואה ארצות רחובות וחשמים והים הגדול והסאירות והכבים כן אדם בעולם הזה יחשוב כי אין עולם אחר ואלו יצא ממנו היה רואה הרוח העולם הבא ואת יקר תפארת גדולתו ודע כי הנשמה אצל איתת הכורא מכחו ונפח אותה בנוף האדם אחרי הביאה בעולם הזה בתוך הגלגלים האלה כאשר יסבנו הרוח בתוך הנאד ועל כן בשתפרד מן הנוף אם תחיה חסידה נקייה תשוב אל מקומה ותעבור מן הגלגלים ותצא לחוץ כעוף הנרדף במצודתה וכאשר ימלט ישוב אל קנו אך אם הנשמה תהיה חוטאת תהיה כמו העוף אשר אכרתו קצצה ולא יכול להתעופף והוא סקנו בעברי פי פחת ונשל בתוך שוחת עמיקה ולא יוכל לצאת ממנה עד אשר נצטחו אברותיה ותוכל לעוף כן הנפש החטאת לא תוכל לעלות מפני כובד העונות אשר יכבדו עליה ולא ינחיה לעלות אל מקומה ודע כי העולם הבא הוא סעוד נפשות הצדיקים ותהיה קרבתם לכורא כפי מעלתם אך נפש הרשעים לא תצא מן העולם הזה עד אשר תענש ותטהר ואז תקל לעלות אל מקומה כשירצה אל היה והנפשות העולות לעולם הבא תהיה מלאכתם מלאכת המלאכים מעת הפרד מן הנוף עד אשר ירצה הכורא להשיבם לגנויותם ככתחלת זה יהיה בעת תחיית המתים וכאשר יגזור על קצתם לשוב לגנויות יתירש העולם הזה מפני תירוש אנשיו ועל זה אמר הנביא בורא שמים חדשים ואפשר כי כאשר יחדש הכורא הגנויות אחרי הצדק וכלותם והנשמות אחרי עלותם כן יחדש בשמים כח אשר אין בהם עתה וכן יחדש בארץ כח אחרת כמו שיעשה המלך כרצונו לעשות סעודת לאותו יצא לפנות להם ביתו ולהוציא כל מה שיש בו כדי לחדש אותו ולטווח אותו ולעשות בו שניות חדשה לכבוד בעלי בריתו הנאים לסעודתו וזה העולם אשר יתחדש בעת תחיית המתים

סודות העולם הבא וכל ענייני העבודה כב

המתים נקרא גם כן העולם הבא ועמדו בו חסידיו האלו וקדושוין בעד רצונו לעמוד ולעבו' אותם
 ולהלל לסמו וללמדו חכמות חסדות וקדושות כחכמת הנבואה והדומה לה ולא יהיו אוכלים
 ושותים רק כאשר עמד חנוך ואליהו בלא אכילה ושתיה כמשרבינו ע"ה אשר עמד ארבעים
 יום בלא אכילה ושתיה כי האכילה והשתיה היא תערוכת רעה בגוף וא"א שיהיה אדם
 בתכלית החסידו וקדושה בעוד שהוא אוכל ושותה כי האכילה והשתיה אינם לכדם רק ימשכו
 אחריהם שאר התענוגים הרעים וימשכו אחרי התענוגים רכסותיו והנאות והדמיונות וכשתסיר
 האכילה והשתיה יסורו כל אלה הפעשים הרעים ועל כן אמר הכתוב את רוח אתן בקרבכם
 ואם יאמר אדם אי אפשר לגוף שיתקיים בלא אכילה ושתיה נאמר לו כי ענייני הנאולה כלם
 יהיו על מעשה נס כגון חדוש השמים והארץ וכגון תחיית המתים אשר אננידעים כי אינכת
 בגוף שיחיה אחר מותו אלא כנפלאות הנבואה כמו שאין בכח הצומח כת שתחדש אחר
 שישרף וכמו כן יוכל הנורא לקיים הגויות בלא אכילה ושתיה לשלש סבות האחת להיות
 קדושתם נמורה כמו המלאכים והשני להבדיל בין הפעשים הרעים הנמשכים אחר אכילה
 ושתיה והשלישי לכל ימותו כי סבת המות היא האכילה והשתיה וזה היחיד הגדול היה בין
 זמן ימות חמשים לזמן יציאת מצרים וכשתיה כן הדבר ר"ל שלא יהיה שם אכילה ושתיה
 והיה זה סבה שלא ימותו כי אין להם דברים מחלישין הגוף ומחלישים ומכאיבים ומכלי' אותם
 כי כאשר יבא הנבואות כן האכילה והשתיה כמשיור כן יהיה סבת החלואים והמות או כחוספת
 או מחסרון אכילה ושתיה או משני הסוג אשר להם ואחרי אשר תסור הסבת הגורמת החליים
 והמות יהיו כמו המלאכים עד שיצא הנורא ית' להעלותם :

שער שלשה עשר בכל ענייני העבודה :

כל הנא לעבוד עבודת האל ולקבל עליו עול יראתו באמת צריך תחלה שיהיה לו ספר כולל
 זכרון נפלאות הנורא ית' ראתו ותעצמום ולכלול בכול העסקים אשר הם זכרון עונש הנורא
 ית' לרשעים ונסיון לצדיקים וספור נבירותיו ונוראותיו כגון אזור נא כגבור חלצין אשאלך
 והודיעני וכל הפסוקים אשר אחריו וישוב עליו לחזק בשבועה לקרותו פעם אחרת בשבוע
 בנחת וכונה וישם לבו לכל עניניו כי הוא יהיה לטוטפות בין עניניו וצריך לבטל העבוד לעשות
 קודם שיקרב אל העבודה תשובה שלמה על כל חטאתיו אשר עשה ואותה תהיה העבודה נחלקת
 לשני חלקים : האחד לטהר אדם לבו מכל פשעיו וזדוניו אשר עשה ויטיב אמונתו ויהיה לבבו
 נדב ונבר מכל סוגי העונות אשר עברו וכאשר יהיה נקי ורחץ במים טהורים ויסדר או ילבש
 בגדי קדש לשירת בקדש ואז יוכל ללכת בדרכי החסידים ולדבק לאל וזהו החלק השני אשר
 לא יגיע אליו עד עשותו החלק הראשון והנה אזכור לך כל אחד מהם : דע כי החלק הראשון
 הוא להנחם אדם מפעשיו ולהוכיח כי חטא לאלהיו ולהתודות חטאיו בכל רגע וידור נדר לכל
 ישוב לעשותו עוד כל ימי חייו ואחר אשר יתנחם ויתודה וישם כל לבבו לכל ישוב לעשותם כל
 ימיו אז הוא צריך שיכנע לפני הנורא ית' בצום ובכי וצדיקות ולקיים בחצי הלילות ולומר דברי
 תחנונים ולבקש מחילה עליהם בלב שלם וכונה נמורה וירגיל בזה שנה או שנתים ובעשורו
 כן אז ישא מפני ממוס וגסלת לו ותהיה תשובתו מקובלת ואז יהיה כבן יוסף נקי מכל חטא אבל
 לא עלה בזה למעלה החסידים ואחרי אשר יכיר כי לבו טהור ונקי צריך לו שיאזכר הנורא ית' לא

למחר

כל עניני העבודה

למחז עונש ולא לתקות שכר אלא מפני שיכיר גדולתו וזי הוא ראוי לאהבה אורנו כל מי שיכירה ולדעת כי כל אוצר דבר הוא ממנו וכשיאהב אדם לכורא הוא לאות כי נפשו אהית ורצה להדמות אליו במהלכיו כי הכורא חסיד והיא תשתדל ללמוד ואת המדה ולהיות חסיד והכורא צדיק ותשתדל להיות כן והכור מוהל והיא תינע ככל כחה ללמוד זאת המדה והכורא רחמן וכמו כן תלמוד היא להיות כמותו והכור מואק באנשי רשע וכן תרגיל היא למאוס אנשי רשע והכורא טהור עינים מראות ברע והיא ראוייה להדמות אליו ואלה הדברים הם דרכי יי' והוא החלק השני מעבודת האל ית' והוא חלק החסידים ובה יעלה אדם למעלה העליון וצריך כל אדם הכא לעבודת האל לשמור כל אלה התנאים אשר אני נזכר כי הם עקרי העבודה צריך שלא יעמוד יום אחד שלא יקרא בו דברי תורה ודברי דל' כי בדברי תורה הוא אומר לא ימוש ספר תורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה ובהם יראה נפלאות הכורא ית' וכל מעשיו ודברי דל' יראה כל עניני האסור והמותר ויתנו לו סייג ולא יניחוהו לפרוץ גדר או לעשות עבירה כי הם מפורשי' ומבוארי' יותר מדברי תורה ודברי תורה סתומים וחמומים והוא צריך להרגיל נפשו בחכמת החכמים והחסידים ולהרחיק מן האפיקורסים והלצים והמריצים כי אם יתחבר להם תאבד אמונתו ואם לא יוכל ליפרד מהם מפני שהוא צריך להם כצורכי מחייתו ימעיט מחברתם ותהיה חברותם בפיו ובשפתיו ולא בלבו וימחר לחשלים עסקו ולהרחיק מעליו וצריך להרגיל נפשו להסתכל כל היר שער המבטלים העבודה אשר זכרנו וצריך להרגיל נפשו ולקרא עניני התוכחות אשר בתורה ובכ"א ועניני עונש הכורא ית' ועונו ואמו והניסים והנפלאות אשר עשה עם עבדיו ונוראות בריאת שמים וארץ והיו כתובי' לפניו במלים קצרים כוללים להביט בהם בכל עת וצריך להרגיל נפשו להיות תפלתו ככונה גדולה ואם לא יוכל לפנות לבו מן המחשבות יבקש עצה כגון שיחשוב נעת תפלתו כי הכורא נצב כנגדו ופביט מוצא שפתיו כמו שנאמר מסכון שבתו השניח את כל יושבי הארץ וכשיאמין אדם כזה הדבר אז יחרד ויפנה לבנו וצריך שיסגור עיניו בתפלתו כי זה יעזור על הכונה ובכל עת ידחי בנדיו לבנים ויתכוין להיות גופו טהור ונקי מכל טומאה ואם יקרב לאשתו ויכול לרחוץ ולטהר גופו בכל פעם אז ישכיל לעשות כי נקיות הגוף יחדש נקיית הלב ושינוף הגוף יטנף כמו כן הלב ויתכוין בתפלתו להיות מן הבאים ראשונה והיוצאים באחרונה ותהיה תפלתו בנחת רוח ובלב נשבר ואל יהיה כמו עגור המדבר ולא ידע מה אומר רק צריך שישמור המלות היוצאות מפיו ויתכוין לבו לעניניהם ואל תהיה תפלתו גוף בלא נפש כי המלות הם כסן הגוף והענינים אשר הם הנפש וכשלא ישית הסתכלל לבו אליהם הם גוף בלי נפש והנפש ואשר נאדם לא תקרב לכורא במלים רקים כי אם במלים דוקים וצריך שיהיה בתפלתו כמלאך מתעטף בציצית ובתפילין וכשידאה ויכיר בעצמו כי הוא דומ' למלאך אז יבן בעיניו לשלוח יד בעבירות ובמעשים רעים וצריך להרגיל עצמו בתעניות אך עם מעשים טובים וצדקות כי המתענה ולבו מלא מרמח אין לו מתעניות כי אם עינו והרעב והצמא ואין אדם ראוי לענות נפשו בצומות בלתי מעשים טובים כי המעשים הטובים והצדקות הם כמו הנפש והצומות הם כמו הגוף כאשר זכרנו ועל כן לא יועיל גוף בלא נפש וירגיל עצמו לתת מעט צדקה בכל יום כפי אשר תשיג ידו ובכל היום אשר יתן צדקה יבטח להנצל ממתה משונה כמו שזכרנו תציל מטות או להאכיל עני על שולחנו כי בזה יבד שולחנו כמו שאמר חכם כשירצת הכורא לשלוח מנחה לחסידיו

קמץ

יחזיק לו עני על שער ביתו וצריך בעבודתו להתנהג בענוה ויסת' כל עניני עבודתו מבני אדם
 כי או יכפל שכרו וינצל מלעג הלועג ובוז יודע כי אינו נוגד דעת הבריות כי הסגלה צדקתו
 ועבודתו אין כונתו כי אם להללו בשערים ולהלל לרא' ולבטוח בו כי הכסילי כדי שיוכל למצוא
 חפציו מהם ואל יהי דומ' לנכר במשלי בלי להודמנה כי החתול כשהוקין וקצר ידו לטרוף סוף
 ונעשה נזיר ובטחו בו החיות היראות ממנו עד אשר נלכדו ברשתו וגרם עצמותם וצריך לו
 לשקול מעשיו בכל יו' ובכל ח' ובכל שנה לראות מה שבין מעשיו בשנה זו ובין השנ' שעברה
 ואם יראה כי הוסיף מדות טובות ישמח ויגיל ויכיר כי גפשו חכמה ואם יראה כי לא הוסיף
 ולא החסיר יכיר כי גפשו חלושה וכי היא עייפה מלרדוף אחר המצו' והיא לאות על כי איננה
 גמורה ואם יראה כי החסיר בשנה זו מן המעשים הטובים שעשה בשנה שעברה ינדה על
 אחריתו הרעה ויאש מלהשיג רצון אלהיו לכד' אם תעירנה גפשו לתפור מהרה מה שקרע
 ולתקן את אשר עויות וצריך לחסר מעט מעסקי העולם ולחננו מרוב הסחורות והעסקי' וצריך
 כשיבא בימים להתפלל בכל לילה ולערוך תחנונים ולהמנע מנשת אל אשה וימנע מלאכול
 כשר גלשנות יין ויתעסק בצרכי עניי' וחוליים וילוח ממים לקבורתם וילך לקברות הפת' בכל
 שבוע ויעמוד לכדור בהם ויזכור לגפשו את המעמד ההוא כאשר היה עושה איש אחד שהיה
 בתכלית הרשע והפריצות והיו מספרים תועבותיו לפני המלך ויען איש אחד מהם ויאמ' אדוני
 המלך דע כי עתה הפליג לעשות מאסר עשה מימי ואני כעיד לפניך כי שמעתי אותו בחצי
 הלילה הולך לקברות לגנוב תכריכי מתים כי בתי בקיר החופה ויצו המלך לשנים מנאמניו
 לחקור הדב' וזלכו אחריו בלילה עד אשר ראוהו כי נכנס בקבר אחד והוציא שלשלת של ברזל
 וקשר אות' על צוארו והיה מושך אותה בידו בחזק' והיה אומ' איך נוף ננוף ונחה ענייה ונשמ'
 נשמה ויחידה וגלמודה ושכל סכל ואנוש אנוש ואדם מאדמה מה תקוהך ומה תהיה תשובתך
 ביום שכבך במקום הזה ומה יהיה מענך האוהב לגפשו העויר רכושן מדוע התמכרנו וזה
 ובמעמד הזה לא חשבת ועל מי בטחת איה עוזריך ואיה אוהביך ונאמניך ואיה איפה מכריך
 יקומו אם יושיעוך בעת רעתם אתה עשית ואתה תשא אמה זרעת ואתה תקצור אתה מאסר
 ואתה תחיה נמאס הכנעי גפש אולת אשר צורח מנבלת ועבוד מחללת דע יסודך והבי' כוראך
 ראי ביתך והדריך גוש ורמה יבניעוך ותולעים יחלקוך ורשפ' אש שלהבת יאכלוך ומה תעשי
 בנואיך במקום הזה בית חשך וצלמות כי תפחד ושאון בית יגון וחרון השמים יתקדו עליך
 והשמש יתפך לחשך והירח לדם והכוכבים יאספו ממך נגהם אנה תכרחי או אנה תמלט' וזה
 ביתך וזה מעונך מה לך לבתי גברים והיכלים בנוי' ועליו מרווחי' חשבת אותה נחלת וירושתך
 הלא ידעת כי כאשר יצאו משם שוכניהם כן תצאי גם תלכי לכי ראה ביתך צר ואופל ואין
 גובה לו מאורו דווקים וכוכביו נזעקים מהתהיה כאלו לא היית ותמות כאלו לא היית דיי' לך
 מכל אשר עשית ושוב לאלהיך וזכור המעמד הזה כי אלו היית יכול להמלט ממנו היית ראוי
 לעשות רצונך וגם אני אורך כי תושיע לך יפינך אבל אחרי אשר סופך למעמד הזה ופה
 תשכבי למעצבה דע כי אין לעמלך תנובה כי אם התשובה וכאשר נשמע הדבר
 למלך תמה ונפלא על תשובתו ונכנע המלך ממעשיו הרעים הוא ואנשים רבים מפרצי עמו
 וצריך לנעל העבודה לחלק היום והלילה והשעה הראשונה והאחרונה מן היום תהיה
 לתפלות ומושעה שנייה עד חצי היום לעסק וחשבי' עית והשמינית לאכול ולישן והשעיה
 לחיות

כל ענייני העבודה

להיות צופה הליכות ביתו וצרכי בניו ואשתו ושאר היום לקרות דברי אלהים וכן הוה צריך
 לחלק שעות הלילה ובתחיל הלילה ילמד אדם מנהגו ללמד ואחר כך ישיב עבוד חצות הלילה
 ואז יקום משנתו בן יחד בוכי בקר ועמוד בתחנונים לפני בוראו עד תפלת השחר וכל
 המרגיל עצמו בזה יסיף לו סיג מהעניות ולא יהיה לו פנאי לחשב בה וכש' להתעסק בהם
 וצריך בעל העבודה אם יהיה מתעסק בסחורות להשטר מן האונאה ועושה וגו' ולהתנופות
 והרבות והשנועות ומעשות עול במדה במשקל ובמסורה ולא ישתרף עם איש בליעל ובעל
 שמועות ונכה לרעו ואל יתקצף בראותו דובריו ועשיריו וצליחו ואם יארע לו ויפסיד אל יזעק
 דק יחשוב כי לשונתו ולפידיו נפשו ארע לו ואם השיגה ידו הוצתק אל יקפץ יד מתת ממנו
 מעשר וצדקות ונדמים ונדבות כי ננתן יהיה הנשאר שמור ובה החסון יהיה שלמות הונו
 כאשר ברית המלכה אחרת קצת מאבריו ובהסרת ההוא יהיה שליטת האדם ואם לא
 יחסרהו יהיה חסר כל ימין בן מתת הצדקה וצריך לכל ישמח בו יותר מדאי ולא ינטח עליו כי
 לא ידע אם ישא לו או יאבדו על כן אם יאב לו והוא לא בשח עליו ולא ידאג על אבדו רק יצדיק
 דין אלהיו כאשר אמר איוב "נתן וי' לקח יהי שם" מבורך ואם יתעסק בעבודת המלך הוה
 צריך להקדים על עבודת המלך עבודת מלך מלכי המלכים ואל יתנאה לבו בכח המלכות ואל
 יזיק לבני אדם בכחו וברוב עוזו כי כאשר אמר איוב אם הניפותי על תוס ידי כי ארנא כשער
 עזתי ויהיה מי יסיר הרשעים ומכניעם ויליץ טוב על כל אדם ועמוד בפרץ לסטים להרגו ויציל
 לקוחים למות ויעזר הרלים לסען הבורא יתברך ולא לבצען חיות לו שם גדול ואם יתעסק
 ברפואת חולים ויש לא ידו אל יקבל שכר מחולת וישמור השביל הגדול ולא יאבדהו בשביל
 הנקל כי בזה יקנה חיי העולם הבא כי הוא כמציל לקוחים למות ואף על פי שהכל ביד הבורא
 יתברך אחרי אשר כינתו לטוב ולעזר החולה ולהצילו מרעתו נחשב לו כנאי חליצתו
 ממות ואם לא תשיג ידו די מזון יקח כן העשירים כפי אשר ידע כי יפסיד לו מלקח מן העניים
 ויבקר חולים המסוכנים שלשה פעמים ביום וחבינוניים פעמים ערב ובקר וידבר על לבם ו
 ינשום בשלום ואם יתעסק בחכמה ויצונות אשר מצינו מהם צריך לבקש עסק אחר שתהיה
 מחייתו ממנו וישיג זה העסק אחרי גוו כי יותר יהיה החיץ הבא עליו מן החולצה אשר
 ואשר התחברו ללומדיהם ואם יחשב נפשו כי הוא חסיד וכי לא אכל החכמה להשחית אמונתו
 אין הדבר כאשר ידמ אבל הוא כתרסק מעט מעט מן האמונה ואינו מרגיש כאשר אם המשורר
 נחנו בעולם הזה כדונים אשר חשבו חושב והם יסעו ויחשוב כי הוא מחזיק בתמינתו והוא לא
 ידע כי הוא רחוק ממנה מאד ואם כי יאין כונתו כי אם לטוב לדעת ייחוד הבורא מדרך המופת
 אין לו די בקבלה ובדברי רבותינו אל והוא כמי שלא יסתפק בחלקו ויצא לבקש גדולות ו
 נפלאות ממנו ולהתחבר למלכים ויהיה סבה לאבד ממנו וגופו ואם ימלט אחר צער גדול
 ותלאות קשות אשר יעברו עליו ואם היה מסתפק במה שחננו אלהיו היה עומד במנוחה ועל
 כן צריך האדם לרחק מהם לגמרי אלא אם יהיה לו מורה שהיה בו שתי מרות שהיה בתכלית
 החסידות ושהיה בקי בחכמה ההיא כי במדת החכמות תשמור לתלמידיו בכל עת מן הספקות
 הרעות ובעבור שהוא בקי באותה החכמה יכיר מקום המכשולות ויהיה לתלמידו בכל יאמין
 בחסן ביא לו ראיות על גשולם כפי שיעשה מורה חדר לתועים וזהו וישמור ויזהר וכל
 אדם

אדם להמלט אחרי אשר נפשו משתוקקת לזאת החכמה ואם יהיה מתעסק בתלמוד תורה
 וללמוד תלמידיו אשריו כי הוא העסק השבו והישר אשר אם ישגה ויהיוהו ואם שכח ויכירוהו
 ואם יסג ויעירוהו ואם יהיה רשע בעל כרחו וירקוהו ומי שהוא מתעסק בתלמוד תורה והוא
 שב במקצת ומחזיק ברשעתו דע כי אלו היה מתעסק בענין אחר היה רשע כפול ורעתו פי שנים
 ועל כן צריך לעסוק בתלמוד תורה להיות נזהר בחפץ ההוא אשר נתן לו הבורא ואל יעשה
 ממנו כלי להשיג חפציו והנאותיו כמו שאמרו חכמים אל תעשה עטרה להתגדל בהם ולא
 קרדום לחתוך בהם וכאשר ילמד לזולתו או יסר לתלמידיו אל ישכח ליסר נפשו עמו וללמוד
 כי לא נכון לאדם לייסר לזולתו במה שאינו עושה וללמד מה שאינו מאמין בו כי כל דבר שיצא
 מן הלב יכנס בלב וכל אשר לא יצא כי אם מן המה לא יעבור האוזן והיה החכם אדם כשיסרני
 אדם וארצה להכיר אם המוסר ההוא תבא מן הלב אראה אם נכנס מוסרו בלבי והתעורר נפשי
 לדבריו אכיר כי בכל לבנו ובכל מאדו הוא מדבר ואם נפשי לא תשית לבה לדבריו ולא התעורר
 להחזיק בם אדע כי מוסרו אינו כי אם דבר שפתיים וצריך להתעסק בעצרכי העניין ולבא לבתיכם
 כי יש לו בדבר שתי טובות הראשון שכר הבורא והשני הכנעת גאותו ושכרון לבו וצריך לדבר
 על לבנם ולעזור אותם מאשר תשיג ידו ואם אין לו כל יעורם באמרי פי להלץ בעדם טוב
 ולהתעסק במלאכתם וצריך לגמול שונה תחת רעה לאויביו כשיבואו לית לא ירצה להנכסם
 רק ימחול להם ויטיב אליהם יותר מאשר היה עושה קודם לכן וצריך בהתחילו לבוא לעבודת
 אלהיו לבל יחשכנה המלאכות אשר אם יקץ בם וינחם אין לדאוג עליו רק הוא צריך לבל
 יקרב לעבודת אלהיו עד יסכים עם לבנו לשקוד עליה כל ימיו ולהתחיל במעש ממנה כדי
 להוסיף בה ככל יום כמו שאמרו רבותינו אל מעלין בקדש ולא מורידין וצריך לזכור לנפשו כל
 תנאי העבודה ואם יכיר מלבנו כי לא יוכל לסבול כל תנאיה וקח מהם מה שיוכל לסבול וסוב
 לו המעט התמיד מן הרב אשר לא יעמוד וצריך לו בכואו בעבודת הבורא אם יהיה בעבודת
 המלכים להסיר מעל צוארו עול עבוד בני אדם כדי שלא יהיה לו אדון אחר כי אם הבורא ית
 ואשריו אם יצא מעבודת עבדים ויבוא בעבודת המל הגדול אשר הוא צריך להתקדש ולהשמר
 כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש זרות ומעשה עבירות ובעבודת בני אדם הוא עבד עבדים
 ובעבודת האל הוא חפשי ומה טוב אמר האומר עבדי וסן עבדי עבדים הם עבדי הוא לבד
 חפשי כי מי שיש לו עליו עול בני אדם לא יעשה דבר נעתו לא יתפלל ולא יעשה עבודת אחר
 בעתה וכאשר לא יהיה עליו עול אדון יהיו חפציו ברשותו יתפלל ככל עת שירצה ויהיה כשלום
 ולא יירא מאימת המלך ולא משוד רשעים ויהיה לו פנאי לעסוק בעבודת אלהיו ויהיה שפל
 ועניו ולבנו נשבר כי כל מתחבר למלכים ולשרים תיקר נפשו בעניו ויתנאה ולא יכנע ויצור
 לעבודת אלהיו וכן הוא צריך להזהר מדברי נבילות או לתת דופי בבני אדם ולהשמר מן
 השכונות הן לשוא הן לאמת וכן הוא צריך ללכת לבתי הסתים בעת פורתם
 ויעמוד עליהם בשעת יציאת נשמתו ואז יכנע לבנו הערל כהעניו על לבו חרדת
 המות וכן צריך לו אם יהיה עשיר לבל ילכש בבני דקמה כי אם בבדים בנינויים
 פשים אביתו ושפחתו וגם תעניו במשור וכמשפט וצריך לו אם יהיה לו הון עתק
 לבל ירכב בנינים

חשבון האדם עם הנפש

לא בהמות ועבדים וסחורות כי המרבה מכל אלה תגדל נפשו ותאזן ותדל עבודתו וכן הוא צריך אם יבוא עליו צרות או יענו אותו או יבואו עליו שוודים או יאסורוהו בנחשתיהם או ימותו בנו או שידעו או בנו ואוהביו לכל יתקצף ולקבל הכל בסבר פנים יפות ואל יכעוס על שיהיו לו יבטל ענין מעניני עבודתו רק יחזיק בצדקתו ולא יתרע ולא יחרף לבבו וכן צריך לבקש החסידים בתפלתו מאלהינו להצילו מן היצר הרע ולמלסחו מלחטא לפניו ואל יטעהו מדרכיו ואל תהיה ניעותו לריק ותקתיו למפח נפש ויזכור כי יש אנשים יגיעות בעבודה ימים רבים ונסוף ימים עמד שטן לימים לגבר יצם עליהם והשחיתו כל מעשיהם ויש מהם שיצאו לעז ומהם שחזרו לקדמותם ומתו ברשעתם והיה יגיעם לריק והלכו לאבדון ועל כן צריך לכל אדם למחד על נפשו ולהרחיק כלל בכל יום לא להיות להצילו מתוקף יצר הרע וצריך לחתום בדברי חכמים ובדברי תורה יומם ולילה וצריך ליסרה מושעים בשכט פיו אחרי אשר לא יסר נפשו וצריך לתת מעשר מהונו וצריך לכל יחסר מעבודתו ואם יחסר אל יבטל אותה לגמרי בבא עליו מאורעות רעות וכבוא עליו הדושים טובים ובלכתו בדרכים ובהיותו חוליה וכו' תתקפנו וקנה וכן אם הוא צריך אם יהיו לו בנים ללמד אותם מנעוריה לדעת את יי' ולהרחיק מחברתו רשע ומללמדם חכמות רעות אשר ישחיתו אמיתם וליסרם תמיד כדי שתהיה יראתו על פניהם וכן הוא צריך אם הוא מגוי לקחת לו אשת להיות לו עוז כנגדו ואז רחוק עבודתו וימלט מחצי התאוה הרעה ואז תהיה עבודתו נקייה ותמימה וכן הוא צריך כבואו בעבודת אלהיו ולהתחבר לאיש חסיד וילמד ממעשיו או יקח לו חבר ויהיו שניהם משתתפים בעבודה ויקנא איש באחיו ויזכר איש באחיו וכו' תגדל ותיסף העבודה :

שער ארבע עשר בחשבון האדם עם נפשו :

יש לו לאדם לזכור בכל עת החסידים והנשים אשר יעשה הקב"ה עם חסידיו כגון נזירות הים ומצרים ובהיות עמו בין מות לחיים חשף זרוע קדשו ונלחם עם אויביהם באף ובהמה ובקצף גדול והורידם לבאר שחת וכאשר עשה למלכים האדירים אשר הכניע גאונם מפני עמו וכאשר העמיד להם השמש בחצי השמים עד יקום גוי אויביו וכאשר ענה לחזקיהו בחלורו ושמוע תפלתו וראה דמעתו והאריך ימי חיותו וכאשר ענה ליונה במעי הדגה אשר מכשן שואל ענהו ומסעסם תהום העלתו ולאור עולם הוציאהו וכאשר ענה לחנניה מישאל ועזריה באש הכבשן ואשר שלח מלאכו והצילם ולא שלשה בחם האש והאל אשר כשחו בנ הראה כחו וקדש שמו ברבים וכאשר עשה לדניאל בנבוא דאריותא אשר שלח מלאכו וסגר פי האריות ולא אכלוהו ויתן כפרו לאויביו אשר לסות חגודוהו וכאשר עשה למרדכי ואסתר אשר ראו בעניים ותעניתם וחמלתם ויכסרו רחמי להם והפר מחשבת חסן על ראשן וכאשר עשה לאנשי נינוה אשר ראו תחנתם ומרירות נפשם והצילם ממות ואשר דבר לעשות להם לא עשה להודיע כי דברי הרע ויכו התשובה לאחור תשיבנו ואם יהיה בשורה טובה כל אשר דבר בא יבא למען בכיר מזה חמלת אלהינו עלינו כי דברו הרע בתשובה ומעשים טובים לא יקיימנו ודברו החשוב לעולם אחור לא ישכנו וכאשר עשה לאחאב בהכנעו לפניו ולא חביא הרעה ביסיו וכאשר עשה למנשה אשר ראה בצרתו ויעתר לו ושיכחו לירושלים וכאשר עשה לאויב אשר נסרו לחראות ארצו ואחר כן חפל עליו והגדיל טובתו באהבתו ובחמלתו כל זה יש לאדם להשיב

אל לנו ככל עת ואזן ידע ויכיר כי יש לו תקוה טובה ככל אלה אם יעשה כמעשיהם ואל ידח
 גואש מרחמי האל ואל יאמר אחרי אשר הגדלתי לעשות כל רע איך אעשה והתשובה ועביר
 על לבו אנשי ניהו ויחאב ומנעו כי הגדילו לעשות רע ככל אשר לפניהם ולאחריה ונתשוב
 קבל אותם השם יתברך ורצה בעדם והצילם מצרתם ויש לאדם להביט יצורי הבורא והשמים
 והארץ וכל צבאם ולדעת כי לא נברא הכל כי אם בעבור האדם ויש לו להביט למאור ולכבד
 ולדעת כי לא נברא כי אם להודות לכני אדם ולהאיר להם בלילה ויש לו להתבונן ברוחות
 הנושבות העננים והגשמים וידע כי לא נבראו כי אם לחיי בני אדם ויש לו להתבונן בכל צבת
 ועוף השמים וחיות הארץ והמים והצאן והבקר והמקנה וידע כי הכל נברא למאכל בני אדם
 ולתועלתם ולהנאתם מהם רפואת מהם מזונות וכן יתבונן בכל טובות העולם וסגולת מלכים
 ואוצרות הזהב והכסף והפנינים ואבנים יקרות וידע כי הכל לא נברא כי אם להנאת בני אדם
 ולהתענג בהם וכן יתבונן בנייני העולם והבלי העונן והארמוניות והעיריות והבירות והעלויות
 והכרמים ויכיר כי כלם לא נבראו כי אם להיות מעון לבן אדם ובית מנוח להתענג בתוכם ויש
 לו להעביר על לבו ההכנסה כי היא יקרה מפנינים וכאשר נתן התורה לישראל כי היא יקרה
 מפנינים וכי לא נתנה הבורא כי אם למען ידעו אותו וילמדו מצותיו ויעשו רצונו ויש לאדם
 להזכיר אל לבו כל הצרות הנאות בעולם אשר יגיע אדם לשערי מות ואחרי כן ירחם הבורא
 ית' עליו ויציאנו מצרה לאורה ומאפלה לאור גדול ויש לאדם לזכור על לבו כל הטאותיו ו
 ואשמו אשר עשה בכל שעה ובכל רגע ולא יגמלהו האל כמעשהו כי יאריך לו אפו ויש ערו
 אשר יסרחו כאשר יסר איש את בנו אבל לא יעשה כלה ויש לו לזכור היתרון אשר נתן הבורא
 לבני אדם על שאר בראיו בשכל ובדעת ובדבור ובהכרת הטוב והרע כי יש לו לזכור היתרון
 הגדול אשר נתן הבורא לעצמו על כל העמים אשר להם מצותיו והקיו וקרא להם את הים
 ודבר עמהם פנים אל פנים ונתן להם התורה וננה להם בית המקדש והקים מבניהם חכמים
 מבניהם לגביאים וממלכת כהנים וגוי קדוש והקים מורעס חכמים קדושים אשר היו אור
 העולם והאירו תורתו הקדושה כאשר התורה היא חיינו וארץ יפינו כן רבותינו אל ה'יו חיי
 התורה וקומה כי בהם נתקיים ונתחדשה והתבארו סתומיה ונזלו תעלוסיה ואחרי אשר ישיב
 אל לבו כל הגדולות והנוראות האלה הכוללים רוב עניני בני האדם יש לו להשיב אל לבו
 השונות אשר עשה הבורא עמו לבדו מיום הייתו יש לו לזכור נראשונה הטובה אשר נפלה
 כי הוציא לאור העולם ונמח בו נשמה ובעצמות ובגידים סוככו ואחר כן הגדילה ושכל
 שיה הגדולה ודרך תבונות הודיעה ויש לו לזכור הטובות אשר גמלו כי המציאו לחן בעיני
 אביו ואמו עד אשר אהבוהו יותר מנפשם ויסירו הלחם מפיהם ויאכילוהו וישיטו עצמם ו
 וילבישוהו ויענו נפשם כדי שישביעוהו ויש לו לזכור כי כאשר גדל וקנה שכל נתן לו ה' אל לם
 לאכול ובגר ללבוש ונתן לו חן והמציא ועזרו לקנות לו בית ואשה לחיות ורע אנשים ויש לו
 לזכור כל התלאות והמאורעות אשר סבבוהו ומצאוהו מיום היריו והצילו האל מכלים יש לו
 בתחלה לחשב בלבו אם נמלט ממיתה משונה ואם נמסר ביד אויביו להצילו אלהיו ואם עבר
 על מקום סכנה ונפיש או אם באות לאות ומאורעות על חבריו וניצל מן כלם ויזכור אם חלח
 והגיע למות ותבוא העליה משאול נפשו ויזכור אם היה בנערותו אביו וזרש ואחר כן נתן לו
 האלהים חן ועושר או אם היה שפל ובזוי עם ועלח למעלה גדולה ויזכור אם היו עליו דגורות

העת הראויה לעבודת האל יתברך

והנורא הרחיב לו והעניקו משכנו עד אשר פרע חובותיו ויצא מעול מצוקותיו ויחשב כמו כן
אם יצאה עליו בזירת סלך ליחרג או ליפגש והצ' לו האל או נלקח בשבי או נאסר בבית הסוהר
ונוצל ממנו או אם חשב לעשות עבירה וחבורא הצ' לו מעשות העבירה ההיא כמו שאמר לא
יאונה לצדיק כל אין ויחשב כי העת' ר' לאל בעת צרה ונענה והתפלל בלבו אם היו לו אויבים
ונישמעה תפלתו מטכשי רעתו וראה נקמתו מהם או באו לידו ונמלס טובה תחת רעה ויחשב
כי אם עברו עליו מאורעו רבות וקבל הכל בסבר פנים יפות כמו שאמר איוב גם את הטוב נקבל
מאת האלהים ואת הרע לא נקבל ויש לו לחשוב כמה מעלות טובו למקום עלינו יש לו לחשוב
אם באה עליו צרה או צער או טלטול או מצאוהו חללים משונים או נפל ממקום גבוה או הוכה
באבן או נחרב או נמל באש או נשכתהו חיה רעה או קמו בו עדי שקר או נועצו עליו ערצים
להורגו וניצל מכולם או נתן לו האל אשה טובה ונשים משכילות בכל ובדברים האלה אשר לא
יספרו מרוב צריך האדם בכל עת לחשב בהם ולהשיגם אל לבו ומהם יתבונן נוראות אלהיו
ויכיר כל הטובות אשר יעשה לו :

שער חמשה עשר בפירוש העת הראויה לעבודת האל יתברך :

כשיחקור המשכיל על שונת העולם הזה יכיר כי כל טובה אשר נחלקה לו לא יולכנה במורחו
ולא יירד אחריו אך יניח הכל וילך כבודו נעור ורק לכד מטובה אחת אם נחלקה לו היא עבודת
האל וז' לבדה תלך לפניו כמו שג' והלך לפני צדק ועל כן אמר דוד המלך ע"ה אם תדרשהו
ימצא לך ואמר ועת' לדרוש את " ואמר הנכניא ע"ה דרשו " בהמצאו קראוהו בהיותו קרנאנו
צריכין לחקור ולשאל למה אמר בהמצאו היה עת שימצ' ועת' אשר לא ימצא וכשנתבונן בדבר
הזה נכיר כי יש עת' אשר ימצא האל לדורשיו ועתים לא ימצא. ועל כן אמר דרשו " בהמצאו
העת הראשונה כשיקנה האדם שכל כמו ומצא חן. ושכל טוב בעיני אלהים ואדם כי בטרם
שקנה האדם שכל לא יכיר את בוראו ועל כן לא ימצא לו והשנית בטרם שיעשה עונות ויכעיס
אלהיו אז לבו ישר ונקי ובלב וך ונקי ימצא האל וכשיחטא לו ויעבור על מצותיו ולא ימצא לו
בי אם אחרי גיעת רבה מאד עד אשר יכנע וינקה לבבו משומאמו בתשובה שלמה והשלישית
בשעה שחזכו מתעניין כי תפלת הקהל היא יות מקיבל מתפלת היחיד והרביעי בטרם שיתחבר
לאנשים רעים ולא יקורוים ותאכד אמונתו ולא תוכל להרפא לעולם והחמשת בעוד שהיה
במרחק כי בעת צרה ישוכ אדם בעל כרחו ולא ימצא לו אא אם יעשה למען שמו ועתות הצרה
הם בעת חליו ובעת היותו ביד אויבין או במצור ובעת היותו עני ואביון ובעת כואו
בימים ובעת לכת בדרכים מסוכנים ובעת עברו בימים ובעת שתחלש כחו ותאכד עצתו ואת
החמש עתים אשר הקדמנו כשיבקש אדם בהם או בוראו ימצא לו גם בטרם שיקראנו יענונו כמו
שאמר והיה טרם יקראו ואני אענה ועל כן יש למשכיל להזהר באלה העתים בטרם יאבדו
מרשותו ואז ינחם ולא יועיל לו וראוי למשכיל לדעת ולרצות כמה עתים אנדו לו וכמה עתים
ישארו לו וימחר באלה הנשואים לבקש מהם רצון אלהיו בטרם יאבדו כלאשר אבדו האחרים
והשם יעזרנו לעשות הטוב בעיניו וימצא לנו בכל קראנו אליו :

שער ששה עשר אזכור בו קצת חסודות העולם הכ' ונגדס אוכיר פנעיה ה' ומשלותיו ורעותיו
דע כי תלאות העולם הזה ורעותיו וכל מום אשר בו לא יכירנו הכסיל כי אם המשכיל בעבור
כי תלאות העולם ורעותיו מכוסות כשכיותיו ותענוגיו ועל כן לא יכירם הכסיל כפן האשה
שהאשר יחשוק אדם אותה ולא יכיר כל מום בה באהבתו אותה רק כשיראה אותה אדם אחר

חמדות עולם הבא ושכולות עולם הזה כו

אשר לא יאהבה הוא יכיר כל מוס אשר בהוכן העולם הזה בעוד שיעסקו בו האדם ולא יכיר
 רעותו ומרוב אהבתו אותו וכשיפד ממנו אז יכירו : ודע כי רעות העולם הזה עצמו מספר
 ואין להם תכלה וכנגדם הם טובות העולם הבא כי אנו רואים העולם הזה אינו קיים וכל שונניו
 יכלו לאבדו וכל טובו לא יעמד והעולם הבא קיים ושונניו לא יכלו וטובו לא יחלוף העול הזה
 לא יבטח אדם בעונו וכבודו והעולם הבא יבטח אדם בטובתו כי לא חסור העולם הזה מלא
 אנהות ופחד וצרות ותהפוכות ושמועות רעות וחליים משונים ועונות ואיבות ומלחמות וקלון
 וחרפה ומיתות ודבר יגיעה ועבודה קשה והעולם הבא מלא שלוח והשקט ובטחה ושמה לחיי
 נצחיי ובריאות ושלוש וכבוד ומנוחה העולם הזה לא יאמין אדם בעצמו ולא כצדקתו עד יום
 מותו ואפשר שיהיה צדיק ועובד אלהי כל ימיו ובאחריתו יהיה נבל ויהיה כל יגיעו לריק והעול
 הבא כל מי שימלט בצדקתו לא יפחד רק הצדק והיושר אשר בו לא ישתנה ולא יחפך העולם
 הזה הוא מערת פריצים וגוה הרשע ומלא מאנשי בליעל והם המתענגים בטובת העול אך רוב
 הצדיקים אשר בו נגשי ומענוי וחולים כל ימיה ומאוס להודיעך כי אין העול הזה גוה החסיד
 אך ה' הוא גוה האמת והאמונה והיושר והזכות והחסידים הם מתענגים בטובתו ואין בו חלק
 ונחל' לרשעי' ולא ינוחו בו כי אם הקדושי' השהורי' העול הזה כל חדש אשר בו יכלה וכל מתחיל
 יכלה אך ה' לא תכלה טובתו ואין לו תכלית וסוף העולם הזה טובתו ועושרו גורם לבני אדם
 לנגוב ולעשוק ולחמור ולעשו' אונאות וה' טובתו וכבודו גורם לאדם לעשו' יוסר וצדק ויעיר
 רוחו לעבוד האל והעול הזה מבחר תענוגיו אינו כי אם בעניינים מאוסי' ונבזי' כגון הברת הנשי'
 אשר אין טנוף כמותו אך ה' אין תענוגיו לא בענייני קדושי' וזנים וצחי' כגון שירא' זו השכינה
 ויתחבר עם המלאכי' ויעשה כמעשה להלל לשם יצורב הב' ה' בתענוגיו יוכל החכם וישיא
 הגדולי' ויקח טעם חזקני' ועור פקחי' ער אשר יבשכם אחריו ויתלכדו במוקשיו אך ה' בחכמים
 הפתאי' ופוקח עור' ונותן דעת לכסילי' ועור הישני' וישכיל הכהול' העול הזה על פי הטובת
 והעושר והכבוד אשר ישיג האדם ממנו יהיה רוב יגיעו ועסקו ביום וכלילה אך ה' כפי הטובת
 אשר ישיג האדם בו כן תהיה רוב מנוחתו ושלוחו ותסור יגיעתו וכל עסקיו :

שער שבעה עשר בזכרון האדם יום המות :

ראוי לכל הירא דב השם להשיב אל לבו יום המו' ושואתו וחרדתו יהיה לו למזכרת ויאמר ללבו
 לבי לבי הלא ידעת כי לא נבראת כי אם לשוב לעפר מיום היותך מדוע לא זכר אחריתך הלא
 תדע כי כל הימי' אשר אתה חי על האדם כצל עובר את וכמוץ יסוער מגורו וכעשן מארוב' מיד
 חרוצים וחייך קצוצי' וכל אשר יעבור עליך יום או לילה תחסר חלק מחלקי' חייך ונכל' יתקרב
 אל הקבר ותעוף בלא אבר ומדוע לא ידע כי עפר אתה ולא זכרת כי מן האדמה נוצרת ועלמי
 בטחת כי מירדת ומדוע אתה נמה' ולא תעביר על לכך יום המו' יום אשר תאבד עצתך ונסרחת
 חכמתך יום ידבק לשונך לחךך יום ישיאוך על כתף יסבלוך ועל ארץ תחתית ישל כוך ועל כל
 מעשה יחשבוך וכאנך תזכה ואשך לא תבכה יום תראה החשבון ערוך והספר פתוח ומאזני
 משפט וכוס תר על ביד יי' שם תמצא שמרי' ותהם' נמשך בציריה ומה תשיג על זדונותיך הלא
 אז תראה פרי מעללך ותחטף גמולך ואי תמית כמו הבהמה ולא תהי' עתיד לתת חשבון היח' לד'
 לשמוח במותך אד תלך לסר ממנו ולמקור אופל ארץ חשך וצלמו' שם תפול עליך אימה חסר
 כלי' מה ולבושך גוש רמה ויוזר' על גופך גפרית לכלתי' השאיר לד' שריר הלא חיו החו' נור ואיך
 יום אשר אין לו פדיון יום תסור בכביה ותאניה ואני וס' חרדה וצערקה יום שואה ונאקה יום

ההפרש אשר בין צדיק ורשע

מספר מ' יום תצויד אבל מספר מול מספר יום יחרה אף האל וקנאתו ונתכה כאש חמרא
 וים ירכו המעצבים והמכאובים יום יחם כל איש ידיו על חלציו יום יאכרו כל הפצין יו תצא
 חנשם וישאר הנוף בכלי מלא כלים מושלך כאבן דומס ועתה בן אדם על פי תנוס לעזרה
 אומי יהיה על דך סתרה חלא או תאמר אוי לי מה עשיתי ומדוע דבר יי בזיתי ואחרי שרירי לבי
 פניתי ובמה את ססה וערום אנכי מתקושש ותתבושש והכלם מחסאיתך ותתודה לאלהיך
 בעוד נפש בנפשך בשרי חשבו כוכבי נשפך האל ממשפט הקשים יצילנו מסות נאלנו ויראן
 עינינו וישמח לבנו :

שער השמנה עשר בהפרש אשר בין צדיק ורשע :

דע כי הרשע לא יוסר עד ייסרוהו • ולא יחר נחיתו בשוכה עד אשר תביאחו שואה ואו יקץ
 משנרו או הצדיק נחיתו בשלוח או יחר ויפחד פן תבא עליו הרעה כמו שאמר ביום טובה
 היה בשוב ונו והרשע אם יתן לו ה' עושר ונכסים וכבוד או יוסיף צרה ולא יחדל מעשורת כל
 עבירתו ויבשו יבש כרוב עשרות ותיקר נפשו בעיניו ויוק לבנו אדם ולא יחמול על העניים
 מרודים והצדיק אם יחיה לו ה' עתק לא ישכח העניים ויזכור המרודים ויעזר אותם רחמי
 כנע נפשו ולא יתגאה על אדם ולא יבסס בעשרו וידע כי הוא רוח הולך ולא ישוב והרשע
 אם ישג מעלה גדולה ועושר וכבוד יאמר בלבו למי יחפץ הסלך לעשות יקר יותר ממני ראה
 האל כי חיתיו ראוי לכל הכבוד הזה תחבולותי ועצתי צברתי העושר הזה ואלו אהיה כמו פלוגי
 ופלוגי העצלים חיתיו רש ועני כהם והצדיק כאשר תשיג ידו לכבוד גדול יאמר כאשר אמר
 דוד המלך ע' ה' מי אנכי ומי ביתי כי הביאתני עד הלום ויאמר מדוע זכני הכבוד לכל הטוב
 הו ואני אין בי מעשים טובים והייתי ראוי להיות נגש ונענה כל ימי על רוב חסאתי והנורא
 הפך לי חרע בשוב ובמה אוכל לגמול אותו אחת מאלף ויתוכח עם לבו ויאמר לבי לבי תבשח
 כרוב כבודך כי מי יודע אם הוא לטובתך או העושר הזה אם הוא לבלעדך שמור או התרע
 אם יבואו לך שורדי לילה ויכונו יניעך או התרע שנתן לך האל זה הכבוד מפני שהוא מואס
 בך ואם יש לך שום זכות גמולך אותו בעולם הזה כדי שתלך ריקס בעולם הבא הרשע אדם
 יתחר למלכים יאמר בלבו מפני שאני מחבר נכבד ובעל שכל ודעת על כן עליתי למעלה הזאת
 ולא יתן הכורא כבודו אלא למי שראוי לו ועל כן חלק לי הכבוד הזה והצדיק יאמר אנא אלהי
 חנה אנכי עפר ואפר רמה ותולעה חרפת אדם ובוזי עם ובמה זכיתי לזה הכבוד ויש בעולם
 חסידים וטובים ממני והם נצער וכרוחק וקוצר יד ולא זכו לאחד מני אלף מכל אשר זכיתי
 והרשע אשר יורש יכעס ויתקצף ולא יסתפק בחלקו וילך בלילה לגנוב ולעשוק ויעש ההונאה
 כדי שיבא לידו הון עתק ויקנא בחביריו ויבקש מכל אדם לעסוק ולעזור אותו והצדיק אם יורש
 עתק יבשח לבו רא כמו שאמר איוב י' נתן יי לקח יהי שם יי מבורך ויסתפק בפת חרכה וישמח
 בחלקו ולא יחלל לכבודו עזרת בני אדם כי אם עזרת האל לבדו והרשע אם יחלה יפחד ויירא
 מאד שאם קרבה עתו ואו ינחם על כל אשר עשה וידור גדר לעשות תשיבה אם יתרמא וכאשר
 יתרמא ישוב לרשתו והצדיק אם יחלה לא יפחד מן המות כי הוא יודע כי יצא מאפליה לאורח
 וסאנחה למנוחה ויכיר כי הכורא אהב אותו ועל כן ייסרוהו כדי שיהיה שמו ונקי מכל עונותיו
 בלכתו לעולם הבא וידור גורים אם יתרמא לחוסף על עבודתו וכאשר יתרמא לא יחלל דברו

בכל

בכל היצא ממנו יעשה והרשע אם יחכם מיד ישחית אמונתו בהכחזר וילעג על הדסירים
 ויחשב כי הם מתאים ויחשב כי החכמה לו לבדו נתנה וראשי פרי הטאתו אשר יקנה בהכחזרו
 כי לא יאמין בתחית המתים ולא ביום הדין ולא בדברי רבותינו ולרוב יהשוב הכל כאין ויביא
 ראיות ואיתות מחכמתו הדלה ויניח הקבל החזקה וירדוף אחרי אותות חלושות וסכרו גזעיות
 וחזק כמו ירבעם חוטא וסחטיא את הרבים ועל כן עזו הרבים תלוי בו ואם יחכם החכם תכפל
 אמינתו ויתחזקו מסודותיה בלבן ויורה התועים וילמד לפושעים ויחזק אמונתם החלושה
 באותו וסופתים חוקים מן השכל ומן הכתוב ומדברי רבותינו ולרוב יהשוב הכל כאין ויביא
 או עסקים אשר ישלח בהם ישבח אלחיו ואם היה מתפלל יניח תפלתו ואם היה עוזר דלים
 ישכחם ואם היה לומד דברי אלהים יניחם ואם יבואו על הצדיק חדושים או עסקים רבים לא
 יחרף ידו מעבודתו ולא יחלף לבבו מימין רק לבבו ועיניו אחרי עבודת אלחיו ולא ישרידהו
 העסקים החזקים ולא החדושים והשנושים ואם יבואו על הרשע מאורעות רעות או יקחנהו
 בשבי או יאסרוהו במאסר או יענוהו או יעשו בו שמשים תקצף על דין אלהיו ואמר טוב מותג
 מחייה ומה היה מולי הרע בין חברי כי הם בשלוח ולא שבט אלה עליהם אני מיום שנבראתי
 מנוחה לא מצאתי מרעה אל רעה יצאתי ויוסף יליינון אנהותי על מכאובי ויש ערר אשר
 יכעס הרשע על נפשו לרוב הצרות אשר יתקפוהו עד אשר ימות מדאגתו או והרונ עצמו או
 שמהר לעבוד על כדי שימלט מאותה צרה וכאשר תנא על צדיק תלאה או צרה יאמר עונותי
 הטו אלה ומיד יהיה זאת אלי אני עשיתי ואני אשא חייב אני לקבל זה כי הבורא לא
 עשה לי רע וחלילה לאל מרשע אך אני הרעותי לעצמי ויאמר מי יודע אם הבורא יסרני מרוב
 חמלתו עלי או הצרות האלה הם לטובתי או לכפר בהם עוני או למען לא יהיה לי פגאי
 להתעסק במעשים רעים או לתת לי שכר עליהם או לינצל בשבילם במיתה משינה או מצרות
 אחרות גדולות מאלה ואשר ימלט הרשע מצרותו ויצא לרוחה ויסוד מחדו ויאמר בלבן עררה
 אוכל להשלים כל עסק אשר החילתי ועתה אתענג כפי אשר ינעתי ואעשה שמחה גדולה
 וסעודות בעבור כי נמלטתי ואעשה לנפשי כל הנאות אשר אוכל והצדיק כאשר יצא מצרה
 לרוחה יתן הודאות לאל ויאמר בלבן כמה אאמין כי לא יבואו עלי צרות אחרות הרוב צדקתי
 וחסדי ומי יודע אם לא נמלטתי מן הצרה הזאת לעשות מעשים טובים או להוסיף על הטאתי
 פשע וכמה זכתי למצוא חן בעיניו והנה המלכים יבואו עליהם צרות רבות ואיך נמלטתי
 אני ונצלת ואם ימלט הרשע מחולי רע ימהר לעשות סחורות ולבנות בתים ולהתענג עם
 נשיו ולחדש בגדי חסודות ולחתחבר לגדולים ולקנות עבדים ולחרבות עסקים ואם יחרפה
 הצדיק יוסיף לעשות חסדים ולעזור דלים ולהכנע לאלהיו ולהרבות תחנונים ולשלם נדון
 ולהשיב דרכיו ומעשיו ואם יעשה הרשע צדקה תיקר נפשו בעיניו ויתפארה לחביריו ויחשוב
 כי אין בדורו כמותו ואם ימלט מצרה יאמר כי בצדקתו נמלט והצדיק מעשיו בעיניו כאין
 ויסתיר צדקתו מבני אדם ואל יתהלל בהם והוא גבוה בעיניו ואם ימלט מצרה יאמר כי בחסדי
 האל נמלט ולא בצדקתו ואם ירבו עסקי הרשע ויהיו לו מעשים רבים לא ישיקט עד אשר
 ישלימם ואין אלהים כל ממותיו וכאשר יהיה לו פגאי אז ילך ויתפלל ולקרות ולהתחבר לחכמים
 והצדיק כל אשר ירבו עסקי תוסף עבודתו ולא יחסר ממנה דבר ואם יהיו לרשע בנים ילמדם
 מעירותם לסחור ולעשות מלאך לא ילמדם דברי אלהים והצדיק ילמד לבניו תורת יי ויביאם
 ויסרם תמיד עלי נאמר מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אדוני

תושלבעים

Sp dogma correct vlt

Sefer ha-jaszar mi-rabejnu Tam.

Tam [Jakób] rabin francuski w XII wieku;

Sefer ha-jaszar [księga prawości.]

Drukowano w Krakowie, stolicy króla
Stefana w r. 1586 [5346] w drukarni
Izaka syna Arona z Prostitz.

[Treść: Nauka metafizyki i etyki religijnej.]

3.4.50

1896. I. 24.

14
4
96

~~2. 1896. I. 24.~~
J. 1896. I. 24.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0034851

Cimelia VII. b. 478.

